

รายงานการวิจัย

การสร้างการเปลี่ยนแปลงทางเจตคติเชิงบวกแก่นักเรียนด้วยหลักพุทธธรรม
CREATING POSITIVE ATTITUDE CHANGES FOR STUDENTS
WITH BUDDHIST PRINCIPLES

กฤตสุขชิน พลเสน

สิริพร ครองชีพ

สุณี เวชประสิทธิ์

พระมหาวิมลวัฒน์ วสันโต (พลเสน)

รายงานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก
บัณฑิตวิทยาลัยวชิรญาณวโรรส มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพทางเจตคติของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ 2) เพื่อเปรียบเทียบสภาพทางเจตคติของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ จำแนกตามเพศ อายุ และระดับชั้น 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการสร้างความเปลี่ยนแปลงทางเจตคติเชิงบวกด้วยหลักพุทธธรรมให้แก่ นักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ 4) เพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงเจตคติเชิงบวกด้วยหลักพุทธธรรมให้แก่ นักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้วิธีการเชิงสำรวจและการพัฒนา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 141 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม จำนวน 30 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ .457 ถึง .840 ค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .971 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมุติฐานด้วยการทดสอบค่าที (t-test แบบ Independent Samples) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (F – test แบบ One-way ANOVA) และทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe') และวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพทางเจตคติของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวมและรายด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้าน โดยด้านที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือด้านการพัฒนาตนเองด้านสุนทรียภาพ รองลงมาคือด้านเจตคติที่ดีต่อการดำเนินชีวิต ส่วนด้านที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือด้านคุณธรรมในสังคม

2. ผลการเปรียบเทียบสภาพทางเจตคติของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี จำแนกตามเพศ และระดับชั้น โดยภาพรวม และรายด้านมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามอายุ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. แนวทางการสร้างความเปลี่ยนแปลงทางเจตคติเชิงบวกด้วยหลักพุทธธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการคัดกรองหรือการสำรวจปัญหาของนักเรียนในแต่ละระดับชั้น เพื่อให้ทราบถึงปัญหาที่สำคัญที่ควรแก้ไขมากที่สุด และนำมาเป็นแนวทางการประชุมเครือข่ายผู้บริหาร ผู้ปกครองนักเรียน ผู้เชี่ยวชาญ นักจิตวิทยาเพื่อนำไปสู่การจัดกิจกรรมที่สำคัญต่อการแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาได้จริง

4. การสร้างความเปลี่ยนแปลงเจตคติเชิงบวกด้วยหลักพุทธธรรมให้แก่ นักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้าน

ด้านที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือด้านการพัฒนาตนเองด้านสุนทรีย์ภาพ รองลงมาคือด้านเจตคติที่ดีต่อ
การดำเนินชีวิต และด้านที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือด้านคุณธรรมในสังคม

คำสำคัญ : 1.ความเปลี่ยนแปลง 2.เจตคติเชิงบวก 3.นักเรียน 4.หลักพุทธธรรม

ABSTRACT

This research aimed to 1) study the attitudinal conditions of students at Thung Pho Community School, 2) to compare the attitudinal conditions of students at Thung Pho Community School, classified by gender, age and grade level, 3) to propose guidelines for creating positive attitude change using Buddhist principles for students at Thung Pho Community School, and 4) to create positive attitude change using Buddhist principles for students at Thung Pho Community School, Thung Pho Subdistrict, Nadi District, Prachin Buri Province. This was a quantitative research using a survey and development method. The sample group used in this research were secondary 1-3, second semester of the 2024 academic year, totaling 141 people. The research instrument was a 30-item questionnaire with a discrimination power (r) ranging from .457 to .840 and a reliability value. Using the alpha coefficient according to Cronbach's method, the reliability of the whole test was .971. The statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, hypothesis testing with t-test (Independent Samples), one-way analysis of variance (F-test One-way ANOVA), and pairwise differences testing with Scheffe's method and descriptive analysis. The research results found that:

1. The attitudes of students at Ban Thung Pho Community School, Thung Pho Subdistrict, Nadi District, Prachin Buri Province, overall and in each aspect, were at a high level overall and in each aspect, with the highest opinion being self-development in the aspect of aesthetics, followed by a good attitude towards life, and the lowest opinion was morality in society.

2. The results of the comparison of the attitudes of students at Ban Thung Pho Community School, Thung Pho Subdistrict, Nadi District, Prachin Buri Province, classified by gender and grade level, with no differences in opinions overall and in each aspect. When classified by age, overall, there were statistically significant differences in opinions at the .05 level.

3. Guidelines for creating positive attitude changes with Buddhist principles: School administrators should screen or survey the problems of students at each grade level to identify the most important problems that should be solved, and use

them as guidelines for meetings with the network of administrators, parents, experts, and psychologists to lead to organizing activities that are important for solving problems for real development.

4. Creating positive attitude changes with Buddhist principles for students at Ban Thung Pho Community School, Thung Pho Subdistrict, Nadi District, Prachin Buri Province, overall at a high level, and in each aspect, the aspect with the highest opinions was the aspect of self-development in terms of aesthetics, followed by the aspect of good attitudes toward life, and the aspect with the lowest opinions was the aspect of morality in society.

Keywords: 1. Change 2. Positive attitude 3. Students 4. Buddhist principles

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเล่มนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยดีต้องขอขอบคุณแหล่งทุนวิจัย บัณฑิตวิทยาลัยที่จัดสรรทุนสนับสนุนการทำวิจัยในครั้งนี้แก่ผู้วิจัยและคณะ เพื่อการทำวิจัยนี้ให้สำเร็จพร้อมทั้งยังเอื้อให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกอีกหลายประการอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่การทำวิจัยและสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ขอขอบคุณ รศ.ดร.บุญร่วม คำเมืองแสน, ผศ.ดร.สมบูรณ์ วัฒนนะ ผู้เชี่ยวชาญอ่านตรวจให้คำแนะนำการชี้แนะในการปรับปรุงแก้ไขงานจนสำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยดีดังที่ปรากฏให้เห็นนี้

ขอขอบคุณและอนุโมทนาผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้กรุณาตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยตลอดทั้งท่านผู้อำนวยการ คณะครู ตลอดถึงนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่เข้าร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามกระบวนการวิจัย

ท้ายที่สุด คณะผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่าน ที่มีส่วนช่วยเหลือเพื่อการทำวิจัยให้แล้วเสร็จ หากคุณค่าและสารประโยชน์ใดที่บังเกิดมีจากงานวิจัยนี้ คณะผู้วิจัยขอยกบูชาพระคุณของคณาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิทยาการด้านนี้แก่ผู้วิจัย

ดร.กฤตสุชิน พลแสน

หัวหน้าโครงการวิจัย และคณะ

30 สิงหาคม 2568

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญรูปภาพ	ญ
บทที่	
1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	5
1.4 นิยามศัพท์	7
1.5 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	7
2 แนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ	9
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้	15
2.3 แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับหลักพุทธธรรม	43
2.4 แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับเจตคติ	46
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมทางจริยธรรมของเยาวชน	53
2.6 บริบทของโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์	60
2.7 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	62
2.8 สรุปกรอบแนวความคิด	67
3 วิธีดำเนินการวิจัย	
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	68

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
ตารางที่ 1	จำนวนร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	75
ตารางที่ 2	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพทางเจตคติของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวมและรายด้าน	76
ตารางที่ 3	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพทางเจตคติของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวม และรายข้อ ด้านเจตคติที่ดีต่อการดำเนินชีวิต	77
ตารางที่ 4	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพทางเจตคติของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวม และรายข้อ ด้านการพัฒนาตนเองด้านสุนทรียภาพ	78
ตารางที่ 5	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพทางเจตคติของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้าน ทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวม และรายข้อ ด้านคุณธรรมในสังคม	80
ตารางที่ 6	ผลการเปรียบเทียบสภาพทางเจตคติของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี จำแนกตามเพศ โดยภาพรวม	81
ตารางที่ 7	ผลการเปรียบเทียบสภาพทางเจตคติของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี จำแนกตามอายุ โดยภาพรวม	82
ตารางที่ 8	ผลการเปรียบเทียบสภาพทางเจตคติของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี จำแนกตามอายุ โดยผล	85
ตารางที่ 9	การเปรียบเทียบสภาพทางเจตคติของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี จำแนกตามระดับชั้น โดยภาพรวม	83
ตารางที่ 10	ผลการทดสอบรายคู่ของการเปรียบเทียบสภาพทางเจตคติของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี จำแนกตามระดับชั้น ด้านคุณธรรมในสังคม	84

ตารางที่ 11	วิเคราะห์ข้อเสนอแนะแนวทางการสร้างความเปลี่ยนแปลงทางเจตคติเชิงบวกด้วยหลักพุทธธรรมให้แก่นักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาคู จังหวัดปราจีนบุรี	85
ตารางที่ 12	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการสร้างความเปลี่ยนแปลงเจตคติเชิงบวก ด้วยหลักพุทธธรรมให้แก่นักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาคู จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวมและรายด้าน	86
ตารางที่ 13	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม	124
ตารางที่ 14	ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม	125

สารบัญรูปร่างภาพ

ภาพที่		หน้า
2.1	รูปแบบลักษณะที่มีลักษณะบางประการของระบบเปิด	14
2.2	สัญลักษณ์โรงเรียน	61
2.3	กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	67

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในหลายประเทศที่ให้ความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของครูให้มีสมรรถนะและความสามารถที่เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาประเทศดังจะเห็นได้จากตั้งแต่มีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 เป็นต้นมา ได้มีการปฏิรูประบบการศึกษาไทยไม่ว่าจะเป็นครู อาจารย์ และบุคลากรการศึกษา โดยเป็นการปฏิรูปครูทั้งระบบ โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนในยุคศตวรรษที่ 21 กระบวนการเรียนการสอนมีการเปลี่ยนแปลงโดยผู้เรียน จะเรียนด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ทันสมัย และสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว จนทำให้วิธีการสอนแบบเดิม ๆ ไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ การปรับเปลี่ยนวิธีการสอน และการปลูกฝังจิตวิญญาณความเป็นครูจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับครู โดยพึงตระหนักว่าคุณภาพการศึกษาขึ้นอยู่กับคุณภาพครูเป็นหลัก (ภาสกร เรืองรอง และคณะ, 2556 : 1) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายการจัดการศึกษา ไว้ในมาตรา 6 ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ อย่างมีความสุข” และในมาตราที่ 24 ได้กำหนดไว้ว่า “การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดการเรียนการสอนให้ผสมผสานสาระความรู้ต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน โดยเฉพาะการปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา” และตั้งพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นิสิตและนักศึกษาวิทยาลัยวิชาการศึกษา เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม 2505 ว่า การศึกษาเป็นเรื่องใหญ่และสำคัญยิ่งของมนุษย์ คนเราเมื่อเกิดมาก็ได้รับการสั่งสอนจากบิดามารดาอันเป็นความรู้เบื้องต้นเมื่อเจริญเติบโตขึ้นก็เป็นหน้าที่ของครู และอาจารย์สั่งสอนให้ได้รับความรู้สูง และอบรมจิตใจให้ถึงพร้อมด้วยคุณธรรมเพื่อจะได้เป็นพลเมืองดีของชาติสืบไป งานของครูจึงเป็นงานที่สำคัญยิ่งท่ามกลางหลายสิ่งซึ่งจะออกไปทำหน้าที่ครูจะต้องยึดมั่นอยู่ในหลักศีลธรรม และพยายามถ่ายทอดวิชาความรู้แก่เด็กให้ดีที่สุดที่จะทำได้นอกจากนี้ จงวางตนให้สมกับที่เป็นครูให้นักเรียนมีความเคารพนับถือและเป็นທີ່เลื่อมใสไว้วางใจของผู้ปกครองนักเรียนด้วย (เจษฎาวัดภัย ปลงใจ, 2561 : 115)

การศึกษาเป็นเสาหลักของการพัฒนาที่ยั่งยืน สังคมในวันพรุ่งนี้ถูกกำหนดโดยทักษะ และความรู้ที่ต้องการในปัจจุบัน การศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างและเตรียมเยาวชน ของชาติเพื่อเข้าสู่โลกศตวรรษที่ 21 การจัดการศึกษาให้ก้าวทันโลกในศตวรรษที่ 21 มุ่งผลิตคน ที่มีความรู้ ทักษะ

จำนวนหนึ่งไปทำงานในโรงงานและหน่วยธุรกิจในระบบเศรษฐกิจทุนนิยม อุตสาหกรรมแบบศตวรรษที่ผ่านมาเป็นเรื่องล้าสมัย เพราะโลกได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากทั้ง ในด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการบริหารจัดการทางเศรษฐกิจและสังคม การจัดการศึกษาจึงจะต้องเปลี่ยนแปลงอย่างมาก ประเทศไทยจำเป็นต้องตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลง ทำความเข้าใจสภาพปัญหา เป้าหมาย แนวทางการพัฒนา และหาทางปฏิรูปไปสู่สังคมชนิดนั้นได้ อย่างฉลาดเห็นการณ์ไกลมากพอ การปฏิรูปครู คุณาจารย์ และผู้บริหารการศึกษา เริ่มแต่การสรรหาผู้เข้ามาเรียนในสายวิชาชีพครู มีการประเมินผลความรู้ความสามารถของครูอย่างจริงจัง การปฏิรูปหลักสูตรการเรียนการสอน และการประเมินผล หลักสูตรต้องเน้นผลลัพธ์หรือ สมรรถนะเพื่อสร้างให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับโลกศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้ เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพ หน่วยงานทางการศึกษาได้มีการพัฒนาระบบสะสมหน่วยกิตการเรียน เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพและยกระดับการศึกษาของผู้เรียน เปิดโอกาสทางการศึกษาให้กับผู้เรียนและประชาชนนำผลการเรียนรู้และประสบการณ์ การทำงานมาเทียบโอนเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรในสถานศึกษาได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา พบว่า เกิดนวัตกรรมการรวมตัวของสถานศึกษา สร้าง เครือข่ายและทำข้อตกลง (MOU) ร่วมกันเกิดการผนึกกำลังกันทำให้สำเร็จภาวะผู้นำผู้บริหาร การพัฒนาหลักสูตรและรายวิชาที่รองรับการสะสมหน่วยการเรียนรู้ของผู้เรียนระหว่างสถานศึกษา ทำให้ผู้เรียนที่ขาดโอกาสหรือออกจากระบบการศึกษาไปแล้ว ได้รับโอกาสและกลับเข้าสู่ระบบการศึกษา เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ควบคู่กับการทำงาน รวมทั้งการต่อยอดสู่การสร้างสรรค์ นวัตกรรมระดับสูงที่เชื่อมโยงองค์ความรู้ใหม่กับภูมิปัญญาวัฒนธรรมไทยสู่เศรษฐกิจ สร้างสรรค์ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559 อ้างใน ภัทรนิษฐ์ แดงสี, 2562 : 6036-6037)

เนื่องจากสภาพสังคมไทยปัจจุบันเข้าสู่กระแสโลกไร้พรมแดน เทคโนโลยี ตามกระแสแห่งความเปลี่ยนแปลง ก่อให้เกิดผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของบุคคลในทุก ๆ ด้านอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เกิดการเปลี่ยนแปลงความคิด การแต่งกาย การดำรงชีวิตในสังคม การใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือย เป็นไปตามกระแสการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ทำให้เกิดปัญหาที่ตามมาคือ แหล่งอบายมุขสิ่งยั่วยุกลามก อนาจาร การทะเลาะวิวาท โจรกรรม อาชญากรรม และปัญหายาเสพติดอย่างแพร่หลายโดยเฉพาะด้านคุณธรรมและจริยธรรมเยาวชนขาดคุณธรรมและจริยธรรม เกิดความเชื่อโง่กลางของขลัง ฟังไสยศาสตร์ รอดปลันตาล ขาดระเบียบวินัยในตนเองในการอยู่ร่วมกันในสังคมตลอดจนการใช้ทรัพยากรธรรมชาติไม่ถูกต้องและเหมาะสม ขาดความสมดุลในระบบเชิงนิเวศทางธรรมชาติเยาวชนเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม ขาดความสามัคคีร่วมมือกันสังคมประสบปัญหาและทวีความรุนแรงมากขึ้นทุกด้าน ทั้งนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากการพัฒนาประเทศที่มุ่งเน้นสู่วิวัฒนาการของเทคโนโลยีและความเจริญเติบโตทางวัตถุที่ก้าวหน้าอย่างรวดเร็วโดยไม่คำนึงถึงการพัฒนาด้านจิตใจให้เยาวชนเป็นผู้มีคุณธรรม และจริยธรรม (ประมวล รุจนเสรี, 2540 : 96-98)

ปัญหาของสังคมเกี่ยวกับจริยธรรมของเยาวชน ซึ่งส่งผลให้ขาดความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง และทำให้มีปัญหาในทักษะชีวิตที่ดีในสังคม รวมเข้าด้วยกันเป็นปัญหาเกี่ยวกับเยาวชนขาดจริยธรรม เนื่องด้วยสภาพของสังคมไทยในปัจจุบัน สถาบันครอบครัว และสถาบันการศึกษา ซึ่งทำหน้าที่หล่อหลอมทางสังคมให้กับเด็กและเยาวชนนั้นขาดประสิทธิภาพในการดำเนินการและขาดการบูรณาการร่วมกัน พ่อแม่ผู้ปกครองอบรมเลี้ยงดูเด็กแบบปล่อยปละละเลย เพราะด้วยสภาวะทางเศรษฐกิจบีบบังคับทำให้ต้องแก่งแย่งแข่งขันกันทำมาหากินเพื่อความอยู่รอดจนมองข้ามความสำคัญของการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับบุตรหลานของตน ในส่วนสถาบันการศึกษาพบว่าหลักสูตรการเรียนการสอนขั้นพื้นฐานทุกระดับชั้นยังขาดการสอดแทรกเรื่องคุณธรรมจริยธรรม จิตสำนึกสาธารณะ และคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีให้กับนักเรียนนักศึกษาอย่างต่อเนื่องและเป็นแบบแผนในการเรียนการสอนวิชาจริยธรรมมุ่งศึกษาเพียงภาคทฤษฎีแต่ไม่ได้มุ่งเน้นการฝึกปฏิบัติอย่างจริงจังขาดกระบวนการในการประเมินและฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมของผู้สอนส่งผลให้บุคลากรบางส่วนมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม เช่น ลงโทษนักเรียนรุนแรงเกินกว่าเหตุ กระทำอนาจารลูกศิษย์ กลายเป็นแบบอย่างที่ไม่ดีให้กับเด็กและเยาวชน บรรทัดฐานของสังคม เน้นให้คุณค่าทางวัตถุมากกว่าจิตใจให้คุณค่ากับคนเก่งมากกว่าคนดี จึงทำให้เด็กและเยาวชนจำนวนมากมองข้ามความสำคัญของคุณธรรมและจริยธรรมประจำใจ ละเลยคำสอนทางศาสนาและวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของประเทศชาติ ลุ่มหลงไปกับค่านิยมตะวันตก ประกอบกับสภาพสังคมในปัจจุบัน ได้ประสบกับปัญหาการเกิดวิกฤตทางศีลธรรมในสังคม เกิดความไม่สอดคล้องกันของคนในชาติ มีการแบ่งแยกเป็นฝักฝ่ายของประชาชนในประเทศ อันก่อให้เกิดภาวะสังคมไร้ระเบียบ ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนอย่างมหาศาล จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกภาคส่วนของสังคมจะต้องร่วมมือกันในการดำเนินการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมควบคู่ไปกับการพัฒนาศักยภาพให้กับเด็กและเยาวชนในทุก ๆ ด้าน ซึ่งเปรียบเสมือนการป้องกันปัญหาระยะยาวของประเทศชาติมิให้เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานของสังคม และกลายเป็นปัญหาสังคมต่อไปในอนาคตอันจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศชาติอย่างใหญ่หลวง (กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, 2552 : 1)

ปัจจุบัน สภาพปัญหาด้านเด็กและเยาวชนในสังคม นำไปสู่แนวทางการแก้ไขปัญหาทั่วไปของเด็ก และเยาวชน โดย กรมวิชาการ (2542 : 36) ได้กล่าวว่า ทักษะชีวิตเป็นสิ่งที่ควรส่งเสริมให้เกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อตอบสนองต่อความต้องการหรือความจำเป็นดังต่อไปนี้ (1) ความต้องการด้านเด็กและเยาวชนโดยสภาพความเป็นจริงพบว่า วัยรุ่นจำนวนมาก มีแนวโน้มของปัญหาสุขภาพจิตซึ่งมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่เป็นปัญหา ได้แก่ การใช้สารเสพติด การสูบบุหรี่ การติดเชื้อเอดส์ การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น การฆ่าตัวตาย และการกระทำผิดอื่น ๆ ดังนั้นการป้องกันหรือการแก้ปัญหาเหล่านี้ จะต้องจัดกิจกรรมที่นำไปสู่การแก้ปัญหา การจัดการในกลุ่มเด็ก / วัยรุ่น และชี้แนะแนวทางที่ส่งเสริมให้วัยรุ่น มีความสามารถจัดการกับความเครียด และความกดดันต่าง ๆ เพื่อให้ทันต่อการ

เปลี่ยนแปลงของสังคมโลก และเยาวชนเองก็ดูเหมือนว่าไม่มีความกระฉ่างชัดในความคิดหรือความต้องการของตนเองที่เกี่ยวกับโอกาสในชีวิตข้างหน้าว่าจะเป็นอย่างใด ปัจจัยทั้งหมดจึงชักนำให้เยาวชนมีความอ่อนแอ ดังนั้นการนำทักษะชีวิตมาส่งเสริมให้เกิดขึ้นในเยาวชน จะเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหานี้ได้ อันจะทำให้เยาวชนมีความเข้มแข็งขึ้น (2) ความต้องการด้านสังคม ด้วยเหตุที่บุคคลทุกคนมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อการเจริญก้าวหน้าทางสังคมโดยเฉพาะในเยาวชน เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ ดังนั้นเยาวชนต้องมีความสามารถเพียงพอที่จะใช้ชีวิตอยู่ในสังคมภายนอกครอบครัวได้ ความสามารถทางสังคมรวมไปถึงทักษะเข้ากับผู้อื่น ในการสื่อสารปฏิสัมพันธ์ และการแก้ปัญหาความขัดแย้งอันจะมีขึ้น ความสามารถนี้ ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ในครอบครัว ซึ่งเป็นสถาบันที่สำคัญ ที่ก่อให้เกิดปัญหาอย่างมากมายในวัยนี้ถ้าความสัมพันธ์ภายในครอบครัวเป็นไปอย่างราบรื่นและมั่นคงย่อมส่งผลให้เยาวชน มองเห็นคุณค่าในตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความรับผิดชอบต่อตัวเองและสังคม สามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ไม่ก่อปัญหาสังคม ดังนั้นการส่งเสริมทักษะชีวิตก็เป็นสิ่งจำเป็น ในการเสริมสร้างให้เยาวชนมีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (3) ความต้องการด้านการศึกษากระบวนการเรียนการสอนในปัจจุบัน ควรมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างไปจากการให้ความรู้แบบเดิม ยิ่งในลักษณะของผู้เรียนที่อยู่ในวัยรุ่น ซึ่งมีความต้องการความเป็นตัวของตัวเองสูง ไม่ชอบให้ผู้ใหญ่มาสั่งสอน ขณะเดียวกันก็ยึดถือเพื่อนมาก ทำให้ต้องเน้นการสอนที่มีพื้นฐานที่ต้องมีการเรียนรู้ร่วมกัน เพราะการเรียนรู้ร่วมกันจะกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้แบบคิดเองแก้ปัญหา และการเรียนรู้ร่วมกันจะช่วยให้นักเรียนได้แบบอย่างของเจตคติ และทักษะต่าง ๆ ที่สำคัญ เป้าหมายในการสอนทักษะชีวิตนั้น เน้นการสร้างให้เยาวชนเกิดทัศนคติไปในทางที่ถูกต้องและสามารถผ่านเหตุการณ์ที่ยั่วไปได้ โดยมีพฤติกรรมที่สังคมพึงประสงค์ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องตระหนักและให้ความสำคัญต่อโปรแกรมการศึกษาที่จะต้องมีการสอนทักษะชีวิตเพิ่มขึ้นด้วย เพราะสิ่งเหล่านี้ล้วนมีความสัมพันธ์ต่อการป้องกันพฤติกรรมที่เป็นปัญหาในบุคคลได้นั่นเอง

สังคมไทยกำลังอยู่ในช่วง “วิกฤตทางคุณธรรมความดี” ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญทำให้ “ความสามารถ” ของสังคมเสื่อมถอยด้อยลง ไปด้วย เพราะต้องใช้เวลา ทรัพยากร จิตใจ ฯลฯ หมดไปกับเรื่องการ จัดการและการรับผลของ “ความไม่ดี” ในรูปแบบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่าง ต่อเนื่องและอย่างหลากหลายในรอบหลายปีที่ผ่านมา ขณะเดียวกัน ความมี “สุขภาวะ” (Healthiness) หรือ “ความเป็นสุข” (Well-being) ก็อ่อนด้อย ถอยลงด้วย ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และทางสังคม (ความสุขใน การอยู่ร่วมกันในครอบครัว ชุมชน องค์กร และสังคม) สรุปแล้วสังคมไทย ยังไม่สามารถหรือยังอยู่ห่างไกลจากสภาพที่พึงปรารถนาตามที่ได้ตั้ง เป็นเป้าหมายไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-54) นั่นคือเป้าหมายที่จะทำให้สังคมไทยเป็นสังคมที่ “อยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” (วีรวิท คงศักดิ์, 2555 : 10)

ในการส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงเจตคติเชิงบวกของนักเรียน นำไปสู่คุณลักษณะที่มีเจตคติที่ดี คือ 1. ความสนใจใฝ่เรียนรู้หรือความอยากรู้อยากเห็น แสดงออกด้วยพฤติกรรม ได้แก่ ยอมรับว่าการทดลองค้นคว้าจะเป็นวิธีในการแก้ปัญหาได้ มีความใส่ใจและพอใจใคร่ สืบเสาะแสวงหาความรู้ในสถานการณ์และปัญหาใหม่ ๆ อยู่เสมอ มีความกระตือรือร้นต่อ กิจกรรมต่าง ๆ ชอบทดลองค้นคว้า ชอบสนทนา ซักถาม ฟัง อ่าน เพื่อให้ได้รับความรู้เพิ่มขึ้น ความรับผิดชอบ ความมุ่งมั่น ความอดทน แสดงออกด้วยพฤติกรรม เป็นต้น 2. ความซื่อสัตย์ แสดงออกด้วยพฤติกรรม ได้แก่ เสนอความจริงถึงแม้เป็นผลที่ แตกต่างจากผู้อื่น เห็นคุณค่าของการเสนอข้อมูลตามความจริง บันทึกผลหรือข้อมูลตามความเป็นจริงและไม่ใช้ความคิดเห็นของตนเข้าไปเกี่ยวข้อง ไม่แอบอ้างผลงานของผู้อื่นว่าเป็นผลงานของตนเอง เป็นต้น ความใจกว้างร่วมแสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น แสดงออก ด้วยพฤติกรรม ได้แก่ รับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์ ข้อโต้แย้งหรือข้อคิดเห็นที่มีเหตุผลของผู้อื่น ไม่ยึด มั่นในความคิดยอมรับพิจารณาข้อมูลหรือแนวคิดที่ยังสรุปแน่นอนไม่ได้และพร้อมที่จะหาข้อมูลเพิ่มเติม เป็นต้น (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2555 : 133 - 135)

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง “การสร้างการเปลี่ยนแปลงทางเจตคติเชิงบวกแก่นักเรียนด้วยหลักพุทธธรรม” กิจกรรมดังกล่าวสามารถส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และการแก้ปัญหาเยาวชน และตัวบุคคลนำไปสู่การแก้ปัญหาของสังคม อันเนื่องมาจากการพัฒนา กิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ส่งผลกับการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ ดังนั้นแนวทางในการพัฒนาดังกล่าว สามารถพัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพ ส่งผลต่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทางเจตคติของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพทางเจตคติของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี จำแนกตามเพศ อายุ และระดับชั้น
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการสร้างการเปลี่ยนแปลงทางเจตคติเชิงบวกด้วยหลักพุทธธรรม ให้แก่นักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี
4. เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงเจตคติเชิงบวกด้วยหลักพุทธธรรมให้แก่นักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษา “การสร้างการเปลี่ยนแปลงทางเจตคติเชิงบวกแก่นักเรียนด้วยหลักพุทธธรรม” ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 เป็นชาย จำนวน 120 คน เป็นหญิง จำนวน 102 คน รวมเป็นจำนวน 222 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 141 คน โดยกำหนดตามกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครชชี และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) อ่างใน (บุญชม ศรีสะอาด และคณะ, 2551 : 43) ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการใช้ตารางเลขสุ่ม

2. ขอบเขตด้านตัวแปร

2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent variables) ได้แก่

1. เพศ
2. อายุ
3. ระดับชั้น

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent variables) ได้แก่ การสร้างความเปลี่ยนแปลงเจตคติเชิงบวกด้วยหลักพุทธธรรมให้นักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรีทั้ง 3 ด้าน ประกอบด้วย

1. เจตคติที่ดีต่อการดำเนินชีวิต
2. การพัฒนาตนเองด้านสุนทรียภาพ
3. คุณธรรมในสังคม

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การสร้างความเปลี่ยนแปลงทางเจตคติของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี ทั้ง 3 ด้าน ประกอบด้วย 1. เจตคติที่ดีต่อการดำเนินชีวิต 2. การพัฒนาตนเองด้านสุนทรียภาพ 3. คุณธรรมในสังคม

4. ขอบเขตด้านพื้นที่

ได้แก่ โรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี

1.4 นิยามศัพท์

แนวทางการพัฒนารูปแบบ หมายถึง การนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพปัจจุบัน และ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างความเปลี่ยนแปลงทางเจตคติของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบล ทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี นำมาเป็นแนวทางการพัฒนารูปแบบของกระบวนการการสร้างความเปลี่ยนแปลงทางเจตคติเชิงบวกด้วยหลักพุทธธรรมให้แก่ นักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี เพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาพัฒนาเยาวชน ทั้ง 3 ด้าน ประกอบด้วย

เจตคติที่ดีต่อการดำเนินชีวิต หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนชุมชนบ้าน ทุ่งโพธิ์ มีความเข้าใจและความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตนเอง (Self Concept) ที่ถูกต้องตามความเป็น จริจรรวมทั้งเข้าใจความต้องการและบทบาทของตนเองและของผู้อื่น มีโอกาสพัฒนาความเป็นตัวของ ตัวเอง พัฒนาศักยภาพของตัวเอง และของผู้อื่น พัฒนาศักยภาพของตนเองด้วยความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ และพึงมีความรักในเพื่อนมนุษย์

การพัฒนาตนเองด้านสุนทรียภาพ หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียน ชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ พึ่งมีโอกาสในการพัฒนาตนเองด้านสุนทรียภาพ ด้วยการมีส่วนร่วมในกิจกรรม ศิลปะ การกีฬาและนันทนาการ ต่างพึงมีความรับผิดชอบในการสืบเนื่องทางวัฒนธรรมเพื่อความอยู่ รอดของชาติ รู้จักคัดเลือกรักษา พัฒนาสมบัติวัฒนธรรมอันเป็นมรดกและเป็นเอกลักษณ์ของชาติ

คุณธรรมในสังคม หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ พึงยึดถือในเรื่องคุณธรรมในสังคม โดยตระหนักความรับผิดชอบต่อสังคม พึงรักในเสรีภาพ ของตนเองแต่จะต้องไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น รู้จักร่วมมือกับผู้อื่นเพื่อกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อ ตนเองและส่วนรวมเต็มใจช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสรู้จักเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวมมีความ รับผิดชอบในฐานะสมาชิกที่ดีของชาติ มีส่วนร่วมในการปกครองและการเมือง อันได้แก่ความเข้าใจ และปฏิบัติบทบาทของตนให้ถูกต้องและเหมาะสมในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็น ประมุข ในการดำรงชีวิต และในด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น

นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี

1.5 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงสภาพทางเจตคติของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี

2. ทำให้ทราบผลการเปรียบเทียบสภาพทางเจตคติของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี จำแนกตามเพศ อายุ และระดับชั้น

3. ได้แนวทางการสร้างความเปลี่ยนแปลงทางเจตคติเชิงบวกด้วยหลักพุทธธรรมให้แก่
นักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี

4. ทำให้ทราบผลของการพัฒนากิจกรรมในการสร้างความเปลี่ยนแปลงเจตคติเชิงบวกด้วย
หลักพุทธธรรมให้แก่นักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การสร้างการเปลี่ยนแปลงทางเจตคติเชิงบวกแก่นักเรียนด้วยหลักพุทธธรรม” ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

- 2.1. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้
- 2.3 แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับหลักพุทธธรรม
- 2.4 แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับเจตคติ
- 2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมทางจริยธรรมของเยาวชน
- 2.6 บริบทของโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์
- 2.7 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.8 สรุปกรอบแนวความคิด

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ

1. ความหมายของรูปแบบ

ทิตนา แชมมณี (2559 : 218) ได้กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง รูปธรรมของความคิด ที่เป็นนามธรรม ซึ่งบุคคลแสดงออกมาในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น เป็นคำอธิบายเป็นแผนผัง ไดอะแกรมหรือ แผนภาพ เพื่อช่วยให้ตนเองและบุคคลอื่นสามารถเข้าใจได้ชัดเจนขึ้น รูปแบบเป็นเครื่องมือทางความคิดที่บุคคลใช้ในการสืบสอบหาคำตอบ ความรู้ ความเข้าใจในปรากฏการณ์ทั้งหลาย

รัตนะ บัวสนธ์ (2552 : 124) ได้สรุปความหมายของรูปแบบไว้ 3 ความหมาย ดังนี้ 1. แผนภาพหรือภาพร่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ยังไม่สมบูรณ์เหมือนของจริง รูปแบบ ในความหมายนี้จะเรียกทับศัพท์ว่า โมเดล ได้แก่ โมเดลบ้าน โมเดลรถยนต์ โมเดลเสื้อ เป็นต้น 2. แบบแผนความสัมพันธ์ของตัวแปรหรือสมการทางคณิตศาสตร์ที่รู้จักกันในชื่อ ที่เรียกว่า Mathematical model 3. แผนภาพแสดงถึงองค์ประกอบของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง บางที่เรียกกันว่าภาพย่อส่วนของ ทฤษฎีหรือแนวคิดในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น รูปแบบการสอน รูปแบบการบริหาร รูปแบบการประเมิน เป็นต้น

วีรชน บัวพันธ์ (2561 : 127) ได้กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง แบบแผนหรือแบบจำลองที่มีสภาพลักษณะครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญซึ่งได้รับการจัดไว้อย่างเป็นระเบียบ ตามหลักปรัชญา

ทฤษฎีหลักการ แนวคิดหรือความเชื่อต่าง ๆ โดยประกอบด้วยกระบวนการหรือขั้นตอนสำคัญ รวมทั้งวิธีและเทคนิคต่าง ๆ ที่สามารถช่วยให้สภาพนั้น เป็นไปตามทฤษฎีหลักการ หรือแนวคิดที่ยึดถือ ซึ่งได้รับการพิสูจน์ทดสอบ หรือยอมรับว่ามีประสิทธิภาพสามารถใช้แบบแผนให้บรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะของรูปแบบนั้น ๆ หรืออธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ให้สามารถเข้าใจได้ง่ายและชัดเจนขึ้น

ชิรวัดน์ นิเจนตร (2560 : 75) ได้กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง สิ่งที่แสดงโครงสร้างและความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของปัจจัยหรือตัวแปรของสิ่งที่ศึกษาเพื่ออธิบายลักษณะสำคัญของปรากฏการณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นให้เข้าใจง่ายมองเห็นเป็นรูปธรรมใช้ข้อมูลเหตุผลและฐานคติมาประกอบ สามารถพยากรณ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรส่งผลต่อการปรับปรุงหรือการยกระดับไปสู่การพัฒนาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยมีกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบที่มีความแม่นยำและน่าเชื่อถือได้ทางสถิติ

ทิตนา แชมมณี (2561 : 220) ได้กล่าวถึงรูปแบบว่า เป็นเครื่องมือทางความคิดที่บุคคลใช้ในการหาคำตอบ ความรู้ ความเข้าใจในปรากฏการณ์ทั้งหลาย ปกติในการศึกษาวิจัยในเรื่องใด ๆ ก็ตาม ผู้ศึกษาจะต้องตั้งคำถามที่ต้องการคำตอบ ซึ่งก็คือคำตอบที่คาดคะเนไว้ล่วงหน้า สมมติฐานเหล่านี้มักจะได้จากความรู้หรือข้อค้นพบที่ผ่านมา หรืออาจจะเกิดจากประสบการณ์หรือการหยั่งรู้ของผู้ศึกษาวิจัยหรืออาจจะเกิดจากทฤษฎีหลักการต่าง ๆ สมมติฐานเป็นข้อความที่บ่งบอกถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบหรือตัวแปรต่าง ๆ ของเรื่องนั้น ๆ ซึ่งจะยังคงเป็นเพียงเครื่องมือในการแสวงหาคำตอบเท่านั้น จนกว่าจะได้รับการนำไปพิสูจน์ทดสอบ หากสมมติฐานเป็นจริงข้อความ นั้นก็จะสามารถนำไปใช้ในการทำนายหรืออธิบายปรากฏการณ์นั้น ๆ ได้รูปแบบเช่นเดียวกับสมมติฐาน ที่บุคคลอาจสร้างขึ้นจากความคิด ประสบการณ์ การใช้อุปมาอุปไมยหรือจากทฤษฎีและหลักการ ต่าง ๆ ได้ แต่รูปแบบไม่ใช่ทฤษฎี

Smith, et al. (1980 : 6 - 8) ได้ให้ความหมายของแบบจำลองว่า หมายถึง การย่อปรากฏการณ์จริงให้เล็กลงเพื่อใช้ทำความเข้าใจข้อเท็จจริง ปรากฏการณ์หรือพฤติกรรมต่าง ๆ โดยจัดวางแบบแผนให้เข้าใจง่ายขึ้น แบบจำลองไม่ใช่ข้อเท็จจริงแต่เป็นตัวแทนของความจริงหรือปรากฏการณ์ ทั้งหมดที่เกิดขึ้น

สรุปได้ว่า รูปแบบ หมายถึง การย่อปรากฏการณ์จริงให้เล็กลงเพื่อใช้ทำความเข้าใจได้ง่ายขึ้น ซึ่งเป็นแบบแผนหรือแบบจำลองที่มีสภาพลักษณะครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญ เป็นสิ่งที่แสดงโครงสร้างและความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของปัจจัยหรือตัวแปรของสิ่งที่ศึกษาเพื่ออธิบายลักษณะสำคัญของปรากฏการณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นให้เข้าใจง่าย เช่น เป็นคำอธิบายเป็นแผนผัง หรือแผนภาพเพื่อช่วยในการอธิบาย ขยายความที่สามารถเข้าใจได้ รูปแบบเป็นเครื่องมือทางความคิดที่บุคคลใช้ในการค้นหาหาคำตอบ เพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ ความเข้าใจในปรากฏการณ์ทั้งหลาย นำไปสู่การการแก้ไขปัญหา และการพัฒนาสิ่งต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์

2. ประเภทของรูปแบบ

ทศนา แคมณี (2553 : 221) ได้สรุปรูปแบบที่นิยมใช้กันอยู่ทั่วไป 4 ลักษณะ คือ

1. รูปแบบเชิงเปรียบเทียบ ได้แก่ ความคิดที่แสดงออกในลักษณะของการเปรียบเทียบ สิ่งต่าง ๆ อย่างน้อย 2 สิ่งขึ้นไป รูปแบบลักษณะนี้ใช้กันมากทางด้านวิทยาศาสตร์ กายภาพสังคมศาสตร์ และพฤติกรรมศาสตร์

2. รูปแบบเชิงภาษา ได้แก่ ความคิดที่แสดงออกผ่านทางภาษา (พูดและเขียน)

3. รูปแบบเชิงแผนผัง ได้แก่ ความคิดที่แสดงออกผ่านทางแผนผังแผนภาพ ไตอะแกรม กราฟ เป็นต้น

4. รูปแบบเชิงสาเหตุ ได้แก่ ความคิดที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ระหว่าง ตัวแปรต่าง ๆ ของสภาพการณ์/ปัญหาใด ๆ

Keeves (1988 : 599) ได้จำแนกรูปแบบออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

1. รูปแบบเชิงเปรียบเทียบ (Analogue Model) เป็นรูปแบบเชิงกายภาพส่วนใหญ่ ใช้ในด้านวิทยาศาสตร์ เช่น รูปแบบโครงสร้างอะตอมสร้างขึ้นโดยใช้หลักการเปรียบเทียบโครงสร้างของรูปแบบให้สอดคล้องกับลักษณะที่คล้ายกันทางกายภาพ สอดคล้องกับข้อมูลและความรู้ที่มีอยู่ในลักษณะนั้นด้วยรูปแบบที่สร้างขึ้นต้องมืองค์ประกอบชัดเจน สามารถนำไปทดสอบด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ได้และสามารถนำไปใช้ในการหาข้อสรุปของปรากฏการณ์ได้อย่างกว้างขวาง เช่น รูปแบบจำนวนนักเรียนในโรงเรียนสร้างขึ้นโดยเปรียบเทียบกับลักษณะถึงน้ำที่ประกอบด้วยท่อน้ำเข้าและท่อน้ำออก ปริมาณที่ไหลเข้าถึงเปรียบเทียบกับจำนวนนักเรียนที่เข้าโรงเรียน อัตราการเกิด อัตราการย้ายเข้า อัตราการรับเด็กอายุต่ำกว่าเกณฑ์ส่วนปริมาณน้ำที่ไหลออกเปรียบเทียบกับจำนวนนักเรียนที่ออกจากโรงเรียน เนื่องจากพันเกณฑ์การศึกษา การย้ายออก การจบการศึกษา สำหรับปริมาณน้ำที่เหลือในถังเปรียบเทียบกับจำนวนนักเรียนที่เหลืออยู่ในโรงเรียน เป็นต้น จุดมุ่งหมายของรูปแบบนี้ เพื่ออธิบายปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงจำนวนนักเรียนในโรงเรียน

2. รูปแบบเชิงข้อความ (Semantic Model) เป็นรูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยาย หรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยภาษา แผนภูมิ หรือรูปภาพ เพื่อให้เห็น โครงสร้างทางความคิด องค์ประกอบ และความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของปรากฏการณ์นั้นและใช้ข้อความในการอธิบายเพื่อให้เกิดความกระจ่างมากขึ้น แต่จุดอ่อนของรูปแบบประเภทนี้ คือขาดความชัดเจนแน่นอน ทำให้ยากแก่การทดสอบรูปแบบ แต่อย่างไรก็ตามได้มีการนำรูปแบบนี้ มาใช้กับการศึกษา มาก เช่น รูปแบบการเรียนรู้ในโรงเรียน

3. รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ (Mathematical Model) เป็นรูปแบบที่ใช้แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบหรือตัวแปร โดยใช้สัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ ปัจจุบันมีแนวโน้มว่าจะนำไปใช้ในด้านพฤติกรรมศาสตร์มากขึ้น โดยเฉพาะในการวัดและประเมินผลทางการศึกษา รูปแบบ

ลักษณะนี้ ส่วนมากพัฒนามาจากรูปแบบเชิงข้อความ 4. รูปแบบเชิงสาเหตุ (Causal Model) เป็นรูปแบบที่เริ่มจากการนำเทคนิค การวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) ในการศึกษาเกี่ยวกับพันธุศาสตร์ รูปแบบเชิงสาเหตุนี้ ทำให้ สามารถศึกษารูปแบบเชิงข้อความที่มีตัวแปรสลับซับซ้อนได้ แนวคิดสำคัญของรูปแบบนี้ คือ ต้องสร้างขึ้นจากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องหรืองานวิจัยที่มีมาแล้ว รูปแบบจะเขียนในลักษณะสมการเส้นตรง แต่ละสมการแสดงความสัมพันธ์เชิงเหตุเชิงผลระหว่างตัวแปร จากนั้นมีการเก็บรวบรวมข้อมูล ในสภาพการณ์ที่เป็นจริงเพื่อทดสอบรูปแบบรูปแบบเชิงสาเหตุนี้ แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

4.1 รูปแบบระบบเส้นเดียว (Recursive Model) เป็นรูปแบบที่แสดงความสัมพันธ์ เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรด้วยเส้นโยงที่มีทิศทางของการเป็นสาเหตุในทิศทางเดียว โดยไม่มีความสัมพันธ์ย้อนกลับ

4.2 รูปแบบระบบเส้นคู่ (Non-recursive Model) เป็นรูปแบบที่แสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปร โดยทิศทางความสัมพันธ์ของตัวแปรภายในตัวแปรหนึ่ง อาจเป็นทั้งตัวแปรเชิงสาเหตุและเชิงผลพร้อมกัน จึงมีทิศทางความสัมพันธ์ย้อนกลับได้

Smith (1980 : 461) ได้จำแนกรูปแบบออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. รูปแบบเชิงกายภาพ (Physical Model) ได้แก่ รูปแบบคล้ายจริง (Iconic Model) มีลักษณะคล้ายของจริง เช่น เครื่องบินจำลอง หุ่นไล่กา หุ่นตามร้านตัดเสื้อผ้า และรูปแบบเสมือนจริง (Analog Model) มีลักษณะคล้ายปรากฏการณ์จริง เช่น การทดลองทางเคมีในห้องปฏิบัติการ ก่อนจะทำการทดลอง เครื่องบินจำลองที่บินได้หรือเครื่องบิน

2. รูปแบบเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Models) ได้แก่ รูปแบบข้อความ (Verbal model) หรือรูปแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Model) เป็นการใช้อธิบายความปกติธรรมดาในการอธิบายโดยย่อ เช่น คำพรรณนาลักษณะงาน คำอธิบายรายวิชา เป็นต้น และรูปแบบทางคณิตศาสตร์ (Mathematical Model) หรือรูปแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Model) เช่น สมการและโปรแกรมเชิงเส้น เป็นต้น

3. องค์ประกอบของรูปแบบ

Keeves (1997 : 386 - 387) อ้างถึงใน ทิศนา แคมณี, 2553 : 220) ได้กล่าวว่า รูปแบบโดยทั่วไปควรมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

1. รูปแบบจะต้องนำไปสู่การทำนาย (Prediction) ผลที่ตามมา ซึ่งสามารถพิสูจน์ทดสอบได้ กล่าวคือสามารถนำไปสร้างเครื่องมือเพื่อไปพิสูจน์ทดสอบได้

2. โครงสร้างของรูปแบบจะต้องประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Causal Relationship) ซึ่งสามารถใช้อธิบายปรากฏการณ์หรือเรื่องนั้นได้

3. รูปแบบจะต้องสามารถช่วยสร้างจินตนาการ (Imagination) ความคิดรวบยอด (Concept) และความสัมพันธ์ (Interrelations) รวมทั้งช่วยขยายขอบเขตของการสืบเสาะความรู้

4. รูปแบบควรจะต้องประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง (Structural Relationships) มากกว่าความสัมพันธ์เชิงเชื่อมโยง (Associative Relationships)

สมาน อัครภูมิ (2561 : 11-12) ได้นำเสนอรายงานการพัฒนาารูปแบบ ควรประกอบด้วย 5 ส่วน คือ

1. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เป็นข้อกำหนดที่ระบุว่า “รูปแบบนี้สร้างขึ้นมาจากเพื่ออะไร”
 2. หลักการของรูปแบบ เป็นการกล่าวถึง หลักการ แนวคิด หรือทฤษฎีที่ผู้วิจัยนำมาใช้ เป็นหลักในการออกแบบรูปแบบนั้น โดยระบุหลักการ แนวคิด หรือทฤษฎีเหล่านั้น พร้อมกับอธิบาย พอสังเขป

3. องค์ประกอบหลักของรูปแบบ เป็นองค์ประกอบของรูปแบบที่ค้นพบในการวิจัยครั้งนั้นๆ ว่าประกอบด้วยองค์ประกอบอะไรบ้าง แต่ละองค์ประกอบมีสาระสำคัญอะไรอย่างไร แต่ละองค์ประกอบสัมพันธ์ พึ่งพาและร่วมกันทำหน้าที่ในฐานะที่เป็นหนึ่งของรูปแบบนั้น เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของรูปแบบที่สร้างขึ้นอย่างไร ถ้าสามารถสรุปเป็นแผนภูมิหรือแผนภาพที่แสดงให้เห็นองค์ประกอบ และความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของรูปแบบได้ก็ควรทำ สาระขององค์ประกอบหลักนี้เป็นผลสำคัญของการพัฒนารูปแบบซึ่งเป็นวัตถุประสงค์หลักในการวิจัยนั้น ๆ และสาระส่วนนี้ก็จะ เป็นเนื้อหาหลักที่จะนำเสนอเป็นผลงานวิจัยในบทความด้วย

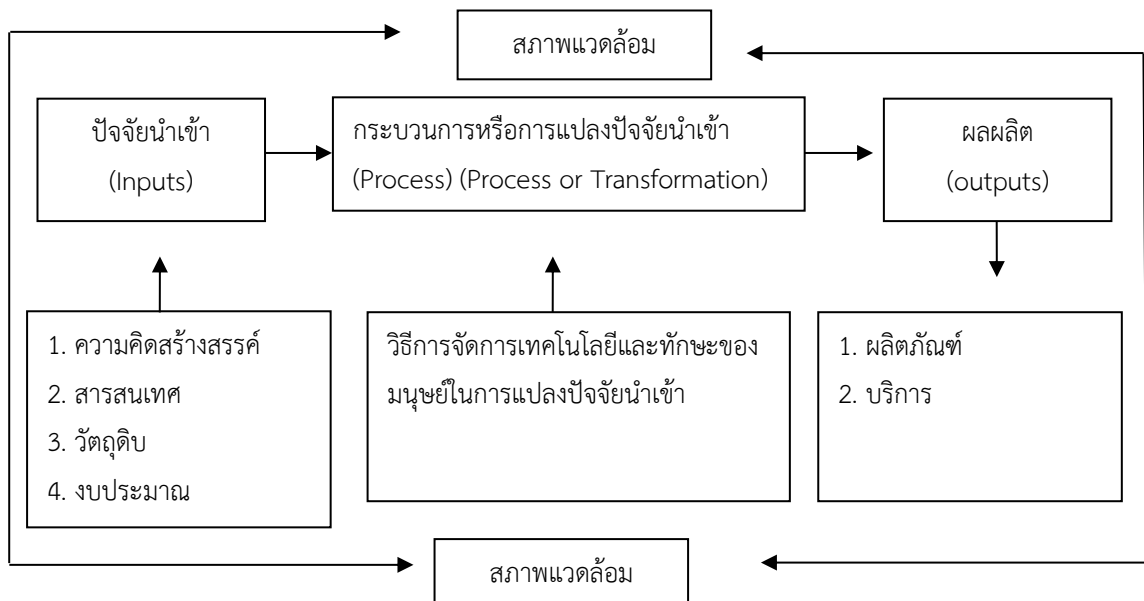
4. แนวทางในการประเมินผลรูปแบบ เป็นประเด็น วิธีการ และเครื่องมือ ซึ่งโดยทั่วไป ก็จะเป็นการประเมินตามวัตถุประสงค์ของรูปแบบนั่นเอง

5. เงื่อนไขความสำเร็จในการนำรูปแบบไปใช้ เป็นข้อกำหนดที่เป็นเงื่อนไขสำคัญ ในความสำเร็จของการใช้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมามีเงื่อนไขมาก ก็จะไม่สะดวกในการนำไปใช้

Bardo and Hartman (1982) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบไว้ว่า การที่จะระบุว่ารูปแบบใดรูปแบบหนึ่งจะต้องประกอบไปด้วยรายละเอียดมากน้อยเพียงใดจึงจะเหมาะสมและรูปแบบนั้นควรจะมีองค์ประกอบอะไรบ้าง ไม่ได้มีข้อกำหนดที่แน่นอนทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์นั้น ๆ ดังตัวอย่าง ดังต่อไปนี้

รูปแบบที่มีลักษณะบางประการของระบบเปิด ตามทัศนะของ John M. Ivancevich and et al. (1987) เป็นรูปแบบที่แสดงถึงองค์ประกอบย่อยของแต่ละระบบ ซึ่งประกอบด้วย 4 ส่วน คือ 1) ปัจจัยนำเข้า 2) กระบวนการ 3) ผลผลิต 4) ข้อมูลป้อนกลับจากสภาพแวดล้อม

การพิจารณารูปแบบในลักษณะนี้ ถือว่าผลผลิตของระบบเกิดจากการที่มีปัจจัยนำเข้าไปผ่านกระบวนการซึ่งจะจัดกระทำให้เกิดผลผลิตขึ้น และให้ความสนใจกับข้อมูลป้อนกลับจากสภาพแวดล้อมภายนอก ซึ่งแสดงถึงการเริ่มมีลักษณะของความเป็นระบบเปิด ดังภาพที่ 1

รูปภาพที่ 2.1 รูปแบบลักษณะที่มีลักษณะบางประการของระบบเปิด

ที่มา : John M. Ivancevich and et al. (1987)

Bardo and Hartman (1982 : 70) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบไว้ว่า การที่จะระบุว่าเป็นรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง จะต้องประกอบด้วยรายละเอียดอย่างน้อยเพียงใดจึงจะเหมาะสม และรูปแบบนั้นควรมีองค์ประกอบอะไรบ้าง ไม่ได้มีข้อกำหนดที่แน่นอน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์นั้นๆ ตัวอย่าง เช่น รูปแบบระบบที่มีลักษณะบางประการของระบบเปิด เป็นรูปแบบที่แสดงถึงองค์ประกอบย่อยของระบบซึ่งประกอบด้วย 4 ส่วน คือ

1. ป้อนเข้า
2. กระบวนการ
3. ผลผลิต
4. ข้อมูลป้อนกลับจากสภาพแวดล้อม

การพิจารณารูปแบบในลักษณะนี้ ถือว่าผลผลิตของระบบเกิดผลผลิตขึ้น และให้ความสนใจกับข้อมูลป้อนกลับจากสภาพแวดล้อมภายนอก ซึ่งแสดงถึงการเริ่มมีลักษณะของความเป็นระบบเปิด ซึ่งองค์ประกอบของรูปแบบจะเป็นส่วนสำคัญอีกประการหนึ่งที่บ่งบอกถึงคุณลักษณะของรูปแบบที่ดี

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้

1. ความหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

คำว่า “รูปแบบการจัดการเรียนรู้” “รูปแบบการสอน” “รูปแบบการเรียนการสอน” หรือ “รูปแบบการเรียนรู้” ในภาษาอังกฤษใช้คำที่ตรงกัน คือคำว่า Instruction Model เป็นคำที่สามารถใช้แทนความหมายเดียวกันได้ ซึ่งได้มี นักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้หลากหลาย ดังนี้

อังคณา อ่อนธานี (2552 : 22) ได้ให้ความหมายว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ หมายถึง แบบหรือแผนของการสอน ซึ่งแสดงความสัมพันธ์และส่งเสริมซึ่งกันและกัน ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ใช้ในการจัดกระทำอย่างเป็นระบบระเบียบ ตามหลักปรัชญา แนวคิด ทฤษฎีหรือความเชื่อต่าง ๆ แสดงถึงความสัมพันธ์เพื่อให้เกิดผลต่อผู้เรียนตามจุดมุ่งหมายของการสอนนั้น

ทิตินา แคมมณี (2559 : 221) ให้ความหมายของรูปแบบการเรียนการสอนว่า หมายถึง สภาพลักษณะของการเรียนการสอนที่ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญซึ่งได้รับการจัดไว้อย่างเป็นระบบตามหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิดหรือความเชื่อต่าง ๆ โดยประกอบด้วยกระบวนการหรือขั้นตอนสำคัญในการเรียนการสอน รวมทั้งวิธีสอนและเทคนิคการสอนต่าง ๆ ที่สามารถช่วยให้การเรียนการสอนนั้นเป็นไปตามทฤษฎี หลักการสอนหรือแนวคิดที่ยึดถือ รูปแบบการเรียนการสอนจะต้องได้รับการพิสูจน์ ทดสอบหรือยอมรับว่ามีประสิทธิภาพ สามารถใช้เป็นแบบแผนในการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะของรูปแบบนั้น ๆ จากความหมายที่นำมากล่าวข้างต้น รูปแบบการเรียนการสอนจึงเป็นแบบแผนของการจัดการเรียนการสอนที่ได้รับการออกแบบโดยมีทฤษฎีการเรียนรู้และการจูงใจเป็นพื้นฐาน เพื่อใช้เป็นแนวทางให้แก่ครูนำไปจัดการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะของรูปแบบการเรียนการสอนนั้น เพื่อให้เห็นความแตกต่างระหว่าง “รูปแบบการสอน” และ “วิธีสอน” ทิตินา แคมมณี (2559) จึงได้อธิบายว่า วิธีสอน หมายถึง ขั้นตอนที่ผู้สอนดำเนินการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตัววัตถุประสงค์ด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่แตกต่างกันไปตามองค์ประกอบและขั้นตอนสำคัญอันเป็นลักษณะ เด่นหรือลักษณะเฉพาะที่ขาดไม่ได้ของวิธีนั้น ๆ เช่น วิธีสอนโดยใช้การบรรยาย องค์ประกอบสำคัญ ของการบรรยาย คือ เนื้อหาสาระที่จะบรรยาย และการบรรยาย และขั้นตอนสำคัญคือ การเตรียม เนื้อหาสาระ การบรรยาย (พูด บอก เล่า อธิบาย) และการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดจาก การบรรยาย

Duke, Daniel, L. (2004 : 32) ให้ความหมายรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไว้ว่าเป็นแนวคิด ด้านการสอน ซึ่งมักได้มาจากทฤษฎีการศึกษาและมีการกำหนดข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับสิ่งที่ผู้เรียน ควรเรียน และวิธีการเรียนรู้ รูปแบบการจัดการเรียนรู้แต่ละแบบจะมีจุดอ่อนและจุดแข็งแตกต่างกัน และไม่มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้ใดที่ดีที่สุด

Joyce, B. and Weil, M. (2004 : 2) ให้ความหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ว่าเป็นการจัดสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์และเกิดการเรียนรู้ ซึ่งในรายละเอียด

ดังกล่าวจะช่วยในการวางแผนหลักสูตร หน่วยการสอน แผนการสอน ช่วยในการออกแบบอุปกรณ์ การเรียนรู้ และรวมไปถึงหนังสือเรียนแบบฝึกหัด โปรแกรมประเภทสื่อประสม โปรแกรมการเรียนรู้ แบบเรียนหรือคอมพิวเตอร์ช่วยสอน และองค์ประกอบสำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ คือ ขั้นตอนการสอน (Syntax) ระบบสังคม (social system) หลักการตอบสนอง (principle of reaction)

สรุปได้ว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้หรือรูปแบบการสอน หมายถึง แบบหรือแผนการสอน หรือวิธีการสอน ซึ่งประกอบด้วยการสอนหลากหลายวิธี อันประกอบไปด้วยหลักสูตร มาตรฐาน และ ตัวชี้วัด สารการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ที่มีแนวคิดที่รองรับ ผ่านการทดลองที่มีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน ตามลำดับขั้นตอนที่กำหนดไว้ก็จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้บรรลุ วัตถุประสงค์ตามที่รูปแบบกำหนดไว้

2. ประเภทของรูปแบบการเรียนการสอน

จอยส์ และวีล (Joyce & Weil. 1996 : 12-22) แบ่งรูปแบบการสอนออกเป็น 4 กลุ่ม ตามจุดมุ่งหมาย และวิธีการเรียนรู้ของมนุษย์ได้แก่

1) รูปแบบการสอนในกลุ่มที่ใช้การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (social family) เป็นรูปแบบ การสอนที่ใช้ประโยชน์จากการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ โดยเห็นว่าการจัดการห้องเรียนจะช่วย ส่งเสริมความสัมพันธ์แบบร่วมมือในห้องเรียน ซึ่งมีผลต่อกระบวนการเรียนรู้ จุดมุ่งหมายของรูปแบบ การสอนในกลุ่มนี้มีดังนี้

(1) ส่งเสริมให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันในการแก้ปัญหาทางวิชาการและปัญหาของ สังคม

(2) พัฒนาทักษะทางด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของผู้เรียน

(3) สร้างความตระหนักในด้านค่านิยมของตนและสังคม

ตัวอย่างรูปแบบการสอนในกลุ่มนี้ ได้แก่ เพื่อนเรียน (partners in learning model) กลุ่มสืบสอบ (group investigation model) รูปแบบการสอนโดยการซักค้าน (jurisprudential inquiry model) และรูปแบบการสอนบทบาทสมมติ (role playing model) เป็นต้น

2) รูปแบบการสอนในกลุ่มกระบวนการประมวลผลสารสนเทศ (information-processing family) เป็นรูปแบบการสอนที่ส่งเสริมกระบวนการสร้างความเข้าใจและจดจำ สารสนเทศของผู้เรียน และการพัฒนาความคิด สติปัญญาของผู้เรียน จุดมุ่งหมายของรูปแบบการสอน ในกลุ่มนี้มีดังนี้

(1) ส่งเสริมการสร้างความคิดรวบยอดและหลักการ

(2) พัฒนาความสามารถทางสติปัญญา ได้แก่ ทักษะการคิดและกระบวนการคิด

ต่าง ๆ เช่น การคิดวิเคราะห์การคิดเชิงเหตุผล การคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น

(3) พัฒนาทักษะกระบวนการแก้ปัญหาและกระบวนการสืบสอบ

ตัวอย่างของรูปแบบการสอนในกลุ่มนี้ ได้แก่ รูปแบบการสอนมโนทัศน์ (concept attainment model) รูปแบบการสอนโดยการนำเสนอโนทัศน์กว้างล่วงหน้า (advance organizer model) รูปแบบการสอนที่เน้นความจำ (memory assists model) รูปแบบการสอนแบบสืบสอบทางวิทยาศาสตร์ (scientific inquiry model) เป็นต้น

3) รูปแบบการสอนในกลุ่มที่เกี่ยวกับการพัฒนาตน (personal family) รูปแบบการสอนในกลุ่มนี้มีจุดมุ่งหมาย ดังนี้

(1) สร้างความสำนึกในคุณค่าของตนเองและความเข้าใจตนเอง

(2) ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้แนะแนวช่วยเหลือผู้เรียนให้มีความเข้าใจบทบาทในการจัดการเรียนรู้ของตนเอง สามารถกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้และวางแผนเพื่อพัฒนาสมรรถภาพของตนเองได้

(3) ทำให้ผู้เรียนเปิดใจกว้างต่อประสบการณ์ใหม่ตัวอย่างรูปแบบการสอนในกลุ่มนี้ ได้แก่ รูปแบบการสอนทางอ้อม (nondirective teaching) รูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมความตระหนักแห่งตน (enhancing self-esteem) เป็นต้น

4) รูปแบบการสอนในกลุ่มที่เกี่ยวกับการปรับพฤติกรรม (behavioral systems family) จุดมุ่งหมายหลักของรูปแบบการสอนในกลุ่มนี้คือ การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ข้อเท็จจริง ความคิดรวบยอด ตลอดจนการฝึกทักษะและพัฒนาพฤติกรรมทางสังคม โดยมอบหมายงานให้ผู้เรียนปฏิบัติ และได้รับข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับผลการปฏิบัติ ซึ่งนักเรียนจะปฏิบัติงานจนได้ผลเป็นที่น่าพอใจ เมื่อได้รับทราบข้อมูลย้อนกลับและได้รับผลจากการปฏิบัตินั้น ตัวอย่างของรูปแบบการสอนในกลุ่มนี้ ได้แก่ รูปแบบการเรียนรู้แบบรอบรู้ (mastery learning) รูปแบบการสอนตรง (direct instruction) รูปแบบการเรียนรู้ทางสังคม (social learning) รูปแบบการสอนแบบโปรแกรม (programmed schedule) เป็นต้น

3. รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในสถานศึกษา

ทิสนา แชมมณี (2545: 221-296) ได้กล่าวถึงรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในสถานศึกษา และได้กล่าวถึงนักวิชาการหลายท่านที่ได้นำเสนอเกี่ยวกับรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในสถานศึกษา ว่า จากการสังเกต และวิเคราะห์ผลงานของนักการศึกษาผู้ค้นคิดระบบ และรูปแบบการจัดการเรียนการสอนต่าง ๆ พบว่านักศึกษานิยมใช้คำว่า “ระบบ” ในความหมายที่เป็นระบบใหญ่ ๆ เช่น ระบบการศึกษา หรือถ้าเป็นระบบการเรียนการสอน ก็จะครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญ ๆ ของการเรียนการสอนในภาพรวม และนิยมใช้คำว่า “รูปแบบ” กับระบบที่ย่อยกว่า โดยเฉพาะกับ “วิธีสอน” ซึ่งเป็นองค์ประกอบย่อยที่สำคัญของระบบการเรียนการสอน ดังนั้น

การนำวิธีสอนใด ๆ มาจัดทำอย่างเป็นระบบตามหลักและวิธีการจัดระบบแล้ว วิธีสอนนั้นก็จะเป็นกลายเป็น “ระบบวิธีสอน” หรือที่นิยมเรียกว่า “รูปแบบการเรียนการสอน”

1. รูปแบบการเรียนการสอนที่เป็นสากล

รูปแบบการเรียนการสอนที่เป็นสากลซึ่ง รองศาสตราจารย์ ดร. ทิศนา ขัมมณี ได้คัดเลือกมานำเสนอล้วนได้รับการพิสูจน์ทดสอบประสิทธิภาพมาแล้วและมีผู้นิยมนำไปใช้ในการเรียนการสอนโดยทั่วไป แต่เนื่องจากรูปแบบการเรียนการสอนดังกล่าวมีจำนวนมาก เพื่อความสะดวกในการศึกษาและการนำไปใช้ จึงได้จัดหมวดหมู่ของรูปแบบเหล่านั้นตามลักษณะของวัตถุประสงค์เฉพาะหรือเจตนาของรูปแบบ ซึ่งสามารถจัดกลุ่มได้เป็น 5 หมวดดังนี้

1. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านพุทธิพิสัย (Cognitive domain)
2. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านจิตพิสัย (Affective domain)
3. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านทักษะพิสัย (Psycho-motor domain)
4. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาทักษะกระบวนการ (Process skill)
5. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการบูรณาการ (Integration)

เนื่องจากจำนวนรูปแบบและรายละเอียดของแต่ละรูปแบบมากเกินไปที่จะนำเสนอไว้ในที่นี้ได้ทั้งหมด จึงได้คัดสรรและนำเสนอเฉพาะรูปแบบที่ รองศาสตราจารย์ ดร. ทิศนา ขัมมณี ประเมินว่าเป็นรูปแบบที่จะเป็นประโยชน์ต่อครูส่วนใหญ่และมีโอกาสนำไปใช้ได้มาก โดยจะนำเสนอเฉพาะสาระที่เป็นแก่นสำคัญของรูปแบบ 4 ประการ คือ ทฤษฎีหรือหลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ กระบวนการของรูปแบบ และผลที่จะได้รับจากการใช้รูปแบบ ซึ่งจะช่วยให้ผู้อ่านได้ภาพรวมของรูปแบบ อันจะช่วยให้สามารถตัดสินใจเบื้องต้นได้ว่าใช้รูปแบบใดตรงกับความต้องการของตน หากตัดสินใจแล้ว ต้องการรายละเอียดเพิ่มเติมในรูปแบบใด สามารถไปศึกษาเพิ่มเติมได้จากหนังสือซึ่งให้รายชื่อไว้ในบรรณานุกรม

อนึ่ง รูปแบบการเรียนการสอนที่นำเสนอนี้ ล้วนเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางทั้งสิ้น เพียงแต่มีความแตกต่างกันตรงจุดเน้นของด้านที่ต้องการพัฒนาในตัวผู้เรียนและปริมาณของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนซึ่งมีมากน้อยแตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม ท่านผู้อ่านพึงระลึกอยู่เสมอว่า แม้รูปแบบแต่ละหมวดหมู่จะมีจุดเน้นที่แตกต่างกัน มิได้หมายความว่ารูปแบบนั้นไม่ได้ใช้ หรือพัฒนาความสามารถทางด้านอื่น ๆ เลย อันที่จริงแล้ว การสอนแต่ละครั้งมักประกอบไปด้วยองค์ประกอบทั้งทางด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย รวมทั้งทักษะกระบวนการทางสติปัญญา เพราะองค์ประกอบทั้งหมดมีความเกี่ยวพันกันอย่างใกล้ชิด การจัดหมวดหมู่ของรูปแบบเป็นเพียงเครื่องแสดงให้เห็นว่า รูปแบบนั้น มีวัตถุประสงค์หลักมุ่งเน้นไปทางใดเท่านั้น แต่ส่วนประกอบด้านอื่น ๆ ก็ยังคงมีอยู่ เพียงแต่จะมีน้อยกว่าจุดเน้นเท่านั้น

1. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านพุทธิพิสัย (cognitive domain)

รูปแบบการเรียนการสอนในหมวดนี้ เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่มุ่งช่วยให้ผู้เรียน เกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระต่าง ๆ ซึ่งเนื้อหาสาระนั้นอาจอยู่ในรูปของข้อมูล ข้อเท็จจริง มโนทัศน์ หรือความคิดรวบยอด รูปแบบที่คัดเลือกมานำเสนอในที่นี้มี 5 รูปแบบ ดังนี้

- 1.1 รูปแบบการเรียนการสอนมโนทัศน์
- 1.2 รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดของกานเย
- 1.3 รูปแบบการเรียนการสอนโดยการนำเสนอ มโนทัศน์กว้างล่วงหน้า
- 1.4 รูปแบบการเรียนการสอนเน้นความจำ
- 1.5 รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ผังกราฟิก

1.1 รูปแบบการเรียนการสอนมโนทัศน์ (Concept Attainment Model)

ก. ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดของรูปแบบ จอยส์และวิล (Joyce & Weil. 1996: 161-178) พัฒนารูปแบบนี้ขึ้นโดยใช้แนวคิดของ บรุนเนอร์ กู๊ดนาว และออสติน (Bruner, Goodnow, และ Austin) การเรียนรู้มโนทัศน์ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้น สามารถทำได้โดยการค้นหา คุณสมบัติเฉพาะที่สำคัญของสิ่งนั้น เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการจำแนกสิ่งที่ใช้และไม่ใช้สิ่งนั้นออกจากกันได้

ข. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มโนทัศน์ของเนื้อหา สาระต่าง ๆ อย่างเข้าใจ และสามารถให้คำนิยามของมโนทัศน์นั้นด้วยตนเอง

ค. กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ

ขั้นที่ 1 ผู้สอนเตรียมข้อมูลสำหรับผู้เรียนฝึกหัดจำแนก ผู้สอนเตรียมข้อมูล 2 ชุด ชุดหนึ่งเป็นตัวอย่างของมโนทัศน์ที่ต้องการสอน อีกชุดหนึ่งไม่ใช่ตัวอย่าง ของมโนทัศน์ที่ต้องการสอน ในการเลือกตัวอย่างข้อมูล 2 ชุดข้างต้น ผู้สอนจะต้องเลือกหาตัวอย่างที่มี จำนวนมากพอที่จะครอบคลุมลักษณะของมโนทัศน์ที่ต้องการนั้น ถ้ามโนทัศน์ที่ต้องการสอนเป็นเรื่อง ยากและซับซ้อนหรือเป็นนามธรรม อาจใช้วิธีการยกเป็นตัวอย่างเรื่องสั้น ๆ ที่ผู้สอนแต่งขึ้นเอง นำเสนอแก่ผู้เรียน ผู้สอนเตรียมสื่อการสอนที่เหมาะสมจะใช้นำเสนอตัวอย่างมโนทัศน์เพื่อแสดงให้เห็น ลักษณะต่าง ๆ ของมโนทัศน์ที่ต้องการสอนอย่างชัดเจน

ขั้นที่ 2 ผู้สอนอธิบายกติกาในการเรียนให้ผู้เรียนรู้และเข้าใจตรงกันผู้สอนชี้แจง วิธีการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเข้าใจก่อนเริ่มกิจกรรมโดยอาจสาธิตวิธีการและให้ผู้เรียนลองทำตามที่ผู้สอน บอกรจนกระทั่งผู้เรียนเกิดความเข้าใจพอสมควร

ขั้นที่ 3 ผู้สอนเสนอข้อมูลตัวอย่างของมโนทัศน์ที่ต้องการสอน และข้อมูลที่ไม่ใช่ ตัวอย่างของมโนทัศน์ที่ต้องการสอน การนำเสนอข้อมูลตัวอย่างนี้ทำได้หลายแบบ แต่ละแบบมี จุดเด่น- จุดด้อย ดังต่อไปนี้

1) นำเสนอข้อมูลที่เป็นตัวอย่างของสิ่งที่จะสอนทีละข้อมูลจนหมดทั้งชุด โดยบอกให้ผู้เรียนรู้ว่าเป็นตัวอย่างของสิ่งที่จะสอนแล้วตามด้วยข้อมูลที่ไม่ใช่ตัวอย่างของสิ่งที่จะสอนทีละข้อมูลจนครบหมดทั้งชุดเช่นกัน โดยบอกให้ผู้เรียนรู้ว่าข้อมูลชุดหลังนี้ไม่ใช่สิ่งที่จะสอน ผู้เรียนจะต้องสังเกตตัวอย่างทั้ง 2 ชุด และคิดหาคุณสมบัติร่วมและคุณสมบัติที่แตกต่างกัน เทคนิควิธีนี้สามารถช่วยให้ผู้เรียนสร้างมโนทัศน์ได้เร็วแต่ใช้กระบวนการคิดน้อย

2) เสนอข้อมูลที่ใช่และไม่ใช่ตัวอย่างของสิ่งที่จะสอนสลับกันไปจนครบ เทคนิควิธีนี้ช่วยสร้างมโนทัศน์ได้ช้ากว่าเทคนิคแรก แต่ได้ใช้กระบวนการคิดมากกว่า

3) เสนอข้อมูลที่ใช่และไม่ใช่ตัวอย่างของสิ่งที่จะสอนอย่างละ 1 ข้อมูล แล้วเสนอข้อมูลที่เหลือทั้งหมดทีละข้อมูลโดยให้ผู้เรียนตอบว่าข้อมูลแต่ละข้อมูลที่เหลือนั้นใช่หรือไม่ใช่ตัวอย่างที่จะสอน เมื่อผู้เรียนตอบ ผู้สอนจะเฉลยว่าถูกหรือผิด วิธีนี้ผู้เรียนจะได้ใช้กระบวนการคิดในการทดสอบสมมติฐานของตนไปที่ละขั้นตอน

4) เสนอข้อมูลที่ใช่และไม่ใช่ตัวอย่างของสิ่งที่จะสอนอย่างละ 1 ข้อมูล แล้วให้ผู้เรียนช่วยกันยกตัวอย่างข้อมูลที่ผู้เรียนคิดว่าใช่ตัวอย่างของสิ่งที่จะสอน โดยผู้สอนจะเป็นผู้ตอบว่าใช่หรือไม่ใช่ วิธีนี้ผู้เรียนจะมีโอกาสคิดมากขึ้นอีก

ขั้นที่ 4 ให้ผู้เรียนบอกคุณสมบัติเฉพาะของสิ่งที่ต้องการสอนจากกิจกรรมที่ผ่านมาในขั้นต้น ๆ ผู้เรียนจะต้องพยายามหาคุณสมบัติเฉพาะของตัวอย่างที่ใช่และไม่ใช่สิ่งที่คุณต้องการสอนและทดสอบคำตอบของตน หากคำตอบของคุณผิดผู้เรียนก็ต้องหาคำตอบใหม่ซึ่งก็หมายความว่าต้องเปลี่ยนสมมติฐานที่เป็นฐานของคำตอบเดิม ด้วยวิธีนี้ผู้เรียนจะค่อย ๆ สร้างความคิดรวบยอดของสิ่งนั้นขึ้นมา ซึ่งก็จะมาจากคุณสมบัติเฉพาะของสิ่งนั้นนั่นเอง

ขั้นที่ 5 ให้ผู้เรียนสรุปและให้คำจำกัดความของสิ่งที่ต้องการสอนเมื่อผู้เรียนได้รายการของคุณสมบัติเฉพาะของสิ่งที่ต้องการสอนแล้ว ผู้สอนให้ผู้เรียนช่วยกันเรียบเรียงให้เป็นคำนิยามหรือคำจำกัดความ

ขั้นที่ 6 ผู้สอนและผู้เรียนอภิปรายร่วมกันถึงวิธีการที่ผู้เรียนใช้ในการหาคำตอบ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการคิดของตัวเอง

ง. ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ เนื่องจากผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มโนทัศน์ จากการคิด วิเคราะห์และตัวอย่างที่หลากหลาย ดังนั้นผลที่ผู้เรียนจะได้รับโดยตรงคือ จะเกิดความเข้าใจในมโนทัศน์นั้น และได้เรียนรู้ทักษะการสร้างมโนทัศน์ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการทำความเข้าใจมโนทัศน์อื่น ๆ ต่อไปได้ รวมทั้งช่วยพัฒนาทักษะการใช้เหตุผลโดยการอุปนัย(Inductive reasoning) อีกด้วย

1.2 รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดของกานเย (Gagne's Instructional Model)

ก. ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดของรูปแบบกานเย (Gagne. 1985: 70-90) ได้พัฒนาทฤษฎีเงื่อนไขการเรียนรู้ (Condition of Learning) ซึ่งมี 2 ส่วนใหญ่ ๆ คือ ทฤษฎีการเรียนรู้ และทฤษฎีการจัดการเรียนการสอน ทฤษฎีการเรียนรู้ของกานเยอธิบายว่าปรากฏการณ์การเรียนรู้มีองค์ประกอบ 3 ส่วนคือ

1) ผลการเรียนรู้หรือความสามารถด้านต่าง ๆ ของมนุษย์ ซึ่งมีอยู่ 5 ประเภทคือ ทักษะทางปัญญา (Intellectual skill) ซึ่งประกอบด้วยการจำแนกแยกแยะ การสร้างความคิดรวบยอด การสร้างกฎ การสร้างกระบวนการหรือกฎขั้นสูง ความสามารถด้านต่อไปคือ กลวิธีในการเรียนรู้ (cognitive Strategy) ภาษาหรือคำพูด (verbal information) ทักษะการเคลื่อนไหว (motor skill) และเจตคติ (attitude)

2) กระบวนการเรียนรู้และจดจำของมนุษย์ มนุษย์มีกระบวนการจัดกระทำข้อมูลในสมอง ซึ่งมนุษย์จะอาศัยข้อมูลที่สะสมไว้มาพิจารณาเลือกจัดกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และขณะที่กระบวนการจัดกระทำข้อมูลภายในสมองกำลังเกิดขึ้นเหตุการณ์ภายนอกในร่างกายมนุษย์มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมหรือการยับยั้งการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นภายในได้ ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอน กานเยจึงได้เสนอแนะว่า ควรมีการจัดสภาพการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับการเรียนรู้แต่ละประเภท ซึ่งมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกัน และส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ภายในสมอง โดยจัดสภาพการณ์ภายนอกให้เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ภายในของผู้เรียน

ข. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เนื้อหาสาระต่าง ๆ ได้อย่างดี รวดเร็ว และสามารถจดจำสิ่งที่เรียนได้นาน

ค. กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ การเรียนการสอนตามรูปแบบของกานเย ประกอบด้วยการดำเนินการเป็นลำดับขั้นตอนรวม 9 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 การกระตุ้นและดึงดูดความสนใจของผู้เรียน เป็นการช่วยให้ผู้เรียนสามารถรับสิ่งเร้า หรือสิ่งที่จะเรียนรู้ได้ดี

ขั้นที่ 2 การแจ้งวัตถุประสงค์ของการเรียนให้ผู้เรียนทราบ เป็นการช่วยให้ผู้เรียนได้รับรู้ความคาดหวัง

ขั้นที่ 3 การกระตุ้นให้ระลึกถึงความรู้เดิม เป็นการช่วยให้ผู้เรียนดึงข้อมูลเดิมที่อยู่ในหน่วยความจำระยะยาวให้มาอยู่ในหน่วยความจำเพื่อใช้งาน (working memory) ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความพร้อมในการเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม

ขั้นที่ 4 การนำเสนอสิ่งเร้าหรือเนื้อหาสาระใหม่ ผู้สอนควรจัดสิ่งเร้าให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของสิ่งเร้านั้นอย่างชัดเจน เพื่อความสะดวกในการเลือกรับรู้ของผู้เรียน

ขั้นที่ 5 การให้แนวการเรียนรู้ หรือการจัดระบบข้อมูลให้มีความหมาย เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจกับสาระที่เรียนได้ง่ายและเร็วขึ้น

ขั้นที่ 6 การกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความสามารถ เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสตอบสนองต่อสิ่งเร้าหรือสาระที่เรียน ซึ่งจะช่วยให้ทราบถึงการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน

ขั้นที่ 7 การให้ข้อมูลย้อนกลับ เป็นการให้การเสริมแรงแก่ผู้เรียน และข้อมูลที่เป็นประโยชน์กับผู้เรียน

ขั้นที่ 8 การประเมินผลการแสดงออกของผู้เรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนทราบว่าตนเองสามารถบรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด

ขั้นที่ 9 การส่งเสริมความคงทนและการถ่ายโอนการเรียนรู้ โดยการให้โอกาสผู้เรียนได้มีการฝึกฝนอย่างพอเพียงและในสถานการณ์ที่หลากหลาย เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งขึ้น และสามารถถ่ายโอนการเรียนรู้ไปสู่สถานการณ์อื่น ๆ ได้

ง. ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ เนื่องจากการเรียนการสอนตามรูปแบบนี้ จัดขึ้นให้ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และจดจำของมนุษย์ ดังนั้น ผู้เรียนจะสามารถเรียนรู้สาระที่น่าเสนอได้อย่างดี รวดเร็วและจดจำสิ่งที่เรียนรู้ได้นาน นอกจากนั้นผู้เรียนยังได้เพิ่มพูนทักษะในการจัดระบบข้อมูล สร้างความหมายของข้อมูล รวมทั้งการแสดงความสามารถของตนด้วย

1.3 รูปแบบการเรียนการสอนโดยการนำเสนอโมโนทัศน์กว้างล่วงหน้า (Advance Organizer Model)

ก. ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดของรูปแบบการนำเสนอโมโนทัศน์กว้างล่วงหน้า (Advanced Organizer) เพื่อการเรียนรู้อย่างมีความหมาย (Meaningful verbal learning) การเรียนรู้จะมีความหมายเมื่อสิ่งที่เรียนรู้สามารถเชื่อมโยงกับความรู้เดิมของผู้เรียน ดังนั้นในการสอนสิ่งใหม่ สาระความรู้ใหม่ ผู้สอนควรวิเคราะห์หาความคิดรวบยอดย่อย ๆ ของสาระที่จะนำเสนอ จัดทำผังโครงสร้างของความคิดรวบยอดเหล่านั้นแล้ววิเคราะห์หาโมโนทัศน์หรือความคิดรวบยอดที่กว้างครอบคลุมความคิดรวบยอดย่อย ๆ ที่จะสอน หากครูนำเสนอโมโนทัศน์ที่กว้างดังกล่าวแก่ผู้เรียนก่อนการสอนเนื้อหาสาระใหม่ ขณะที่ผู้เรียนกำลังเรียนรู้สาระใหม่ ผู้เรียนจะสามารถ นำสาระใหม่นั้นไปเกาะเกี่ยวเชื่อมโยงกับโมโนทัศน์กว้างที่ให้ไว้ล่วงหน้าแล้ว ทำให้การเรียนรู้ที่มีความหมายต่อผู้เรียน

ข. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาสาระ ข้อมูลต่าง ๆ อย่างมีความหมาย

ค. กระบวนการเรียนการสอน

ขั้นที่ 1 การจัดเตรียมโมโนทัศน์กว้าง โดยการวิเคราะห์หาโมโนทัศน์ที่กว้างและครอบคลุมเนื้อหาสาระใหม่ทั้งหมด โมโนทัศน์ที่กว้างนี้ ไม่ใช่สิ่งเดียวกับโมโนทัศน์ใหม่ที่จะสอน แต่จะเป็นโมโนทัศน์ในระดับที่เหนือขึ้นไปหรือสูงกว่า ซึ่งจะมีลักษณะเป็นนามธรรมมากกว่า ปกติมักจะเป็น

มโนทัศน์ของวิชานั้นหรือสายวิชานั้น ควรนำเสนอโมทัศน์กว้างนี้ล่วงหน้าก่อนการสอน จะเป็นเสมือนการ “preview” บทเรียน ซึ่งจะเป็นคนละอย่างกับการ “over view” หรือการให้ดูภาพรวมของสิ่งที่สอน การนำเสนอภาพรวมของสิ่งที่สอน การทบทวนความรู้เดิม การซักถามความรู้และประสบการณ์ของผู้เรียนเกี่ยวกับเรื่องที่จะสอน การบอกวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน เหล่านี้ไม่นับว่าเป็น “advance organizer” ซึ่งจะต้องมีลักษณะที่กว้างครอบคลุม และมีความเป็นนามธรรมอยู่ในระดับสูงกว่าสิ่งที่สอน

ขั้นที่ 2 การนำเสนอโมทัศน์กว้าง

- 1) ผู้สอนชี้แจงวัตถุประสงค์ของบทเรียน
- 2) ผู้สอนนำเสนอโมทัศน์กว้างด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่นการบรรยายสั้น ๆ แสดงแผนผังมโนทัศน์ ยกตัวอย่าง หรือใช้การเปรียบเทียบ เป็นต้น

ขั้นที่ 3 การนำเสนอเนื้อหาสาระใหม่ของบทเรียน ผู้สอนนำเสนอเนื้อหาสาระที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามปกติแต่ในการนำเสนอ ผู้สอนควรกล่าวเชื่อมโยงหรือกระตุ้นให้ผู้เรียนเชื่อมโยงกับมโนทัศน์ที่ให้ไว้ล่วงหน้าเป็นระยะ ๆ

ขั้นที่ 4 การจัดโครงสร้างความรู้ ผู้สอนส่งเสริมกระบวนการจัดโครงสร้าง ความรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น ส่งเสริมการผสมผสานความรู้ กระตุ้นให้ผู้เรียนตื่นตัวในการเรียนรู้ และทำความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้ โดยใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น

- 1) อธิบายภาพรวมของเรื่องที่เรียน
- 2) สรุปลักษณะสำคัญของเรื่อง
- 3) บอกหรือเขียนคำนิยามที่กะทัดรัดชัดเจน
- 4) บอกความแตกต่างของสาระในแง่มุมต่าง ๆ
- 5) อธิบายว่าเนื้อหาสาระที่เรียนสนับสนุนหรือส่งเสริมมโนทัศน์กว้างที่ให้ไว้

ล่วงหน้าอย่างไร

- 6) อธิบายความเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหาสาระใหม่กับมโนทัศน์กว้างที่ให้ไว้

ล่วงหน้า

- 7) ยกตัวอย่างเพิ่มเติมจากสิ่งที่เรียน
- 8) อธิบายแก่นสำคัญของสาระที่เรียนโดยใช้คำพูดของตัวเอง
- 9) วิเคราะห์สาระในแง่มุมต่าง ๆ

ง. ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนรู้ตามรูปแบบ ผลโดยตรงที่ผู้เรียนจะได้รับก็คือ เกิดการเรียนรู้ในเนื้อหาสาระและข้อมูลของบทเรียนอย่างมีความหมาย เกิดความคิดรวบยอดในสิ่งที่เรียน และสามารถจัดโครงสร้างความรู้ของตนเองได้ นอกจากนั้นยังได้พัฒนาทักษะและอุปนิสัยในการคิดและเพิ่มพูนความใฝ่รู้

1.4 รูปแบบการเรียนการสอนเน้นความจำ (Memory Model)

ก. ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดของรูปแบบ รูปแบบนี้พัฒนาขึ้นโดยอาศัยหลัก 6 ประการเกี่ยวกับ

- 1) การตระหนักรู้ (Awareness) ซึ่งกล่าวว่า การที่บุคคลจะจดจำสิ่งใดได้ดีนั้น จะต้องเริ่มจากการรับรู้สิ่งนั้น หรือการสังเกตสิ่งนั้นอย่างตั้งใจ
- 2) การเชื่อมโยง (Association) กับสิ่งที่รู้แล้วหรือจำได้
- 3) ระบบการเชื่อมโยง (Link system) คือระบบในการเชื่อมความคิดหลายความคิดเข้าด้วยกันในลักษณะที่ความคิดหนึ่งจะไปกระตุ้นให้สามารถจำอีกความคิดหนึ่งได้
- 4) การเชื่อมโยงที่น่าขบขัน (Ridiculous association) การเชื่อมโยงที่จะช่วยให้บุคคลจดจำได้ดีนั้น มักจะเป็นสิ่งที่แปลกไปจากปกติธรรมดา การเชื่อมโยงในลักษณะที่แปลก เป็นไปไม่ได้ ขวนให้ขบขัน มักจะประทับในความทรงจำของบุคคลเป็นเวลานาน
- 5) ระบบการใช้คำทดแทน
- 6) การใช้คำสำคัญ (Key word) ได้แก่ การใช้คำ อักษร หรือพยางค์เพียงตัวเดียว เพื่อช่วยกระตุ้นให้จำสิ่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกันได้

ข. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ รูปแบบนี้มีวัตถุประสงค์ช่วยให้ผู้เรียนจดจำเนื้อหาสาระที่เรียนรู้ได้ดีและได้นาน และได้เรียนรู้กลวิธีการจำ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการเรียนรู้สาระอื่น ๆ ได้อีก

ค. กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ ในการเรียนการสอนเนื้อหาสาระใด ๆ ผู้สอนสามารถช่วยให้ผู้เรียนจดจำเนื้อหาสาระนั้นได้ดีและได้นานโดยดำเนินการดังนี้

ขั้นที่ 1 การสังเกตหรือศึกษาสาระอย่างตั้งใจ ผู้สอนช่วยให้ผู้เรียนตระหนักรู้ในสาระที่เรียน โดยการใช้เทคนิคต่าง ๆ เช่น ให้อ่านเอกสารแล้วขีดเส้นใต้คำ/ประเด็นที่สำคัญ ให้ตั้งคำถามจากเรื่องี่อ่าน ให้หาคำตอบของคำถามต่าง ๆ เป็นต้น

ขั้นที่ 2 การสร้างความเชื่อมโยง เมื่อผู้เรียนได้ศึกษาสาระที่ต้องการเรียนรู้แล้ว ให้ผู้เรียนเชื่อมโยงเนื้อหาส่วนต่าง ๆ ที่ต้องการจดจำกับสิ่งที่ตนคุ้นเคย เช่นกับ คำ ภาพ หรือความคิดต่าง ๆ (ตัวอย่างเช่น เด็กจำไม่ได้ว่าค่ายบางระจันอยู่จังหวัดอะไร จึงโยงความคิดว่า ชาวบางระจันเป็นคนกล้าหาญ สัตว์ที่ถือว่าเก่งกล้าคือสิงโต บางระจันจึงอยู่ที่จังหวัดสิงห์บุรี) หรือให้หาหรือคิดคำสำคัญที่สามารถกระตุ้นความจำในข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกัน เช่น สูตร 4 M หรือทดแทนคำที่ไม่คุ้นด้วยคำ ภาพ หรือความหมายอื่น หรือการใช้การเชื่อมโยงความคิดเข้าด้วยกัน

ขั้นที่ 3 การใช้จินตนาการ เพื่อให้จดจำสาระได้ดีขึ้น ให้ผู้เรียนใช้เทคนิคการเชื่อมโยงสาระต่าง ๆ ให้เห็นเป็นภาพที่น่าขบขัน เกินความเป็นจริง

ขั้นที่ 4 การฝึกใช้เทคนิคต่าง ๆ ที่ทำไว้ข้างต้นในการทบทวนความรู้และเนื้อหาสาระต่างๆ จนกระทั่งจดจำได้ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ การเรียนโดยใช้เทคนิคช่วย

ความจำต่าง ๆ ของรูปแบบ นอกจากจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถจดจำเนื้อหาสาระต่าง ๆ ที่เรียนได้ดี และได้นานแล้ว ยังช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้กลวิธีการจำ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการเรียนรู้สาระอื่น ๆ ได้อีกมาก

1.5 รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ผังกราฟิก (Graphic Organizer Instructional Model)

ก. ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดของรูปแบบ กระบวนการเรียนรู้เกิดขึ้นได้จากองค์ประกอบสำคัญ 3 ส่วนด้วยกันได้แก่ ความจำข้อมูลกระบวนการทางปัญญา และเมตาคognition ความจำข้อมูลประกอบด้วย ความจำจากการรู้สึกสัมผัส (sensory memory) ซึ่งจะเก็บข้อมูลไว้เพียงประมาณ 1 วินาทีเท่านั้น ความจำระยะสั้น (short-term memory) หรือความจำปฏิบัติการ (working memory) ซึ่งเป็นความจำที่เกิดขึ้นหลังจากการตีความสิ่งเร้าที่รับรู้มาแล้ว ซึ่งจะเก็บข้อมูลไว้ได้ชั่วคราวประมาณ 20 วินาที และทำหน้าที่ในการคิด ส่วนความจำระยะยาว (long-term memory) เป็นความจำที่มีความคงทน มีความจำไม่จำกัดสามารถคงอยู่เป็นเวลานาน เมื่อต้องการใช้จะสามารถเรียกคืนได้ สิ่งที่อยู่ในความจำระยะยาวมี 2 ลักษณะ คือ ความจำเหตุการณ์ (episodic memory) และความจำความหมาย (semantic memory) เกี่ยวกับข้อเท็จจริง มโนทัศน์ กฎ หลักการต่าง ๆ องค์ประกอบด้านความจำข้อมูลนี้ จะมีประสิทธิภาพมากขึ้นเพียงใด ขึ้นกับกระบวนการทางปัญญาของบุคคลนั้น ซึ่งประกอบด้วย

1) การใส่ใจ หากบุคคลมีความใส่ใจในข้อมูลที่รับเข้ามาทางการสัมผัส ข้อมูลนั้นก็就会被นำไปสู่ความจำระยะสั้นต่อไป หากไม่ได้รับการใส่ใจ ข้อมูลนั้นก็เลยหายไปอย่างรวดเร็ว

2) การรับรู้ เมื่อบุคคลใส่ใจในข้อมูลใดที่รับเข้ามาทางประสาทสัมผัส บุคคลก็จะรับรู้ข้อมูลนั้น และนำข้อมูลนี้เข้าสู่ความจำระยะสั้นต่อไป ข้อมูลที่รับรู้จะเป็นความจริงตามการรับรู้ของบุคคลนั้น ซึ่งอาจไม่ใช่ความจริงเชิงประจักษ์ เนื่องจากเป็นความจริงที่ผ่านการตีความจากบุคคลนั้นมาแล้ว

3) การทำซ้ำ หากบุคคลมีกระบวนการรักษาข้อมูลโดยการทบทวนซ้ำแล้วซ้ำอีก ข้อมูลนั้นก็ยังคงถูกเก็บรักษาไว้ในความจำปฏิบัติการ

4) การเข้ารหัส หากบุคคลมีกระบวนการสร้างตัวแทนทางความคิดเกี่ยวกับข้อมูลนั้นโดยมีการนำข้อมูลนั้นเข้าสู่ความจำระยะยาวและเชื่อมโยงเข้ากับสิ่งที่มีอยู่แล้วในความจำระยะยาว การเรียนรู้ที่มีความหมายก็จะเกิดขึ้น

5) การเรียกคืน การเรียกคืนข้อมูลที่เก็บไว้ในความจำระยะยาวเพื่อนำออกมาใช้ มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับการเข้ารหัส หากการเข้ารหัสทำให้เกิดการเก็บความจำได้ดีมีประสิทธิภาพ การเรียกคืนก็จะมีประสิทธิภาพตามไปด้วย

ด้วยหลักการดังกล่าว การเรียนรู้จึงเป็นการสร้างความรู้ของบุคคล ซึ่งต้องใช้กระบวนการเรียนรู้ที่มีความหมาย 4 ขั้นตอนได้แก่ (1) การเลือกรับข้อมูลที่สัมพันธ์กัน (2) การจัดระเบียบข้อมูลเข้าสู่โครงสร้าง (3) การบูรณาการข้อมูลเดิม และ (4) การเข้ารหัสข้อมูลการเรียนรู้เพื่อให้คงอยู่ในความจำระยะยาว และสามารถเรียกคืนมาใช้ได้โดยง่าย ด้วยเหตุนี้ การให้ผู้เรียนมีโอกาสเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับโครงสร้างความรู้เดิม ๆ และนำความรู้ความเข้าใจมาเข้ารหัสหรือสร้างตัวแทนทางความคิดที่มีความหมายต่อตนเองขึ้น จะส่งผลให้การเรียนรู้ที่คงอยู่ในความจำระยะยาวและสามารถเรียกคืนมาใช้ได้

ข. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้เชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม และสร้างความหมายและความเข้าใจในเนื้อหาสาระหรือข้อมูลที่เรียนรู้ และจัดระเบียบข้อมูลที่เรียนรู้ด้วยผังกราฟิก ซึ่งจะช่วยให้ง่ายแก่การจดจำ

ค. กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ผังกราฟิก มีหลายรูปแบบ ในที่นี้จะนำเสนอไว้ 4 รูปแบบ ดังนี้

1) รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ผังกราฟิกของ โจนส์ และคณะ (Jones et Al., 1989: 20-25) ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ ๆ 5 ขั้นตอนดังนี้

1.1) ผู้สอนเสนอตัวอย่างการจัดข้อมูลด้วยผังกราฟิกที่เหมาะสมกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์

1.2) ผู้สอนแสดงวิธีสร้างผังกราฟิก

1.3) ผู้สอนชี้แจงเหตุผลของการใช้ผังกราฟิกนั้นและอธิบายวิธีการใช้

1.4) ผู้เรียนฝึกการสร้างและใช้ผังกราฟิกในการทำความเข้าใจเนื้อหาเป็นรายบุคคล

1.5) ผู้เรียนเข้ากลุ่มและนำเสนอผังกราฟิกของตนแลกเปลี่ยนกัน

2. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านจิตพิสัย (Affective Domain)

รูปแบบการเรียนการสอนในหมวดนี้เป็นรูปแบบที่มุ่งช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้สึก เจตคติ ค่านิยม คุณธรรม และจริยธรรมที่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นเรื่องที่ยากแก่การพัฒนาหรือปลูกฝัง การจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการสอนที่เพียงให้เกิดความรู้ความเข้าใจ มักไม่เพียงพอต่อการให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีได้ จำเป็นต้องอาศัยหลักการและวิธีการอื่น ๆ เพิ่มเติม รูปแบบที่คัดสรรมานำเสนอในที่นี้มี 4 รูปแบบดังนี้

2.1 รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาจิตพิสัยของบลูม

2.2 รูปแบบการเรียนการสอนโดยการชักจูง

2.3 รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ

2.1 รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาจิตพิสัยของบลูม
(Instructional Model Based on Bloom's Affective Domain)

ก. ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดของรูปแบบบลูม (Bloom, 1956) ได้จำแนกจุดมุ่งหมายทางการศึกษาออกเป็น 3 ด้าน คือด้านความรู้ (cognitive domain) ด้านเจตคติหรือความรู้สึก (affective domain) และด้านทักษะ (psycho-motor domain) ซึ่งในด้านเจตคติหรือความรู้สึกนั้น บลูมได้จัดชั้นการเรียนรู้ไว้ 5 ชั้นประกอบด้วย

- 1) ชั้นการรับรู้ ซึ่งก็หมายถึง การที่ผู้เรียนได้รับรู้ค่านิยมที่ต้องการจะปลูกฝังในตัวผู้เรียน
- 2) ชั้นการตอบสนอง ได้แก่การที่ผู้เรียนได้รับรู้และเกิดความสนใจในค่านิยมนั้นแล้วมีโอกาสได้ตอบสนองในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง
- 3) ชั้นการเห็นคุณค่า เป็นชั้นที่ผู้เรียนได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับค่านิยมนั้นแล้วเกิดเห็นคุณค่าของค่านิยมนั้น ทำให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อค่านิยมนั้น
- 4) ชั้นการจัดระบบ เป็นชั้นที่ผู้เรียนรับค่านิยมที่ตนเห็นคุณค่านั้นเข้ามาอยู่ในระบบค่านิยมของตน
- 5) ชั้นการสร้างลักษณะนิสัย เป็นชั้นที่ผู้เรียนปฏิบัติตามค่านิยมที่รับมาอย่างสม่ำเสมอ และทำจนกระทั่งเป็นนิสัย

ถึงแม้ว่าบลูมได้นำเสนอแนวคิดดังกล่าวเพื่อใช้ในการกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนการสอนก็ตาม แต่ก็สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อช่วยปลูกฝังค่านิยมให้แก่ผู้เรียนได้

ข. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาความรู้สึก/เจตคติ/ค่านิยม/คุณธรรมหรือจริยธรรมที่พึงประสงค์ อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เป็นไปตามความต้องการ

ค. กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ การสอนเพื่อปลูกฝังค่านิยมใด ๆ ให้แก่ผู้เรียน สามารถดำเนินการตามลำดับขั้นของวัตถุประสงค์ทางด้านเจตคติของบลูมได้ดังนี้

ขั้นที่ 1 การรับรู้ค่านิยม ผู้สอนจัดประสบการณ์หรือสถานการณ์ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้รับรู้ค่านิยมนั้นอย่างใส่ใจ เช่น เสนอกรณีตัวอย่างที่เป็นประเด็นปัญหาขัดแย้งเกี่ยวกับค่านิยมนั้น คำถามที่ท้าทายความคิดเกี่ยวกับค่านิยมนั้น เป็นต้น ในขั้นนี้ผู้สอนควรพยายามกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมดังนี้

- 1) การรู้ตัว
- 2) การเต็มใจรับรู้
- 3) การควบคุมการรับรู้

ขั้นที่ 2 การตอบสนองต่อค่านิยม ผู้สอนจัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนมีโอกาสตอบสนองต่อค่านิยมนั้นในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น ให้พูดแสดงความคิดเห็นต่อค่านิยมนั้น ให้ลองทำตาม

ค่านิยมนั้น ให้สัมภาษณ์หรือพูดคุยกับผู้ที่มีค่านิยมนั้น เป็นต้น ในขั้นนี้ผู้สอนควรพยายามกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมดังนี้

- 1) การยินยอมตอบสนอง
- 2) การเต็มใจตอบสนอง
- 3) ความพึงพอใจในการตอบสนอง

ขั้นที่ 3 การเห็นคุณค่าของค่านิยม ผู้สอนจัดประสบการณ์หรือสถานการณ์ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เห็นคุณค่าของค่านิยมนั้น เช่น การให้ลองปฏิบัติตามค่านิยมแล้วได้รับการตอบสนองในทางที่ดี เห็นประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับตนหรือบุคคลอื่นที่ปฏิบัติตามค่านิยมนั้น เห็นโทษหรือได้รับโทษจากการละเลยไม่ปฏิบัติตามค่านิยมนั้น เป็นต้น ในขั้นนี้ผู้สอนควรพยายามกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมดังนี้

- 1) การยอมรับในคุณค่านั้น
- 2) การชื่นชอบในคุณค่านั้น
- 3) ความผูกพันในคุณค่านั้น

ขั้นที่ 4 การจัดระบบค่านิยม เมื่อผู้เรียนเห็นคุณค่าของค่านิยมและเกิดเจตคติที่ดีต่อค่านิยมนั้น และมีความโน้มเอียงที่จะรับค่านิยมนั้นมาใช้ในชีวิตของตน ผู้สอนควรกระตุ้นให้ผู้เรียนพิจารณาค่านิยมนั้นกับค่านิยมหรือคุณค่าอื่น ๆ ของตน ในขั้นนี้ผู้สอนควรกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมสำคัญดังนี้

- 1) การสร้างมโนทัศน์ในคุณค่านั้น
- 2) การจัดระบบในคุณค่านั้น

ขั้นที่ 5 การสร้างลักษณะนิสัย ผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนปฏิบัติตามค่านิยมนั้นอย่างสม่ำเสมอโดยติดตามผลการปฏิบัติและให้ข้อมูลป้อนกลับและการเสริมแรงเป็นระยะ ๆ จนกระทั่งผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้จนเป็นนิสัย ในขั้นนี้ผู้สอนควรพยายามกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมดังนี้

- 1) การมีหลักยึดในการตัดสินใจ
- 2) การปฏิบัติตามหลักยึดนั้นจนเป็นนิสัย
- 3) การดำเนินการในขั้นตอนนี้ 5 ไม่สามารถทำได้ในระยะเวลาอันสั้น ต้องอาศัยเวลา โดยเฉพาะในขั้นที่ 4 และ 5 ต้องการเวลาในการปฏิบัติ ซึ่งอาจจะมากน้อยแตกต่างกันไปในผู้เรียนแต่ละคน

ง. ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ ผู้เรียนจะได้รับการปลูกฝังค่านิยมที่พึงประสงค์จนถึงระดับที่สามารถปฏิบัติได้จนเป็นนิสัย นอกจากนั้นผู้เรียนยังได้เรียนรู้กระบวนการในการปลูกฝังค่านิยมให้เกิดขึ้น ซึ่งผู้เรียนสามารถนำไปปลูกฝังค่านิยมอื่น ๆ ให้แก่ตนเองหรือผู้อื่นต่อไป

2.2 รูปแบบการเรียนการสอนโดยการชกค้ำ (Jurisprudential Model)

ก. ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดของรูปแบบจอยส์ และ วิล (Joyce & weil, 1996 :106-128) พัฒนารูปแบบนี้ขึ้นจากแนวคิดของโอลิเวอร์และ เซเวอร์ (Oliver and Shaver) เกี่ยวกับการตัดสินใจอย่างชาญฉลาดในประเด็นปัญหาขัดแย้งต่าง ๆ ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องค่านิยมที่แตกต่างกัน ปัญหาดังกล่าวอาจเป็นปัญหาทางสังคม หรือปัญหาส่วนตัว ที่ยากแก่การตัดสินใจ การตัดสินใจอย่างชาญฉลาด ก็คือการสามารถเลือกทางที่เป็นประโยชน์มากที่สุด โดยกระทบต่อสิ่งอื่น ๆ น้อยที่สุด ผู้เรียนควรได้รับการฝึกฝนให้รู้จักวิเคราะห์ปัญหา ประมวลข้อมูล ตัดสินใจเลือกทางเลือกอย่างมีเหตุผล และแสดงจุดยืนของตนได้ ผู้สอนสามารถใช้กระบวนการชกค้ำอันเป็นกระบวนการที่ใช้กันในศาล มาทดสอบผู้เรียนว่าจุดยืนที่ตนแสดงนั้นเป็นจุดยืนที่แท้จริงของตนหรือไม่ โดยการใช้คำถามชกค้ำที่ช่วยให้ผู้เรียนย้อนกลับไปพิจารณาความคิดเห็นอันเป็นจุดยืนของตน ซึ่งอาจทำให้ผู้เรียนปรับเปลี่ยนความคิดเห็นหรือจุดยืนของตน หรือยืนยันจุดยืนของตนอย่างมั่นใจขึ้น

ข. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ รูปแบบนี้เหมาะสำหรับสอนสาระที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาขัดแย้งต่าง ๆ ซึ่งยากแก่การตัดสินใจ การสอนตามรูปแบบนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการในการตัดสินใจอย่างชาญฉลาด รวมทั้งวิธีการทำความเข้าใจในความคิดของตน

ค. กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ

ขั้นที่ 1 นำเสนอกรณีปัญหา ประเด็นปัญหาที่นำเสนอควรเป็นประเด็นที่มีทางออกให้คิดได้หลายคำตอบ ควรเป็นประโยคที่มีคำว่า “ควรจะ...” เช่น ควรมีกฎหมายให้มีการทำแท้งได้อย่างเสรีหรือไม่ ควรมีการจดทะเบียนโสเภณีหรือไม่ ควรออกกฎหมายห้ามคนสูบบุหรี่หรือไม่ ควรอนุญาตให้นักเรียนประกวดนางงามหรือไม่ อย่างไรก็ตามควรหลีกเลี่ยงประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อทางศาสนาที่แตกต่างกัน วิธีการนำเสนออาจกระทำได้หลายวิธี เช่น การอ่านเรื่องให้ฟัง การให้ดูภาพยนตร์ การเล่าประวัติความเป็นมา ครูต้องระลึกเสมอว่าการนำเสนอปัญหานั้นต้องทำให้นักเรียนได้รู้ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับปัญหา รู้ว่าใครทำอะไร เมื่อใด เพราะเหตุใด และมีแง่มุมของปัญหาที่ขัดแย้งกันอย่างไร ให้ผู้เรียนประมวลข้อเท็จจริงจากกรณีปัญหาและวิเคราะห์หาค่านิยมที่เกี่ยวข้องกัน

ขั้นที่ 2 ให้ผู้เรียนแสดงจุดยืนของตนเอง

ผู้สอนใช้คำถามที่มีลักษณะดังตัวอย่างต่อไปนี้

- 3.1) ถ้ามีจุดยืนอื่น ๆ ให้เลือกอีก ผู้เรียนยังยืนยันที่จะเลือกจุดยืนเดิมหรือไม่ เพราะอะไร
- 3.2) หากสถานการณ์แปรเปลี่ยนไปผู้เรียนยังจะยืนยันที่จะเลือกจุดยืนเดิมนี้อหรือไม่ เพราะอะไร
- 3.3) ถ้าผู้เรียนต้องเผชิญกับสถานการณ์อื่น ๆ จะยังยืนยันจุดยืนนี้หรือไม่

3.4) ผู้เรียนมีเหตุผลอะไรที่ยึดมั่นกับจุดยืนนั้น จุดยืนนั้นเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เป็นปัญหานั้นหรือไม่

3.5) เหตุผลที่ยึดมั่นกับจุดยืนนั้นเป็นเหตุผลที่เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เป็นอยู่หรือไม่

3.6) ผู้เรียนมีข้อมูลเพียงพอที่จะสนับสนุนจุดยืนนั้นหรือไม่

3.7) ข้อมูลที่ผู้เรียนใช้เป็นพื้นฐานของจุดยืนนั้นถูกต้องหรือไม่

3.8) ถ้ายึดจุดยืนนี้แล้วผลที่เกิดขึ้นตามมาคืออะไร

3.9) เมื่อรู้ผลที่เกิดขึ้นตามมาแล้ว ผู้เรียนยังยืนยันที่จะยึดถือจุดยืนนี้อีกหรือไม่

ขั้นที่ 3 ผู้เรียนทบทวนในค่านิยมของตนเอง ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนพิจารณาปรับเปลี่ยน หรือยืนยันในค่านิยมที่ยึดถือ

ขั้นที่ 4 ผู้เรียนตรวจสอบและยืนยันจุดยืนใหม่/เก่าของตนอีกครั้ง และผู้เรียนพยายามหาข้อเท็จจริงต่าง ๆ มาสนับสนุนค่านิยมของตนเพื่อยืนยันว่าสิ่งที่ตนยึดถืออยู่นั้นเป็นค่านิยมที่แท้จริงของตน

ง. ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ ผู้เรียนจะเกิดความกระจ่างในความคิดของตนเองเกี่ยวกับค่านิยม และเกิดความเข้าใจในตนเอง รวมทั้งผู้สอนได้เรียนรู้และเข้าใจความคิดของผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนมีการมองโลกในแง่บวกกว้างขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจของผู้เรียนด้วย

2.3 รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ (Role Playing Model)

ก. ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดของรูปแบบ รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ พัฒนาขึ้นโดย แชฟเทลและแชฟเทล (Shafstel and Shafstel, 1967: 67-71) ซึ่งให้ความสำคัญกับปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคล เขากล่าวว่า บุคคลสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองได้จากการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และความรู้สึกนึกคิดของบุคคลก็เป็นผลมาจากมีการปะทะสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบข้าง และได้สัมผัสไว้ภายในลึก ๆ โดยที่บุคคลอาจไม่รู้ตัวเลยก็ได้ การสวมบทบาทสมมติเป็นวิธีการที่ช่วยให้บุคคลได้แสดงความรู้สึกนึกคิดต่าง ๆ ที่อยู่ภายในออกมา ทำให้สิ่งที่ซ่อนเร้นอยู่เปิดเผยออกมา และนำมาศึกษาทำความเข้าใจกันได้ ช่วยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง เกิดความเข้าใจในตนเอง ในขณะเดียวกัน การที่บุคคลสวมบทบาทของผู้อื่น ก็สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในความคิด ค่านิยม และพฤติกรรมของผู้อื่นได้เช่นเดียวกัน

ข. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในตนเอง เข้าใจในความรู้สึกและพฤติกรรมของผู้อื่น และเกิดการปรับเปลี่ยนเจตคติ ค่านิยม และพฤติกรรมของตนให้ไปในทางที่เหมาะสม

ค. กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ

ขั้นที่ 1 นำเสนอสถานการณ์ปัญหาและบทบาทสมมติ ผู้สอนนำเสนอ สถานการณ์ ปัญหา และบทบาทสมมติ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับความเป็นจริง และมีระดับยากง่าย เหมาะสมกับวัยและความสามารถของผู้เรียน บทบาทสมมติที่กำหนด จะมีรายละเอียดมากนัก้อย เพียงใดขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการเรียนการสอน ถ้าต้องการให้ผู้เรียนเปิดเผยความคิด ความรู้สึก ของตนมาก บทบาทที่ให้ควรมีลักษณะเปิดกว้าง กำหนดรายละเอียดให้น้อย แต่ถ้าต้องการจะเจาะ ประเด็นเฉพาะอย่าง บทบาทสมมติอาจกำหนดรายละเอียด ควบคุมการแสดงของผู้เรียนให้มุ่งไปที่ ประเด็นเฉพาะนั้น

ขั้นที่ 2 เลือกผู้แสดง ผู้สอนและผู้เรียนจะร่วมกันเลือกผู้แสดง หรือให้ผู้เรียน อาสาสมัครก็ได้ แล้วแต่ความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ และการวินิจฉัยของผู้สอน

ขั้นที่ 3 จัดฉาก การจัดฉากนั้นจัดได้ตามความพร้อมและสภาพการณ์ที่เป็นอยู่

ขั้นที่ 4 เตรียมผู้สังเกตการณ์ ก่อนการแสดงผู้สอนจะต้องเตรียมผู้ชมว่า ควรสังเกต อะไร และปฏิบัติตัวอย่างไรเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี

ขั้นที่ 5 แสดง ผู้แสดงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการที่จะทำให้ผู้ชมเข้าใจเรื่องราว หรือเหตุการณ์ ผู้แสดงจะต้องแสดงออกตามบทบาทที่ตนได้รับให้ดีที่สุด

ขั้นที่ 6 อภิปรายและประเมินผล การอภิปรายผลส่วนใหญ่จะแบ่งเป็นกลุ่มย่อย การอภิปรายจะเป็นการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์ การแสดงออกของผู้แสดง และควรเปิด โอกาสให้ผู้แสดงได้แสดงความคิดเห็นด้วย

ขั้นที่ 7 แสดงเพิ่มเติม ควรมีการแสดงเพิ่มเติมหากผู้เรียนเสนอแนะทางออกอื่น นอกเหนือจากที่ได้แสดงไปแล้ว

ขั้นที่ 8 อภิปรายและประเมินผลอีกครั้ง หลังจากการแสดงเพิ่มเติม กลุ่มควร อภิปราย และประเมินผลเกี่ยวกับการแสดงครั้งใหม่ด้วย

ขั้นที่ 9 แลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุปการเรียนรู้ แต่ละกลุ่มสรุปผลการอภิปราย ของกลุ่มตน และหาข้อสรุปรวม หรือการเรียนรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับความรู้สึก ความคิดเห็น ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม และพฤติกรรมของบุคคล

ง. ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนรู้ตามรูปแบบ ผู้เรียนจะเกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้ง เกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิด ความคิดเห็น ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม ของผู้อื่น รวมทั้งมีความเข้าใจใน ตนเองมากขึ้น

3. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านทักษะพิสัย (Psycho-Motor Domain)

รูปแบบการเรียนการสอนในหมวดนี้ เป็นรูปแบบที่มุ่งช่วยพัฒนาความสามารถของผู้เรียน ในด้านการปฏิบัติ การกระทำ หรือการแสดงออกต่าง ๆ ซึ่งจำเป็นต้องใช้หลักการ วิธีการ ที่แตกต่าง ไปจากการพัฒนาทางด้านจิตพิสัยหรือพุทธิพิสัย รูปแบบที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนา ทางด้านนี้ ที่สำคัญ ๆ ซึ่งจะนำเสนอในที่นี้มี 1 รูปแบบดังนี้

3.1 รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมป์สัน (Instructional Model Based on Simpson's Processes for psycho-Motor Skill Development)

ก. ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดของรูปแบบซิมป์สัน (Simpson. 1972) กล่าวว่า ทักษะ เป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางกายของผู้เรียน เป็นความสามารถในการประสานการทำงานของกล้ามเนื้อหรือร่างกาย ในการทำงานที่มีความซับซ้อน และต้องอาศัยความสามารถในการ ใช้กล้ามเนื้อหลาย ๆ ส่วน การทำงานดังกล่าวเกิดขึ้นได้จากการสั่งงานของสมอง ซึ่งต้องมีความสัมพันธ์กับความรู้สึกที่เกิดขึ้น ทักษะปฏิบัตินี้สามารถพัฒนาได้ด้วยการฝึกฝน ซึ่งหากได้รับการ ฝึกฝนที่ดีแล้ว จะเกิดความถูกต้อง ความคล่องแคล่ว ความเชี่ยวชาญชำนาญ และความคงทน ผลของพฤติกรรมหรือการกระทำสามารถสังเกตได้จากความรวดเร็ว ความแม่นยำ ความเร็วหรือความ รวดเร็วในการจัดการ

ข. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติหรือทำงานที่ต้องอาศัย การเคลื่อนไหวหรือการประสานงานของกล้ามเนื้อทั้งหลายได้อย่างดี มีความถูกต้องและมีความ ชำนาญ

ค. กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ

ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ เป็นขั้นการให้ผู้เรียนรับรู้ในสิ่งที่จะทำ โดยการให้ผู้เรียน สังเกตการทำงานนั้นอย่างตั้งใจ

ขั้นที่ 2 ขั้นการเตรียมความพร้อม เป็นขั้นการปรับตัวให้พร้อมเพื่อการทำงานหรือ แสดงพฤติกรรมนั้น ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ โดยการปรับตัวให้พร้อมที่จะเคลื่อนไหวหรือ แสดงทักษะนั้น ๆ และมีจิตใจและสภาวะอารมณ์ที่ดีต่อการที่จะทำหรือแสดงทักษะนั้น ๆ

ขั้นที่ 3 ขั้นการสนองตอบภายใต้การควบคุม เป็นขั้นที่ให้โอกาสแก่ผู้เรียนใน การตอบสนองต่อสิ่งที่รับรู้ ซึ่งอาจใช้วิธีการให้ผู้เรียนเลียนแบบการกระทำ หรือการแสดงทักษะนั้น หรืออาจใช้วิธีการให้ผู้เรียนลองผิดลองถูก จนกระทั่งสามารถตอบสนองได้อย่างถูกต้อง

ขั้นที่ 4 ขั้นการให้ลงมือกระทำจนกลายเป็นกลไกที่สามารถกระทำตัวเอง เป็นขั้น ที่ช่วยให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติ และเกิดความเชื่อมั่นในการทำสิ่งนั้น ๆ

ขั้นที่ 5 ขั้นการกระทำอย่างชำนาญ เป็นขั้นที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการกระทำนั้น ๆ จนผู้เรียนสามารถทำได้อย่างคล่องแคล่ว ชำนาญ เป็นไปโดยอัตโนมัติ และด้วยความเชื่อมั่นในตนเอง

ขั้นที่ 6 ขั้นการปรับปรุงและประยุกต์ใช้ เป็นขั้นที่ช่วยให้ผู้เรียนปรับปรุงทักษะหรือการปฏิบัติของตนให้ดียิ่งขึ้น และประยุกต์ใช้ทักษะที่ตนได้รับการพัฒนาในสถานการณ์ต่าง ๆ

ขั้นที่ 7 ขั้นการคิดริเริ่ม เมื่อผู้เรียนสามารถปฏิบัติหรือกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างชำนาญ และสามารถประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่หลากหลายแล้ว ผู้ปฏิบัติจะเริ่มเกิดความคิดใหม่ ๆ ในการกระทำ หรือปรับการกระทำนั้นให้เป็นไปตามที่ตนต้องการ

ง. ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ ผู้เรียนจะสามารถกระทำหรือแสดงออกอย่างคล่องแคล่ว ชำนาญ ในสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนทำได้ นอกจากนี้ยังช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และความอดทนให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนด้วย

4. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาทักษะกระบวนการ (Process Skill)

ทักษะกระบวนการ เป็นทักษะที่เกี่ยวข้องกับวิธีดำเนินการต่าง ๆ ซึ่งอาจเป็นกระบวนการทางสติปัญญา เช่น กระบวนการสืบสอบแสวงหาความรู้ หรือกระบวนการคิดต่าง ๆ อาทิ การคิดวิเคราะห์ การอุปนัย การนิรนัย การใช้เหตุผล การสืบสอบ การคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ เป็นต้น หรืออาจเป็นกระบวนการทางสังคม เช่น กระบวนการทำงานร่วมกัน เป็นต้น ปัจจุบันการศึกษาให้ความสำคัญกับเรื่องนี้มาก เพราะถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการดำรงชีวิตในที่นี้จะนำเสนอรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนด้านทักษะกระบวนการ 1 รูปแบบดังนี้

4.1 รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม (Group Investigation Instructional Model)

ก. ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดของรูปแบบจอยส์ และ วิล (Joyce & Weil, 1996: 80-88) เป็นผู้พัฒนารูปแบบนี้จากแนวคิดหลักของเธเลน (Thelen) 2 แนวคิด คือแนวคิดเกี่ยวกับการสืบเสาะแสวงหาความรู้ (inquiry) และแนวคิดเกี่ยวกับความรู้ (knowledge) เธเลนได้อธิบายว่า สิ่งสำคัญที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกหรือความต้องการที่จะสืบค้นหรือแสวงหาความรู้ก็คือตัวปัญหา แต่ปัญหานั้นจะต้องมีลักษณะที่มีความหมายต่อผู้เรียนและท้าทายเพียงพอที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะแสวงหาคำตอบ นอกจากนี้ปัญหาที่ชวนให้เกิดความงุนงงสงสัย หรือก่อให้เกิดความขัดแย้งทางความคิด จะยิ่งทำให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะสืบเสาะแสวงหาความรู้หรือคำตอบมากยิ่งขึ้น เนื่องจากมนุษย์อาศัยอยู่ในสังคม ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคม เพื่อสนองความต้องการของตนทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์และสังคม ความขัดแย้งทางความคิดที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลหรือในกลุ่ม จึงเป็นสิ่งที่บุคคลต้องพยายามหาหนทางขจัดแก้ไขหรือจัดการทำ

ความกระจ่างให้เป็นที่พอใจหรือยอมรับทั้งของตนเองและผู้เกี่ยวข้อง ส่วนในเรื่อง “ความรู้” นั้น เเธเลนมีความเห็นว่า ความรู้เป็นเป้าหมายของกระบวนการสืบสอบทั้งหลาย ความรู้เป็นสิ่งที่ได้จากการนำประสบการณ์หรือความรู้เดิมมาใช้ในประสบการณ์ใหม่ ดังนั้น ความรู้จึงเป็นสิ่งที่ค้นพบผ่านกระบวนการสืบสอบโดยอาศัยความรู้และประสบการณ์

ข. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ รูปแบบนี้มุ่งพัฒนาทักษะในการสืบสอบเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ความเข้าใจโดยอาศัยกลุ่มซึ่งเป็นเครื่องมือทางสังคมช่วยกระตุ้นความสนใจหรือความอยากรู้ และช่วยดำเนินการแสวงหาความรู้หรือคำตอบที่ต้องการ

ค. กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ

ขั้นที่ 1 ให้ผู้เรียนเผชิญปัญหาหรือสถานการณ์ที่ชวนให้งุนงงสงสัยปัญหาหรือสถานการณ์ที่ใช้ในการกระตุ้นความสนใจและความต้องการในการสืบสอบและแสวงหาความรู้ต่อนั้น ควรเป็นปัญหาหรือสถานการณ์ที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความสนใจของผู้เรียน และจะต้องมีลักษณะที่ชวนให้งุนงงสงสัย เพื่อท้าทายความคิดและความใฝ่รู้ของผู้เรียน

ขั้นที่ 2 ให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นต่อปัญหาหรือสถานการณ์นั้นผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง และพยายามกระตุ้นให้เกิดความขัดแย้งหรือความแตกต่างทางความคิดขึ้น เพื่อท้าทายให้ผู้เรียนพยายามหาทางเสาะแสวงหาข้อมูลหรือวิธีการพิสูจน์ทดสอบความคิดของตน เมื่อมีความแตกต่างทางความคิดเกิดขึ้น ผู้สอนอาจให้ผู้เรียนที่มีความคิดเห็นเดียวกันรวมกลุ่มกัน หรืออาจรวมกลุ่มโดยให้แต่ละกลุ่มมีสมาชิกที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันก็ได้

ขั้นที่ 3 ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันวางแผนในการแสวงหาความรู้เมื่อกลุ่มมีความคิดเห็นแตกต่างกันแล้ว สมาชิกแต่ละกลุ่มช่วยกันวางแผนว่า จะแสวงหาข้อมูลอะไร กลุ่มจะพิสูจน์อะไร จะตั้งสมมติฐานอะไร กลุ่มจำเป็นต้องมีข้อมูลอะไร และจะไปแสวงหาที่ไหน หรือจะได้ข้อมูลนั้นมาได้อย่างไร จะต้องใช้เครื่องมืออะไรบ้าง เมื่อได้ข้อมูลมาแล้ว จะวิเคราะห์อย่างไร และจะสรุปผลอย่างไร ใครจะช่วยทำอะไร จะใช้เวลาเท่าใด ขั้นนี้เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะได้ฝึกทักษะการสืบสอบ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และทักษะกระบวนการกลุ่ม ผู้สอนทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการทำงานให้แก่ผู้เรียน รวมทั้งให้คำแนะนำเกี่ยวกับการวางแผน แสวงหาความรู้ และการทำงานร่วมกัน

ขั้นที่ 4 ให้ผู้เรียนดำเนินการแสวงหาความรู้ผู้เรียนดำเนินการเสาะแสวงหาความรู้ตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้ ผู้สอนช่วยอำนวยความสะดวก ให้คำแนะนำและติดตามการทำงานของ ผู้เรียน

ขั้นที่ 5 ให้ผู้เรียนวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลข้อมูล นำเสนอและอภิปรายผลเมื่อกลุ่มรวบรวมข้อมูลได้มาแล้ว กลุ่มทำการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล ต่อจากนั้นจึงให้แต่ละกลุ่มนำเสนอ อภิปรายผลร่วมกันทั้งชั้น และประเมินผลทั้งทางด้านผลงานและกระบวนการเรียนรู้ที่ได้รับ

ขั้นที่ 6 ให้ผู้เรียนกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการสืบเสาะหาคำตอบต่อไปการสืบสอบและเสาะแสวงหาความรู้ของกลุ่มตามขั้นตอนข้างต้นช่วยให้กลุ่มได้รับความรู้ ความเข้าใจ และคำตอบในเรื่องที่ศึกษา และอาจพบประเด็นที่เป็นปัญหาชวนให้ขงงสงสัยหรืออยากรู้ต่อไป ผู้เรียนสามารถเริ่มต้นวงจรการเรียนรู้ใหม่ ตั้งแต่ขั้นที่ 1 เป็นต้นไป การเรียนการสอนตามรูปแบบนี้ จึงอาจมีต่อเนื่องไปเรื่อย ๆ ตามความสนใจของผู้เรียน

ง. ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ ผู้เรียนจะสามารถสืบสอบและเสาะแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เกิดความใฝ่รู้และมีความมั่นใจในตนเองเพิ่มขึ้น และได้พัฒนาทักษะการสืบสอบ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และทักษะการทำงานกลุ่ม

5. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการบูรณาการ (Integration) รูปแบบการเรียนการสอนในหมวดนี้ เป็นรูปแบบที่พยายามพัฒนาการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนไปพร้อม ๆ กัน โดยใช้การบูรณาการทั้งทางด้านเนื้อหาสาระและวิธีการ รูปแบบในลักษณะนี้กำลังได้รับความนิยมอย่างมาก เพราะมีความสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนากรอบด้าน หรือการพัฒนาเป็นองค์รวม รูปแบบในลักษณะดังกล่าวที่นำมาเสนอในที่นี้มี 2 รูปแบบใหญ่ ๆ คือ

5.1 รูปแบบการเรียนการสอนตามวัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT

5.2 รูปแบบการเรียนการสอนของการเรียนรู้แบบร่วมมือ

5.2.1 รูปแบบจิ๊กซอร์ (JIGSAW)

5.2.2 รูปแบบ เอส. ที. เอ. ดี. (STAD)

5.2.3 รูปแบบ ที. เอ. ไอ. (TAI)

5.2.4 รูปแบบ ที. จี. ที. (TGT)

5.2.5 รูปแบบ แอล. ที. (LT)

5.2.6 รูปแบบ จี. ไอ. (GI)

5.2.7 รูปแบบ ซี. ไอ. อาร์. ซี. (CIRC)

5.2.8 รูปแบบคอมเพล็กซ์ (Complex Instruction)

5.1 รูปแบบการเรียนการสอนตามวัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT

ก. ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดของรูปแบบ แม็ค คาร์ธี (Mc Carthy, อ้างถึงใน ศักดิ์ชัย นิรัญทวี และไพเราะ พุ่มม่น, 2542: 7-11) พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนี้ขึ้นจากแนวคิดของโคลบ (Kolb) ซึ่งอธิบายว่า การเรียนรู้เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ของ 2 มิติ คือการรับรู้ และกระบวนการจัดกระทำข้อมูล การรับรู้ของบุคคลมี 2 ช่องทาง คือผ่านทางประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม และผ่านทางความคิดรวบยอดที่เป็นนามธรรม ส่วนการจัดกระทำกับข้อมูลที่ได้รับนั้น มี 2 ลักษณะเช่นเดียวกัน คือการลงมือทดลองปฏิบัติ และการสังเกตโดยใช้ความคิดอย่างไตร่ตรอง เมื่อลากเส้นตรงของช่องทางการรับรู้ 2 ช่องทาง และเส้นตรงของการจัดกระทำข้อมูลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้มาตัด

กัน แล้วเขียนเป็นวงกลมจะเกิดพื้นที่เป็น 4 ส่วนของวงกลม ซึ่งสามารถแทนลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียน 4 แบบ คือ

แบบที่ 1 เป็นผู้เรียนที่ถนัดจินตนาการ (Imaginative learners) เพราะมีการรับรู้ผ่านทางประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม และใช้กระบวนการจัดกระทำข้อมูลด้วยการสังเกตอย่างไตร่ตรอง

แบบที่ 2 เป็นผู้เรียนที่ถนัดการวิเคราะห์ (Analytic learners) เพราะมีการรับรู้ผ่านทางความคิดรวบยอดที่เป็นนามธรรม และชอบใช้กระบวนการสังเกตอย่างไตร่ตรอง

แบบที่ 3 เป็นผู้เรียนที่ถนัดใช้สามัญสำนึก (Commonsense learners) เพราะมีการรับรู้ผ่านทางความคิดรวบยอดที่เป็นนามธรรม และชอบใช้กระบวนการลงมือทำ

แบบที่ 4 เป็นผู้เรียนที่ถนัดในการปรับเปลี่ยน (Dynamic learners) เพราะมีการรับรู้ผ่านทางประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม และชอบใช้กระบวนการลงมือปฏิบัติ

แม็คคาร์ธี และคณะ (ศักดิ์ชัย นิรัฐทวี และไพเราะ พุ่มมัน, 2542: 7-11) ได้นำแนวคิดของโคล์ป มาประกอบกับแนวคิดเกี่ยวกับการทำงานของสมองทั้งสองซีก ทำให้เกิดเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้คำถามหลัก 4 คำถามคือ ทำไม (Why) อะไร (What) อย่างไร (How) และถ้า (If) ซึ่งสามารถพัฒนาผู้เรียนที่มีลักษณะการเรียนรู้แตกต่างกันทั้ง 4 แบบ ให้สามารถใช้สมองทุกส่วนของตนในการพัฒนาศักยภาพของตนได้อย่างเต็มที่

ข. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ใช้สมองทุกส่วน ทั้งซีกซ้ายและขวา ในการสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ตนเอง

ค. กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ การเรียนการสอนตามวัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT มีขั้นตอนดำเนินการ 8 ขั้นตอนนี้ (ศักดิ์ชัย นิรัฐทวี และไพเราะพุ่มมัน, 2542: 11-16)

ขั้นที่ 1 การสร้างประสบการณ์ ผู้สอนเริ่มต้นจากการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของเรื่องที่เรียนด้วยตนเอง ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนตอบได้ว่า ทำไม ตนจึงต้องเรียนรู้เรื่องนี้

ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ประสบการณ์ หรือสะท้อนความคิดจากประสบการณ์ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักรู้ และยอมรับความสำคัญของเรื่องที่เรียน

ขั้นที่ 3 การพัฒนาประสบการณ์เป็นความคิดรวบยอดหรือแนวคิด เมื่อผู้เรียนเห็นคุณค่าของเรื่องที่เรียนแล้ว ผู้สอนจึงจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถสร้างความคิดรวบยอดขึ้นด้วยตนเอง

ขั้นที่ 4 การพัฒนาความรู้ความคิด เมื่อผู้เรียนมีประสบการณ์และเกิดความคิดรวบยอดหรือแนวคิดพอสมควรแล้ว ผู้สอนจึงกระตุ้นให้ผู้เรียนพัฒนาความรู้ความคิดของตนให้กว้างขวางและลึกซึ้งขึ้น โดยการให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย การเรียนรู้ในขั้นที่ 3 และ 4 นี้คือการตอบคำถามว่า สิ่งที่ได้เรียนรู้คือ อะไร

ขั้นที่ 5 การปฏิบัติตามแนวคิดที่ได้เรียนรู้ ในขั้นนี้ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนนำความรู้ความคิดที่ได้รับจากการเรียนรู้ในขั้นที่ 3-4 มาทดลองปฏิบัติจริง และศึกษาผลที่เกิดขึ้น

ขั้นที่ 6 การสร้างสรรค์ชิ้นงานของตนเอง จากการปฏิบัติตามแนวคิดที่ได้เรียนรู้ ในขั้นที่ 5 ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ถึงจุดเด่นจุดด้อยของแนวคิด ความเข้าใจแนวคิดนั้นจะกระจ่างขึ้น ในขั้นนี้ผู้สอนควรกระตุ้นให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถของตน โดยการนำความรู้ความเข้าใจนั้นไปใช้ หรือปรับประยุกต์ใช้ในการสร้างชิ้นงานที่เป็นความคิดสร้างสรรค์ของตนเอง ดังนั้นคำถามหลักที่ใช้ในขั้นที่ 5-6 ก็คือ จะทำอย่างไร

ขั้นที่ 7 การวิเคราะห์ผลงานและแนวทางในการนำไปประยุกต์ใช้ เมื่อผู้เรียนได้สร้างสรรค์ชิ้นงานของตนตามความถนัดแล้ว ผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงผลงานของตน ชื่นชมกับความสำเร็จ และเรียนรู้ที่จะวิพากษ์วิจารณ์อย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งรับฟังข้อวิพากษ์วิจารณ์ เพื่อการปรับปรุงงานของตนให้ดีขึ้นและนำไปประยุกต์ใช้ต่อไป

ขั้นที่ 8 การแลกเปลี่ยนความรู้ความคิด ขั้นนี้เป็นขั้นขยายขอบข่ายของความรู้ โดยการแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดแก่กันและกัน และร่วมกันอภิปรายเพื่อการนำการเรียนรู้ไปเชื่อมโยงกับชีวิตจริงและอนาคต คำถามหลักในการอภิปรายก็คือ ถ้า....? ซึ่งอาจนำไปสู่การเปิดประเด็นใหม่สำหรับผู้เรียน ในการเริ่มต้นวัฏจักรของการเรียนรู้ในเรื่องใหม่ต่อไป

ง. ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนรู้ตามรูปแบบ ผู้เรียนจะสามารถสร้างความรู้ด้วยตนเองในเรื่องที่เรียน จะเกิดความรู้ความเข้าใจและนำความรู้ความเข้าใจนั้นไปใช้ได้ และสามารถสร้างผลงานที่เป็นความคิดสร้างสรรค์ของตนเอง รวมทั้งได้พัฒนาทักษะกระบวนการต่าง ๆ อีกจำนวนมาก

5.2 รูปแบบการเรียนการสอนของการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Instructional Models of Cooperative Learning)

ก. ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดของรูปแบบ รูปแบบการเรียนการสอนของแนวคิดแบบร่วมมือ พัฒนาขึ้นโดยอาศัยหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือของจอห์นสัน และจอห์นสัน (Johnson & Johnson. 1974: 213-240) ซึ่งได้ชี้ให้เห็นว่า ผู้เรียนควรร่วมมือกันในการเรียนรู้มากกว่าการแข่งขันกัน เพราะการแข่งขันก่อให้เกิดสภาพการณ์แพ้-ชนะ ต่างจากการร่วมมือกันซึ่งก่อให้เกิดสภาพการณ์ชนะ-ชนะ อันเป็นสภาพการณ์ที่ดีกว่าทั้งทางด้านจิตใจและสติปัญญา หลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ 5 ประการประกอบด้วย (1) การเรียนรู้ต้องอาศัยหลักพึ่งพากันโดยถือว่าทุกคนมีความสำคัญเท่าเทียมกันและจะต้องพึ่งพากันเพื่อความสำเร็จร่วมกัน (2) การเรียนรู้ที่ดีต้องอาศัยการหันหน้าเข้าหากัน มีปฏิสัมพันธ์กันเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ข้อมูล และการเรียนรู้ต่าง ๆ (3) การเรียนรู้ร่วมกันต้องอาศัยทักษะทางสังคม โดยเฉพาะทักษะในการทำงานร่วมกัน (4) การเรียนรู้ร่วมกันควรมีการวิเคราะห์กระบวนการกลุ่มที่ใช้ในการทำงาน (5) การเรียนรู้ร่วมกันจะต้องมีผลงานหรือ

ผลสัมฤทธิ์ทั้งรายบุคคลและรายกลุ่มที่สามารถตรวจสอบและวัดประเมินได้ หากผู้เรียนมีโอกาสได้เรียนรู้แบบร่วมมือกัน นอกจากจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทางด้านเนื้อหาสาระต่าง ๆ ได้กว้างขึ้น และลึกซึ้งขึ้นแล้วยังสามารถช่วยพัฒนาผู้เรียนทางด้านสังคมและอารมณ์มากขึ้นด้วย รวมทั้งมีโอกาสได้ฝึกฝนพัฒนาทักษะกระบวนการต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตอีกมาก

ข. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ รูปแบบนี้มุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาสาระต่าง ๆ ด้วยตนเองและด้วยความร่วมมือและความช่วยเหลือจากเพื่อน ๆ รวมทั้งได้พัฒนาทักษะสังคมต่าง ๆ เช่น ทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะการสร้างความสัมพันธ์ รวมทั้งทักษะแสวงหาความรู้ ทักษะการคิด การแก้ปัญหาและอื่น ๆ

ค. กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ รูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือมีหลายรูปแบบ ซึ่งแต่ละรูปแบบจะมีวิธีการหลัก ๆ ซึ่งได้แก่ การจัดกลุ่ม การศึกษาเนื้อหาสาระ การทดสอบ การคิดคะแนน และระบบการให้รางวัลแตกต่างกันออกไป เพื่อสนองวัตถุประสงค์เฉพาะ แต่ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบใด ต่างก็ใช้หลักการเดียวกัน คือ หลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ 5 ประการ และมีวัตถุประสงค์มุ่งตรงไปในทิศทางเดียวกัน คือ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องที่ศึกษาอย่างมากที่สุดโดยอาศัยการร่วมมือกัน ช่วยเหลือกัน และแลกเปลี่ยนความรู้กันระหว่างกลุ่มผู้เรียนด้วยกัน ความแตกต่างของรูปแบบแต่ละรูปแบบจะอยู่ที่เทคนิคในการศึกษาเนื้อหาสาระ และวิธีการเสริมแรงและการให้รางวัลเป็นประการสำคัญ

เพื่อความกระชับในการนำเสนอ จึงนำเสนอกระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบทั้ง 6 รูปแบบต่อเนื่องกันดังนี้

1. กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบจิ๊กซอร์ (Jigsaw)

1.1 จัดผู้เรียนเข้ากลุ่มละความสามารถ (เก่ง-กลาง-อ่อน) กลุ่มละ 4 คน และเรียกกลุ่มนี้ว่า กลุ่มบ้านของเรา (home group)

1.2 สมาชิกในกลุ่มบ้านของเราได้รับมอบหมายให้ศึกษาเนื้อหาสาระคนละ 1 ส่วน (เปรียบเทียบได้ชิ้นส่วนภาพตัดต่อคนละ 1 ชิ้น) และหาคำตอบในประเด็นปัญหาที่ผู้สอนมอบหมายให้

1.3 สมาชิกในกลุ่มบ้านของเรา แยกย้ายไปรวมกับสมาชิกกลุ่มอื่น ซึ่งได้รับเนื้อหาเดียวกัน ตั้งเป็นกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (expert group) ขึ้นมา และร่วมกันทำความเข้าใจในเนื้อหาสาระนั้นอย่างละเอียด และร่วมกันอภิปรายหาคำตอบประเด็นปัญหาที่ผู้สอนมอบหมายให้

1.4 สมาชิกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญกลับไปสู่กลุ่มบ้านของเรา แต่ละคนช่วยสอนเพื่อนในกลุ่มให้เข้าใจในสาระที่ตนได้ศึกษาร่วมกับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เช่นนี้ สมาชิกทุกคนก็จะได้เรียนรู้ภาพรวมของสาระทั้งหมด

1.5 ผู้เรียนทุกคนทำแบบทดสอบ แต่ละคนจะได้คะแนนเป็นรายบุคคล และนำคะแนนของทุกคนในกลุ่มบ้านของเรามารวมกัน (หรือหาค่าเฉลี่ย) เป็นคะแนนกลุ่ม กลุ่มที่ได้คะแนนสูงสุดได้รับรางวัล

2. กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ เอส. ที. เอ. ดี. (STAD)

คำว่า “STAD” เป็นตัวย่อของ “Student Teams – Achievement Division” กระบวนการดำเนินการมีดังนี้

2.1 จัดผู้เรียนเข้ากลุ่มละความสามารถ (เก่ง-กลาง-อ่อน) กลุ่มละ 4 คน และเรียกกลุ่มนี้ว่า กลุ่มบ้านของเรา (home group)

2.2 สมาชิกในกลุ่มบ้านของเราได้รับเนื้อหาสาระและศึกษาเนื้อหาสาระนั้นร่วมกัน เนื้อหาสาระนั้นอาจมีหลายตอน ซึ่งผู้เรียนอาจต้องทำแบบทดสอบในแต่ละตอนและเก็บคะแนนของตนไว้

2.3 ผู้เรียนทุกคนทำแบบทดสอบครั้งสุดท้าย ซึ่งเป็นการทดสอบรวบยอดและนำคะแนนของตนไปหาคะแนนพัฒนาการ ซึ่งหาได้ดังนี้

คะแนนพื้นฐาน: ได้จากค่าเฉลี่ยของคะแนนทดสอบย่อยหลาย ๆ ครั้งที่ผู้เรียนแต่ละคนทำได้

คะแนนที่ได้: ได้จากการนำคะแนนทดสอบครั้งสุดท้ายลบคะแนนพื้นฐาน

คะแนนพัฒนาการ: ถ้าคะแนนที่ได้คือ

-11 ขึ้นไป คะแนนพัฒนาการ = 0

-1 ถึง -10 คะแนนพัฒนาการ = 10

+1 ถึง 10 คะแนนพัฒนาการ = 20

+ 11 ขึ้นไป คะแนนพัฒนาการ = 30

2.4 สมาชิกในกลุ่มบ้านของเรานำคะแนนพัฒนาการของแต่ละคนในกลุ่มมารวมกันเป็นคะแนนของกลุ่ม กลุ่มใดได้คะแนนพัฒนาการของกลุ่มสูงสุด กลุ่มนั้นได้รางวัล

3. กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ ที. เอ. ไอ. (TAI)

คำว่า “TAI” มาจาก “Team –Assisted Individualization” ซึ่งมีกระบวนการดังนี้

3.1 จัดผู้เรียนเข้ากลุ่มละความสามารถ (เก่ง-กลาง-อ่อน) กลุ่มละ 4 คน และเรียกกลุ่มนี้ว่า กลุ่มบ้านของเรา (home group)

3.2 สมาชิกในกลุ่มบ้านของเราได้รับเนื้อหาสาระและศึกษาเนื้อหาสาระร่วมกัน

3.3 สมาชิกในกลุ่มบ้านของเรา จับคู่กันทำแบบฝึกหัด

ก. ถ้าใครทำแบบฝึกหัดได้ 75% ขึ้นไปให้รับการทดสอบรวบยอดครั้งสุดท้ายได้

ข. ถ้ายังทำแบบฝึกหัดได้ไม่ถึง 75% ให้ทำแบบฝึกหัดซ่อมจนกระทั่งทำได้แล้ว
จึงไปรับการทดสอบรวบยอดครั้งสุดท้าย

3.4 สมาชิกในกลุ่มบ้านของเราแต่ละคนนำคะแนนทดสอบรวบยอดมารวมกันเป็น
คะแนนของกลุ่ม กลุ่มใดได้คะแนนสูงสุดกลุ่มนั้นได้รับรางวัล

4. กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ ที. จี. ที. (TGT)

ตัวย่อ “TGT” มาจาก”Team Game Tournament” ซึ่งมีการดำเนินการดังนี้

4.1 จัดผู้เรียนเข้ากลุ่มละความสามารถ (เก่ง-กลาง-อ่อน) กลุ่มละ 4 คน และ
เรียกกลุ่มนี้ว่า กลุ่มบ้านของเรา (home group)

4.2 สมาชิกในกลุ่มบ้านของเรา ได้รับเนื้อหาสาระและศึกษาเนื้อหาสาระร่วมกัน

4.3 สมาชิกในกลุ่มบ้านของเรา แยกย้ายกันเป็นตัวแทนกลุ่มไปแข่งขันกับกลุ่มอื่น
โดยจัดกลุ่มแข่งขันตามความสามารถ คือคนเก่งในกลุ่มบ้านของเราแต่ละกลุ่มไปรวมกัน คนอ่อนก็ไป
รวมกับคนอ่อนของกลุ่มอื่น กลุ่มใหม่ที่รวมกันนี้เรียกว่ากลุ่มแข่งขัน กำหนดให้มีสมาชิกกลุ่มละ 4 คน

4.4 สมาชิกในกลุ่มแข่งขัน เริ่มแข่งขันกันดังนี้

ก. แข่งขันกันตอบคำถาม 10 คำถาม

ข. สมาชิกคนแรกจับคำถามขึ้นมา 1 คำถาม และอ่านคำถามให้กลุ่มฟัง

ค. ให้สมาชิกที่อยู่ซ้ายมือของผู้อ่านคำถามคนแรกตอบคำถามก่อน ต่อไปจึง
ให้คนถัดไปตอบจนครบ

ง. ผู้อ่านคำถามเปิดคำตอบ แล้วอ่านเฉลยคำตอบที่ถูกให้กลุ่มฟัง

จ. ให้คะแนนคำตอบดังนี้ ผู้ตอบถูกเป็นคนแรกได้ 2 คะแนน ผู้ตอบถูกคน
ต่อไปได้ 1 คะแนน ผู้ตอบผิดได้ 0 คะแนน

ฉ. ต่อไปสมาชิกคนที่ 2 จับคำถามที่ 2 และเริ่มเล่นตามขั้นตอน ข-จ
ไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งคำถามหมด

ช. ทุกคนรวมคะแนนของตนเอง

ผู้ได้คะแนนอันดับ 1 ได้โบนัส 10 คะแนน

ผู้ได้คะแนนอันดับ 2 ได้โบนัส 8 คะแนน

ผู้ได้คะแนนอันดับ 3 ได้โบนัส 5 คะแนน

ผู้ได้คะแนนอันดับ 4 ได้โบนัส 4 คะแนน

4.5 เมื่อแข่งขันเสร็จแล้ว สมาชิกกลุ่มกลับไปกลุ่มบ้านของเรา แล้วนำคะแนนที่แต่ละ
คนได้รวมเป็นคะแนนของกลุ่ม

5. กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ แอล. ที. (L.T)

“L.T.” มาจากคำว่า Learning Together ซึ่งมีกระบวนการที่ง่ายไม่ซับซ้อน ดังนี้

- 5.1 จัดผู้เรียนเข้ากลุ่มคละความสามารถ (เก่ง-กลาง-อ่อน) กลุ่มละ 4 คน
- 5.2 กลุ่มย่อยกลุ่มละ 4 คน ศึกษาเนื้อหาพร้อมกัน โดยกำหนดให้แต่ละคนมีบทบาทหน้าที่ช่วยกลุ่มในการเรียนรู้ ตัวอย่างเช่น
- สมาชิกคนที่ 1: อ่านคำสั่ง สมาชิกคนที่ 2: หาคำตอบ
- สมาชิกคนที่ 3: หาคำตอบ สมาชิกคนที่ 4: ตรวจสอบคำตอบ
- 5.3 กลุ่มสรุปคำตอบพร้อมกัน และส่งคำตอบนั้นเป็นผลงานกลุ่ม
- 5.4 ผลงานกลุ่มได้คะแนนเท่าไร สมาชิกทุกคนในกลุ่มนั้นจะได้คะแนนนั้นเท่ากัน
- ทุกคน

6. กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ จี. ไอ. (G.I.)

“G.I.” คือ “Group Investigation” รูปแบบนี้เป็นรูปแบบที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนช่วยกันไปสืบค้นข้อมูลมาใช้ในการเรียนรู้ร่วมกัน โดยดำเนินการเป็นขั้นตอนดังนี้

- 6.1 จัดผู้เรียนเข้ากลุ่มคละความสามารถ (เก่ง-กลาง-อ่อน) กลุ่มละ 4 คน
- 6.2 กลุ่มย่อยศึกษาเนื้อหาสาระร่วมกันโดย
- ก. แบ่งเนื้อหาออกเป็นหัวข้อย่อย ๆ แล้วแบ่งกันไปศึกษาหาข้อมูลหรือคำตอบ
- ข. ในการเลือกเนื้อหา ควรให้ผู้เรียนอ่อนเป็นผู้เลือกก่อน
- 6.3 สมาชิกแต่ละคนไปศึกษาหาข้อมูล/คำตอบมาให้กลุ่ม กลุ่มอภิปรายร่วมกัน และสรุปผลการศึกษา
- 6.4 กลุ่มเสนอผลงานของกลุ่มต่อชั้นเรียน

7. กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ ซี. ไอ. อาร์. ซี. (CIRC)

รูปแบบ CIRC หรือ “Cooperative Integrated Reading and Composition” เป็นรูปแบบการเรียนการสอนแบบร่วมมือที่ใช้ในการสอนอ่านและเขียนโดยเฉพาะ รูปแบบนี้ประกอบด้วยกิจกรรมหลัก 3 กิจกรรมคือ กิจกรรมการอ่านแบบเรียน การสอนการอ่านเพื่อความเข้าใจ และการบูรณาการภาษากับการเรียน โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้ (Slavin. 1995: 104-110)

- 7.1 ครูแบ่งกลุ่มนักเรียนตามระดับความสามารถในการอ่าน นักเรียนในแต่ละกลุ่มจับคู่ 2 คน หรือ 3 คน ทำกิจกรรมการอ่านแบบเรียนร่วมกัน
- 7.2 ครูจัดทีมใหม่โดยให้นักเรียนแต่ละทีมต่างระดับความสามารถอย่างน้อย 2 ระดับ ทีมทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น เขียนรายงาน แต่งความ ทำแบบฝึกหัดและแบบทดสอบต่าง ๆ และมีการให้คะแนนของแต่ละทีม ทีมใดได้คะแนน 90% ขึ้นไป จะได้รับประกาศนียบัตรเป็น “ซูเปอร์ทีม” หากได้คะแนนตั้งแต่ 80-89% ก็จะได้รับรางวัลรองลงมา
- 7.3 ครูพบกลุ่มการอ่านประมาณวันละ 20 นาที แจ้งวัตถุประสงค์ในการอ่าน แนะนำคำศัพท์ใหม่ ๆ ทบทวนศัพท์เก่า ต่อจากนั้นครูจะกำหนดและแนะนำเรื่องให้อ่านแล้วให้ผู้เรียนทำ

กิจกรรมต่าง ๆ ตามที่ผู้เรียนจัดเตรียมไว้ให้ เช่นอ่านเรื่องในใจแล้วจับคู่อ่านออกเสียงให้เพื่อนฟังและช่วยกันแก้จุดบกพร่อง หรือครูอาจจะให้นักเรียนช่วยกันตอบคำถาม วิเคราะห์ตัวละคร วิเคราะห์ปัญหาหรือทำนายว่าเรื่องจะเป็นอย่างไรต่อไป เป็นต้น

7.4 หลังจากกิจกรรมการอ่าน ครูนำอภิปรายเรื่องี่อ่าน โดยครูจะเน้นการฝึกทักษะต่าง ๆ ในการอ่าน เช่น การจับประเด็นปัญหา การทำนาย เป็นต้น

7.5 นักเรียนรับการทดสอบการอ่านเพื่อความเข้าใจ นักเรียนจะได้รับคะแนนเป็นทั้งรายบุคคลและทีม

7.6 นักเรียนจะได้รับการสอนและฝึกทักษะการอ่านสัปดาห์ละ 1 วัน เช่น ทักษะการจับใจความสำคัญ ทักษะการอ้างอิง ทักษะการใช้เหตุผล เป็นต้น

7.7 นักเรียนจะได้รับชุดการเรียนรู้การสอนเขียน ซึ่งผู้เรียนสามารถเลือกหัวข้อการเขียนได้ตามความสนใจ นักเรียนจะช่วยกันวางแผนเขียนเรื่องและช่วยกันตรวจสอบความถูกต้องและในที่สุดตีพิมพ์ผลงานออกมา

7.8 นักเรียนจะได้รับการบ้านให้เลือกอ่านหนังสือที่สนใจ และเขียนรายงานเรื่องี่อ่านเป็นรายบุคคล โดยให้ผู้ปกครองช่วยตรวจสอบพฤติกรรมการอ่านของนักเรียนที่บ้าน โดยมีแบบฟอร์มให้

8. กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบคอมเพล็กซ์ (Complex Instruction)

รูปแบบนี้พัฒนาขึ้นโดย เอลิซาเบธ โคเฮน และคณะ (Elizabeth Cohen) เป็นรูปแบบที่คล้ายคลึงกับรูปแบบ จี. ไอ. เพียงแต่จะสืบเสาะหาความรู้เป็นกลุ่มมากกว่าการเป็นรายบุคคล นอกจากนั้นงานที่ให้งยังมีลักษณะของการประสานสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับทักษะหลายประเภท และเน้นการให้ความสำคัญกับผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยการจัดงานให้เหมาะสมกับความสามารถและความถนัดของผู้เรียนแต่ละคน ดังนั้นครูต้องค้นหาความสามารถเฉพาะทางของผู้เรียนที่อ่อน โคเฮนเชื่อว่า หากผู้เรียนได้รู้ว่าตนมีความถนัดในด้านใด จะช่วยให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองในด้านอื่น ๆ ด้วย รูปแบบนี้จะไม่มีการให้รางวัล เนื่องจากเป็นรูปแบบที่ได้ออกแบบให้งานที่แต่ละบุคคลทำ สามารถสนองตอบความสนใจของผู้เรียนและสามารถจูงใจผู้เรียนแต่ละคนอยู่แล้ว

ง. ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้เนื้อหาสาระด้วยตนเองและด้วยความร่วมมือและ ช่วยเหลือจากเพื่อน ๆ รวมทั้งได้พัฒนาทักษะกระบวนการต่าง ๆ จำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะการประสานสัมพันธ์ ทักษะการคิด ทักษะการแสวงหาความรู้ ทักษะการแก้ปัญหา ฯลฯ

2.3 แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับหลักพุทธธรรม

หลักพุทธธรรมในที่นี้หมายถึง การนำเสนอเกี่ยวกับ ศีลธรรม จริยธรรม และค่านิยม คือสิ่งที่กำหนดมาตรฐานความประพฤติของสมาชิกในสังคม การฝึกฝนในเรื่องความดี หรือการฝึกหัดทำความดี มีรายละเอียดดังนี้

กรมการศาสนา (2552 : 7) ได้กล่าวว่า ศีลธรรม จริยธรรม และค่านิยมคือสิ่งที่กำหนดมาตรฐานความประพฤติของสมาชิกในสังคมให้ปฏิบัติตามแนวทางที่สังคมได้กำหนดว่าเป็นสิ่งดีงามเหมาะสมกับสภาพสังคมนั้น ๆ รวมทั้งเป็นมาตรฐานที่ใช้ตัดสินการกระทำว่าถูกหรือผิด ดีหรือชั่วในสังคม เพื่อให้สังคมดำรงอยู่ได้อย่างปกติสุข ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่มีอยู่กับการดำเนินชีวิตเป็นสิ่งที่สังคมยอมรับร่วมกันค่านิยมและจริยธรรมที่เป็นตัวกำหนดความเชื่อของแต่ละบุคคล เป็นค่านิยมและจริยธรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม ช่วยในการพัฒนาสังคม รวมทั้งบุคคลให้มีความตั้งมั่นอยู่ในความดีความรับผิตชอบ ความเสียสละ ความกตัญญูรู้คุณ ความมีวินัย ความกล้าหาญ และความเชื่อมั่นในคำสอนของศาสนาจะต้องเป็นค่านิยมและจริยธรรมที่มีจุดมุ่งหมายในการละเว้นการกระทำ ความชั่ว อันเป็นสิ่งที่สมาชิกของสังคมมีความศรัทธา ยึดถือเป็นแบบแผน แบบอย่างการดำรงชีวิต

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต) (2562) ได้กล่าวว่า ทาน ศีล ภาวนา (บุญอุทิศ) ศีล สมาธิ ปัญญา (ไตรสิกขา) ทาน ศีล ภาวนา กับ ศีล สมาธิ ปัญญา นี้ ที่จริงก็เรื่องเดียวกัน แต่มีความแตกต่างกันคือ

1) การเน้นด้านภายนอก เน้นด้านหยาบ จัดเป็นทาน ศีล และภาวนา โดยขยายด้านนอกเป็น 2 อย่าง คือ ทาน กับ ศีล นั้นรวมเป็นอันเดียวเพราะว่าศีลนั้นหลักการก็คืออยู่ร่วมกันด้วยดีกับผู้อื่นในสังคม ส่วนทานก็เป็นองค์ประกอบในการที่จะอยู่ร่วมกันด้วยดีกับผู้อื่นในสังคม ก็เลยมารวมอยู่ในคำว่า ศีล

2) การเน้นด้านใน คือ ภาวนา จัดเป็นศีล สมาธิ ปัญญา โดยแยกละเอียดเป็นจิตใจ (สมาธิ) กับ ปัญญา

เพราะฉะนั้น เมื่อท่านได้ฟังคำว่า ทาน ศีล ภาวนา กับ ศีล สมาธิ ปัญญา นี้ ให้ทราบว่า “ที่จริงเป็นระบบอันเดียวกัน” แต่เราแยกเพื่อให้เห็นจุดเน้นที่ต่างกัน สำหรับบุคคลจะเน้นด้านนอกจัดเป็น ทาน ศีล ภาวนา แต่สำหรับพระสงฆ์ จะเน้นด้านใน วางหลักเป็น ศีล สมาธิ ปัญญา หรือที่ว่า “ไตรสิกขา” ไตร แปลว่า 3 สิกขา คือ การศึกษา รวมเป็น ไตรสิกขา แปลว่า การศึกษา 3 อย่าง ส่วนชุด ทาน ศีล ภาวนา เรียกชื่อต่างไปนิดหนึ่งว่า “บุญอุทิศ” หรือ “บุญสิกขา” คือ การฝึกฝนในเรื่องความดี หรือการฝึกหัดทำความดีนั่นเอง บุญ = ความดี สิกขา = การฝึกอบรม คือ การฝึกฝนปฏิบัติอบรมในเรื่องความดี การทำให้คนเจริญงอกงามขึ้นในความดีต่าง ๆ ด้วย ทาน ศีล

ภavana รวมแล้วทั้ง 2 ชุดก็เป็นอันเดียวกัน ต่างกันที่จุดเน้นดังกล่าว เมื่อปฏิบัติธรรมตามหลัก ไตรสิกขา หรือบุญสิกขา 3 ประการ อย่างถูกต้องดีแล้ว จะสามารถเข้าถึงชีวิตที่ดั่งงาม มีความสุขที่แท้จริง โดยเข้าถึงธรรมและความสุขทั้ง 3 ระดับ ได้จนถึงที่สุด

พระครูพิลาศสรกิจ และคณะ (2562) ได้กล่าวว่า การให้ทานในสังคมไทยปัจจุบัน พบว่าการให้ทานที่ถูกต้อง ประกอบด้วยแนวการปฏิบัติในการให้ทานทั้งผู้ให้ และผู้รับต้องเป็นผู้มีคุณธรรม และจริยวัตรตรงตามถูกต้องตามหลักศาสนา และเข้าใจรอบรู้ไม่ตกเป็นเหยื่อของทุรชน เพราะในสังคมปัจจุบันเป็นสังคมเทคโนโลยีก้าวไกล จึงจำเป็นต้องรู้เท่าทันโลกพร้อมที่จะนำพาตัวเอง สังคมสู่การพัฒนาด้านวัตถุและจิตวิญญาณ เพื่อสร้างสรรค์ประโยชน์สุขแก่สังคมได้อย่างสมบูรณ์และต่อยอดสู่การพัฒนาองค์กรประเทศชาติต่อไป การให้ทานยุคสังคมไทยปัจจุบัน พัฒนาเกี่ยวเนื่องกับการบริจาคทาน เพื่อทำประโยชน์ให้กับสังคมส่วนรวมที่เป็นการกุศลด้วยระบบสแกน QR Code ในการให้ทาน และการใช้บัตรสมาร์ทการ์ด ทั้งนี้ เพราะทำให้ทั้งผู้ให้และผู้รับได้รับอานิสงส์แห่งผลบุญจากการให้ทาน โดยไม่มีความวิตกกังวลใจ เนื่องจากการกระทำโดยใช้หลักศรัทธาและปัญญาควบคู่กันไปอย่างถูกต้องรอบคอบและจัดแจงอย่างแท้จริง

พระมหาภาธร อภาธรโร (2563) ได้กล่าวว่า ศีล คือ ความมีระเบียบในการดำเนินชีวิต และในการอยู่ร่วมสังคม หรือพูดให้ง่ายอีกอย่างหนึ่งว่า ได้แก่ ความมีวินัยและการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์กติกาในการอยู่ร่วมกัน เพื่อให้มีความสัมพันธ์ที่ดีในสังคมชีวิตและสังคมจะได้เรียบร้อยราบรื่นไม่สับสนวุ่นวาย ไม่ระส่ำระสายเอื้อโอกาสต่อการที่จะทำอะไร ๆ ให้สะดวกได้ผลดี และมีความเจริญก้าวหน้ายิ่ง ๆ ขึ้นไปศีลมีหลายระดับ หรือจัดไว้หลายประเภท ให้เหมาะสมกับสภาพชีวิตและสังคมหรือชุมชนนั้น ๆ ในการที่จะปฏิบัติเพื่อเข้าถึงจุดหมายของตน

ศีล 5 เป็นกฎเกณฑ์ความสัมพันธ์พื้นฐานในสังคมเพื่อให้คนอยู่ร่วมกันด้วยดี ไม่เบียดเบียนกัน สังคมจะได้ไม่เดือดร้อน ระส่ำระสาย เป็นฐานรองรับความมีสันติสุขของสังคมดังนั้น ในหลักศีล 5 จึงกำหนดให้มีการไม่เบียดเบียนทำร้าย ไม่ละเมิดต่อชีวิตและร่างกาย ไม่ละเมิดต่อกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน ไม่ละเมิดต่อคุ้มครองของกันและกัน ไม่ใช่วาจาทำร้ายหลอกลวงกัน และไม่คุกคามต่อความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยของผู้อื่นด้วยความสูญเสียสติสัมปชัญญะเนื่องจากยาเสพติดที่ทำให้เกิดความประมาท และไม่เมาไว้วางใจ จะเห็นว่าศีล 5 เป็นมาตรฐานอย่างต่ำสำหรับจัดระเบียบชีวิตและสังคมของมนุษย์ ให้อยู่ในสภาพที่เอื้อโอกาสขั้นพื้นฐาน ในการที่จะสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามหรือการพัฒนาไม่ว่าอย่างหนึ่งอย่างใด ทางจิตใจก็ตาม ทางวัตถุก็ตามศีลเฉพาะกลุ่มเฉพาะหมู่ชน และศีลในระดับที่สูงขึ้นไป จะเป็นการทำตามข้อปฏิบัติต่าง ๆ ในการฝึกหัดขัดเกลาพฤติกรรมของบุคคล เพื่อสร้างเสริมสภาพชีวิตความเป็นอยู่ และการอยู่ร่วมกันในสังคม ให้สอดคล้องและเอื้อโอกาสแก่การที่จะปฏิบัติให้เข้าถึงภาวะสูงสุด ที่เป็นจุดหมายของบุคคลหรือสังคมนั้น เช่น ศีล 8 มุ่งฝึกให้มีสภาพชีวิตที่เอื้อต่อการพัฒนาทางจิตใจจึงเพิ่มการรับประทานอาหารจำกัดเวลา และการหัดลดละการหา

ความสุขจากสิ่งบันเทิง หรือเครื่องปรนเปรอความสุขทางประสาทสัมผัส ตลอดจนจงการให้เครื่องนุ่งนอบพูกพुरुหระ เป็นการฝึกฝนตนให้รู้จักที่จะมีชีวิตที่เป็นอิสระได้มากขึ้น สามารถอยู่ดีมีสุขได้โดยไม่ต้องพึ่งพาหรือขึ้นต่อวัตถุภายนอกมากเกินไป

ศีล 8 นั้น เป็นเครื่องเสริมและเอื้อโอกาสยิ่งขึ้นไป ทั้งด้านเวลาและงาน ในการที่จะพัฒนาชีวิตทางด้านจิตใจและปัญญา พุทธอีกสำนวนหนึ่งว่าเป็นเครื่องเสริมและเอื้อโอกาสในการบำเพ็ญจิตภาวนา และปัญญาภาวนา ศีลอย่างอื่น ๆ ยังมีอีกมาก เช่น ศีลในการฝึกอินทรีย์ คือฝึกให้รู้จักใช้ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ โดยเฉพาะ 5 อย่างแรกให้ดูเป็น ฟังเป็น คือ ดู และฟังให้ได้ ประโยชน์แก่ชีวิต ไม่ให้เกิดโทษก่อความเสียหาย ความเดือดร้อน หรือความลุ่มหลงมัวเมาและศีลในการเสพ หรือบริโภคสิ่งต่าง ๆ ให้ได้คุณค่าแท้ ไม่หลงไปในคุณค่าเทียม เป็นต้นการมีสภาพชีวิตและการอยู่ร่วมกันที่จัดระเบียบไว้ด้วยดี เรียกว่า ศีล การจัดระเบียบชีวิตและการอยู่ร่วมกันให้เรียบร้อยรวมทั้งตัวระเบียบนั่นเอง เรียกว่าวินัย ข้อปฏิบัติต่าง ๆ ในการจัดสภาพชีวิตและการอยู่ร่วมในสังคมให้มีระเบียบ เรียกว่า ลีลาขบถ ข้อปฏิบัติต่าง ๆ ในการฝึกฝนขัดเกลา พฤติกรรมเพื่อสร้างเสริมสภาพชีวิต ให้สอดคล้องเกื้อกูลต่อการปฏิบัติในแนวทางที่จะเข้าถึงจุดหมายที่ต้องการยิ่ง ๆ ขึ้นไป เรียกว่าวัตร ทั้งหมดนี้เมื่อเรียกคลุม ๆ รวม ๆ ก็พูดว่าศีล

พระมหาภทฺท อาภาโร (2563) ได้กล่าวว่า ภาวนา แปลว่า การฝึกอบรมหรือการเจริญ หรือการทำให้เป็นใหม่ขึ้นมา และพัฒนาให้่องงามบริบูรณ์ การภาวนาในระดับที่เราต้องการในที่นี้แยกเป็น 2 อย่าง คือ

1) จิตตภาวนา การฝึกอบรมจิตใจอย่างหนึ่ง เจริญ แปลว่า พัฒนา เพราะฉะนั้น จิตตภาวนา ก็แปลว่าการพัฒนาจิต หรือพัฒนาจิตใจ จิตตภาวนานั้น เรียกง่าย ๆ ว่า สมถะ หรือสมถภาวนา สมถะนี้มีแก่นแท้และมุ่งที่สมาธิ เพราะสมถะนั้นแปลว่า ความสงบ แก่นแท้ของความสงบ คือสมาธิ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า สมาธิภาวนา ดังนั้น คำว่าจิตตภาวนา สมถภาวนา สมาธิภาวนา จึงมีความหมายในทางเดียวกัน

2) ปัญญาภาวนา การฝึกอบรมปัญญาอีกอย่างหนึ่ง ปัญญาภาวนา แปลว่า การพัฒนาปัญญา ปัญญาภาวนา เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า วิปัสสนาภาวนา การเจริญวิปัสสนา มุ่งให้เกิดปัญญา คือ ปัญญาที่เข้าใจความจริงของสิ่งทั้งหลาย ปัญญาในขั้นที่รู้จักโลกและชีวิตตามความเป็นจริง เรียกว่า วิปัสสนา แปลว่า รู้แจ้ง รู้สภาวะ รู้สภาพความเป็นจริงของสิ่งทั้งหลาย จึงเรียกว่า วิปัสสนา ซึ่งเป็นปัญญาระดับหนึ่ง ฉะนั้น วิปัสสนาภาวนา ถ้าจะเรียกให้กว้างก็เป็นปัญญาภาวนา ภาวนาเป็น 2 อย่าง คือ 1) จิตตภาวนา สมถภาวนาบ้าง สมาธิภาวนาบ้าง 2) ปัญญาภาวนา หรือ วิปัสสนาภาวนา

2.4 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับเจตคติ

1. ความหมายของเจตคติ

แสงเดือน ทวีสิน (2545 : 67) ได้กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความรู้สึกดังกล่าวอาจจะเกี่ยวกับบุคคล สิ่งของ สภาพการณ์เหตุการณ์ เมื่อเกิดความรู้สึกบุคคลนั้นจะมีการเตรียมพร้อมเพื่อมีปฏิกิริยาตอบโต้ไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่งตามความรู้สึกของตนเอง

เพิ่มสุข จันทร์ขอนแก่น (2548 : 47) ได้กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลแต่ละคนที่มีต่อประสบการณ์ที่ได้รับ ซึ่งอาจเป็นบุคคล สถานการณ์ หรือสิ่งแวดล้อมซึ่งความรู้สึกนี้อาจเป็นความรู้สึกทางบวก เช่น ชอบ รัก เห็นด้วย หรือความรู้สึกทางลบ คือเกลียดไม่เห็นด้วย ไม่ชอบ กลัว ความรู้สึกเหล่านี้อาจเปลี่ยนแปลงได้

ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546 : 243) ได้กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง เรื่องของความชอบ ความไม่ชอบ ความคิดเห็น ความรู้สึก ความเชื่อฝังใจของเราต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดมักจะเกิดขึ้นเมื่อเรารับรู้หรือประเมินผู้คนเหตุการณ์ในสังคม เราจะเกิดอารมณ์ความรู้สึกบางอย่างควบคู่ไปกับการรับรู้นั้นมีผลต่อความคิด และปฏิกิริยาในใจของเรา ดังนั้น เจตคติจึงเป็นทั้งพฤติกรรมภายนอกที่อาจสังเกตได้ หรือพฤติกรรมภายในที่ไม่สามารถสังเกตเห็นได้โดยง่าย แต่มีความโน้มเอียงที่จะเป็นพฤติกรรมภายในมากกว่าเป็นพฤติกรรมภายนอก

ลักขณา สริวัฒน์ (2544 : 69) ได้กล่าวว่า หมายถึง ความรู้สึกความคิดเห็น หรือท่าทีของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งจะเห็นว่าความรู้สึกเป็นองค์ประกอบทางด้านอารมณ์ ความคิดเห็นเป็นองค์ประกอบทางด้านปัญญา และท่าทีเป็นองค์ประกอบทางด้านพฤติกรรม

จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย (2549 : 169) ได้กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกความเชื่อของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยการตอบสนองจะแสดงออกในลักษณะชอบหรือไม่ชอบ

สรุปได้ว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกที่เป็นเรื่องของความชอบ ความไม่ชอบ เป็นความคิดเห็นของแต่ละบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ หลังจากการที่ได้เห็น ได้เรียนรู้ หรือได้มีประสบการณ์ในสิ่งนั้น ๆ เช่น เมื่อรู้สึกรัก รู้สึกชอบ มีความพอใจ เรียกว่า เจตคติทางบวก แต่เมื่อรู้สึกเกลียด ไม่ชอบ เรียกว่าเจตคติทางลบ

2. ความสำคัญของเจตคติต่อการเรียน

น้อมฤดี จงพยุหะ (2516 : 95) ได้กล่าวถึงความสำคัญของเจตคติต่อการเรียนไว้ว่าถ้านักเรียนมีเจตคติที่ดี คือ ชอบพอใจในวิชาใดวิชาหนึ่งเด็กย่อมจะสนใจ ตั้งใจเรียนขยันในการเรียนและการทำงานในวิชานั้นเป็นพิเศษ เด็กจะมีเจตคติที่ดีต่อวิชาใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับความสุขในวิชาที่เรียน ความเข้าใจบทเรียน และมีความรู้สึก ความคิดเห็น เกี่ยวกับคุณค่าของวิชานั้นต่อชีวิตประจำวัน

ฉะนั้นครูจะต้องทำบทเรียนที่น่าสนใจ สนุกสนานและสร้างเจตคติที่ดีโดยอาศัย อุปกรณ์การสอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และวิธีการที่ดี

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546 : 265–267) ได้กล่าวถึงความสำคัญของเจตคติต่อการเรียนว่า การนำความรู้เรื่องเจตคติไปใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนของนักเรียนในโรงเรียน บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนเจตคติของนักเรียนคือครูตลอดจนเพื่อนนักเรียนและสิ่งแวดล้อมอื่นในโรงเรียน ครูจำเป็นต้องสร้างเจตคติ ในทางบวก ชักจูงใจนักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนเห็นความสำคัญของบทเรียน เห็นประโยชน์ที่จะได้รับจากการเรียน

อานาสตาซี (Anastasi) (1976 : 453) ได้กล่าวถึงความสำคัญของเจตคติต่อการเรียนในการปฏิบัติว่า เจตคติเป็นความโน้มเอียงที่จะแสดงออกในทางชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งต่าง ๆ เช่น เชื้อชาติ ขนบธรรมเนียม ประเพณี และสถาบันต่าง ๆ เจตคติไม่อาจสังเกตได้โดยตรง แต่สามารถสรุปอ้างอิงจากพฤติกรรมภายนอกทั้งที่เป็นพฤติกรรมทางภาษา และไม่ใช้ภาษา

3. คุณลักษณะของเจตคติ และเจตคติเชิงบวก

ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร (2545 : 138) ได้สรุปคุณลักษณะเจตคติไว้ ดังนี้

1. เจตคติเป็นสิ่งที่เรียนรู้ได้
2. เจตคติมีลักษณะที่คงทนอยู่นานพอสมควร
3. เจตคติมีลักษณะของการประเมินค่าอยู่ในตัวก็คือจะบอกลักษณะดี-ไม่ดี ชอบ-ไม่ชอบ เป็นต้น
4. เจตคติทำให้บุคคลที่เป็นเจ้าของพร้อมที่จะสนองต่อที่หมายของเจตคติ
5. เจตคติบอกถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับบุคคล บุคคลกับสิ่งของ และบุคคลกับสถานการณ์ นั่นคือเจตคดีย่อมมีที่หมายนั่นเอง

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546 : 249–250) ได้สรุปว่า เจตคติมีลักษณะสำคัญดังนี้

1. เจตคติเกิดจากประสบการณ์สิ่งเร้าต่าง ๆ รอบตัว บุคคล การอบรมเลี้ยงดู การเรียนรู้ ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดเจตคติ แม้ว่ามีประสบการณ์ที่เหมือนกันก็อาจมีเจตคติที่แตกต่างกันได้ด้วยสาเหตุหลายประการ เช่น สติปัญญา อายุ เป็นต้น
2. เจตคติเป็นการเตรียมความพร้อมในการตอบสนองต่อสิ่งเร้าภายในของจิตใจมากกว่าภายนอกที่สังเกตได้ สภาวะความพร้อมที่จะตอบสนองมีลักษณะที่ซับซ้อน
3. เจตคติมีทิศทางของการประเมิน ทิศทางของการประเมิน คือลักษณะความรู้สึกหรืออารมณ์ที่เกิดขึ้น ถ้าประเมินว่า ชอบ พอใจ หรือเห็นด้วย ก็คือเป็นไปในทิศทางที่ดีถ้าประเมินออกมาในทางที่ไม่ชอบ ไม่พอใจ ก็คือเป็นไปในทางที่ไม่ดี
4. เจตคติมีความเข้ม คือ มีปริมาณน้อยในความรู้สึก ถ้าชอบมากหรือไม่เห็นด้วยอย่างมากก็คือ ความเข้มข้นสูง ถ้าไม่ชอบหรือเกลียดที่สุดก็แสดงว่ามีความเข้มข้นสูงไปในทิศทางหนึ่ง

5. เจตคติมีความคงทนที่บุคคลมีความยึดถือมั่น และมีส่วนในการกำหนดพฤติกรรมของคนนั้น การยึดมั่นในเจตคติต่อสิ่งใด ทำให้การเปลี่ยนแปลงเจตคติเกิดขึ้นได้ยาก

6. เจตคติมีทั้งพฤติกรรมภายใน และพฤติกรรมภายนอก พฤติกรรมทางจิตใจถ้าไม่แสดงออกก็ไม่สามารถรู้ได้ว่าบุคคลนั้นมีเจตคติอย่างไรในเรื่องนั้น เจตคติเป็นพฤติกรรมภายนอกและแสดงออกเมื่อถูกกระตุ้น

7. เจตคติต้องมีสิ่งเร้าจึงจะเกิดการตอบสนองขึ้น ไม่จำเป็นว่าเจตคติที่แสดงออกจากพฤติกรรมภายในและพฤติกรรมภายนอกจะตรงกัน เพราะก่อนแสดงออกนั้นก็ปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพของสังคมแล้วจึงแสดงออกเป็นพฤติกรรมภายนอก

ธีรวุฒิ เอกะกุล (2549 : 5 ; อ้างอิงมาจาก Shaw and Wright, 1967 : 1) ได้กล่าวว่า
เจตคติมีคุณลักษณะ ดังนี้

1. เจตคติเป็นผลมาจากการที่บุคคลประเมินสิ่งเร้า แล้วแปรเปลี่ยนมาเป็นความรู้สึกภายในที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการแสดงพฤติกรรม

2. เจตคติของบุคคลจะแปรค่าได้ทั้งในด้านคุณภาพและความเข้ม ซึ่งจะแปรค่าได้ทั้งมาก ปานกลาง และน้อย นั่นคือ เจตคติมีทั้งทางบวก และทางลบ

3. เจตคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้มากกว่าที่จะมีมาแต่กำเนิด หรือโครงสร้างร่างกายในตัวบุคคลหรือวุฒิภาวะ

4. เจตคติขึ้นอยู่กับทางเร้าเฉพาะทางสังคม

5. เจตคติที่มีสิ่งเร้าเป็นกลุ่มเดียวกัน อาจมีสัมพันธ์ระหว่างกัน

6. เจตคติเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นแล้ว จะมีลักษณะค่อนข้างคงที่และเปลี่ยนแปลงยาก

7. เจตคติไม่ใช่พฤติกรรมแต่เป็นสภาวะทางจิตใจที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกที่เป็นตัวกำหนดการแสดงออกทางพฤติกรรม

8. เจตคติไม่สามารถวัดโดยตรง แต่สามารถสร้างเครื่องมือวัดพฤติกรรมที่แสดงออกมาเพื่อเป็นแนวทางในการทำนายหรืออธิบายเจตคติได้

9. เจตคติเกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์บุคคล จะมีเจตคติในเรื่องเดียวกันอาจมีความคิดเห็นแตกต่างกันได้ด้วยสาเหตุหลายประการ เช่น สภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม เป็นต้น

10. เจตคติมีความคงที่และแน่นอน แต่อาจเปลี่ยนแปลงได้เมื่อประสบกับสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิม

ลักษณะของเจตคติเชิงบวก โดย สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2555 : 133 - 135) ระบุคุณลักษณะสำคัญและพฤติกรรมบ่งชี้ของผู้เรียนที่มีเจตคติเชิงบวก ดังนี้

1. ความสนใจใฝ่เรียนรู้หรือความอยากรู้อยากเห็น แสดงออกด้วยพฤติกรรม ได้แก่ ยอมรับว่าการทดลองค้นคว้าจะเป็นวิธีในการแก้ปัญหาได้ มีความใส่ใจและพอใจใคร่ สืบเสาะแสวงหา

ความรู้ในสถานการณ์และปัญหาใหม่ ๆ อยู่เสมอ มีความกระตือรือร้นต่อ กิจกรรมต่าง ๆ ชอบทดลอง ค้นคว้า ชอบสนทนา ซักถาม ฟัง อ่าน เพื่อให้ได้รับความรู้เพิ่มขึ้น ความรับผิดชอบ ความมุ่งมั่น ความอดทน แสดงออกด้วยพฤติกรรม ได้แก่ ยอมรับผลการกระทำของตนเองทั้งที่เป็นผลดีและผลเสีย เห็นคุณค่าของความรับผิดชอบและความเพียรพยายามว่าเป็นสิ่งที่ควรปฏิบัติ ทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สมบูรณ์ตามกำหนดและตรงต่อเวลา เว้นการกระทำอันเป็นผลเสียหายต่อส่วนรวม ทำงานเต็มความสามารถ ดำเนินแก้ปัญหาจนกว่าจะได้คำตอบ ไม่ทอดทิ้งในการทำงานเมื่อมีอุปสรรคหรือล้มเหลว มีความอดทนแม้การดำเนินการแก้ปัญหาจะยุ่งยากและใช้เวลา เป็นต้น ความมีเหตุผล แสดงออกด้วยพฤติกรรม ได้แก่ ยอมรับในคำอธิบายเมื่อมีหลักฐานหรือข้อมูลมาสนับสนุนอย่างเพียงพอ เห็นคุณค่าของการใช้เหตุผลในเรื่องต่าง ๆ พยายามอธิบายสิ่งต่าง ๆ ในแง่ของเหตุและผล ไม่เชื่อโชคลางหรือคำทำนายที่ไม่สามารถอธิบายตามวิธีทางวิทยาศาสตร์ได้ อธิบายหรือแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล หาความสัมพันธ์ของเหตุและผลที่เกิดขึ้น ตรวจสอบความถูกต้องหรือความสมเหตุสมผลของแนวคิดต่าง ๆ กับแหล่งของเหตุผลและผลที่เกิดขึ้น ตรวจสอบความถูกต้องหรือความสมเหตุสมผลของแนวคิดต่าง ๆ กับแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ เสาะแสวงหาหลักฐานข้อมูลจากการสังเกตหรือ การทดลองเพื่อสนับสนุนคำอธิบาย รวบรวมข้อมูลที่เชื่อถือได้ เสาะแสวงหาหลักฐานข้อมูลจากการสังเกตความมีระเบียบและรอบคอบ แสดงออกด้วยพฤติกรรม ได้แก่ ยอมรับว่าความมีระเบียบและรอบคอบเป็นสิ่งมีประโยชน์ เห็นคุณค่าของความมีระเบียบและรอบคอบนำวิธีการหลาย ๆ มาวิธีมาตรวจสอบผลหรือวิธีการทดลอง มีการใคร่ครวญ ไตร่ตรอง พินิจพิเคราะห์ มีความละเอียดถี่ถ้วนในการทำงานมีการวางแผนการทำงานและจัดระบบการทำงาน ตรวจสอบความเรียบร้อยและคุณภาพของเครื่องมือก่อนทำการทดลอง ทำงานอย่างมีระบบระเบียบ เป็นต้น

2. ความซื่อสัตย์ แสดงออกด้วยพฤติกรรม ได้แก่ เสนอความจริงถึงแม้เป็นผลที่แตกต่างจากผู้อื่น เห็นคุณค่าของการเสนอข้อมูลตามความจริง บันทึกผลหรือข้อมูลตามความเป็นจริงและไม่ใช้ความคิดเห็นของตนเข้าไปเกี่ยวข้อง ไม่แอบอ้างผลงานของผู้อื่นว่าเป็นผลงานของตนเอง เป็นต้น ความใจกว้างร่วมแสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น แสดงออกด้วยพฤติกรรม ได้แก่ รับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์ ข้อโต้แย้งหรือข้อคิดเห็นที่มีเหตุผลของผู้อื่น ไม่ยึดมั่นในความคิดยอมพิจารณาข้อมูลหรือแนวคิดที่ยังสรุปแน่นอนไม่ได้และพร้อมที่จะหาข้อมูลเพิ่มเติม เป็นต้น

4. ประเภท และองค์ประกอบของเจตคติ

กฤษฎณา คักดีศรี (2530 : 190-191) ได้สรุปว่า เจตคติแบ่งเป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1. เจตคติทั่วไป (General Attitude) คือ เจตคติที่มีต่อสิ่งของ สถานการณ์สถาบัน และผู้คน ฯลฯ ไปในทางส่วนรวมทั่ว ๆ ไปมีความรู้สึกต่อสิ่งเหล่านั้นอย่างกว้าง ๆ และสิ่งเหล่านั้นไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกับผู้มีเจตคติมากนัก เป็นการมองโลกห่างตัวออกไปเป็นแนวความคิดและ

ความรู้สึกประจำตัวอย่างกว้าง ๆ มองโลกในแง่ดี (Optimism) หรือมองโลกในแง่ร้าย (Pessimism) เช่นเจตคติที่ว่าชาวจีนขยัน สุนัขชื่อสัตย์ คนจนขี้โมย โรงพยาบาลเป็นสิ่งจำเป็น

2. เจตคติเฉพาะ (Specific Attitude) หมายถึง เจตคติมีต่อบุคคลใดข้อเสนอแนะใด สถาบันใด สิ่งใด โดยเฉพาะเป็นอย่าง ๆ ไป เฉพาะลงไปที่สิ่งไหน (Which One) เช่น มีเจตคติที่ดีต่อวิชาจิตวิทยาการศึกษา มีเจตคติที่ไม่ดีต่อลัทธิคอมมิวนิสต์ จะเห็นว่าแนวความคิดของเจตคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งอยู่ในวงแคบและจำกัด มีความสัมพันธ์อยู่กับสิ่งที่มีเจตคติอย่างแน่นแฟ้นและเฉพาะเจาะจงลงไป

3. เจตคตินิมิต (Positive Attitude) หมายถึง ความรู้สึก ความคิดเห็นความเชื่อที่เป็นไปในทางบวก ยอมรับนั่นเอง คือออกมาในรูปที่พึงพอใจ (Favorable) เห็นชอบถูกใจดี มีประโยชน์ เช่น ไปวัดฟังเทศน์ ทำบุญไหว้พระ ตักบาตรเสมอ แสดงว่ามีเจตคตินิมิตต่อศาสนาพุทธ

4. เจตคตินิเสธ (Negative Attitude) หมายถึง เจตคติในทางลบ ปฏิเสธไม่ยอมรับ ซึ่งจะแสดงออกมาในรูปความไม่พอใจ (Unfavorable) ความไม่ชอบ ไม่ถูกใจ ไม่เห็นคุณประโยชน์ เช่น อาจารย์พูดเสมอว่า นักศึกษา อคป. (อบรมบุคลากรประจำการ) ไม่มีระเบียบวินัย ไม่รักศักดิ์ศรี ไม่สนใจการเรียน ชอบทุจริตการสอบ แสดงว่าอาจารย์ปัญญาเจตคติไม่ดี คือมีเจตคตินิเสธต่อนักศึกษา อคป. (อบรมบุคลากรประจำการ)

สถาบันราชภัฏนครราชสีมา (2542 : 29) ได้สรุปว่า เจตคติมีองค์ประกอบ 3 ประการ

1. ด้านการรู้คิด (Cognitive Component) คือรู้ว่าสิ่งนั้นคืออะไร มีรายละเอียดอะไรบ้าง มีคุณหรือโทษ เพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจ “จริง-เท็จ” “ดี-เลว”

2. ด้านความรู้สึก (Affective Component) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญมากของเจตคติจนทำให้นักวิจัยทางเจตคติบางคน วัตถุประสงค์ประกอบนี้ แต่เพียงอย่างเดียว องค์ประกอบนี้เป็นอารมณ์ “ชอบ-ไม่ชอบ” “พอใจ-ไม่พอใจ”

3. ด้านความพร้อมที่จะกระทำ (Action Tendency) เป็นความพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมให้สอดคล้องกับความรู้สึก และความรู้เชิงประเมินที่มีต่อวัตถุเป้าหมาย

นิพนธ์ แจ้งเอี่ยม (2525 : 118-119) ได้สรุปว่าการที่บุคคลมีเจตคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งจะมีองค์ประกอบอยู่ 3 ประการคือ

1. องค์ประกอบด้านความรู้ (Cognitive Component) เป็นความรู้สึกของบุคคลใดบุคคลหนึ่งในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเท่านั้น อาจเป็นความรู้เกี่ยวกับวัตถุ สิ่งของ บุคคลหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ

2. องค์ประกอบด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ (Affective Component) เป็นส่วนประกอบที่เข้ากับความรู้เมื่อมีความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งแล้ว จะทำให้เกิดความรู้สึกทางที่ดีหรือไม่ดี ถ้ารู้สึกในทางที่ดีก็จะชอบหรือพอใจในสิ่งนั้น ถ้ารู้สึกไม่ดีก็มีเจตคติที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้นด้วย

3. องค์ประกอบด้านการกระทำ (Action Tendency) เมื่อความรู้พอประมาณ มีความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบ ก็พร้อมที่จะปฏิบัติต่อสิ่งนั้น ๆ

แสงเดือน ทวีสิน (2545 : 69) ได้สรุปว่า องค์ประกอบเจตคติมี 3 ด้าน คือ

1. องค์ประกอบทางด้านปัญญา (Cognitive Component) หมายถึง ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความคิด ความเข้าใจซึ่งจะมีส่วนเป็นตัวกำหนดเจตคติของแต่ละบุคคล

2. องค์ประกอบด้านความรู้สึก (Affective Component) หมายถึง คนเราชอบหรือไม่ชอบตามข้อมูลที่เรารับรู้ แต่บางครั้งข้อมูลที่เรารับรู้อาจไม่สามารถมีอิทธิพลเหนือความรู้สึกได้

3. องค์ประกอบด้านการปฏิบัติ (Behavioral Component) หมายถึง การแสดงออกถึงเจตคติอย่างแท้จริงโดยดูจากการเลือกปฏิบัติของบุคคลผู้นั้น

ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร (2545 : 138) ได้สรุปว่าเจตคติมี 3 องค์ประกอบ คือ

1. องค์ประกอบเกี่ยวกับการรู้ การคิด (Cognitive Component) ได้แก่ ความคิด ความเชื่อถือที่คนเรามีต่อสิ่งเร้า (คน สิ่งของ สถานการณ์) รู้ในทางที่ดีหรือไม่ดี บวกหรือลบ ในกรณีที่เรารู้จักสิ่งใดเราก็จะมีเจตคติที่ดีต่อสิ่งนั้น ถ้าเรารู้จักในสิ่งที่ไม่ดีก็จะมีเจตคติไม่ดีเช่นกันถ้าเราไม่รู้จักสิ่งใดเลยก็อาจจะไม่เกิดเจตคติขึ้น ดังตัวอย่างสวย (รู้ในทางที่ดี) เกิดเจตคติทางบวก (เราไม่รู้จัก) ไม่เกิดเจตคติ (เจตคติเป็นศูนย์) ชีหะ (รู้ในทางที่ไม่ดี) เกิดเจตคติทางลบ

2. องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึก (Affective Component) เป็นองค์ประกอบทางด้านอารมณ์ ความรู้สึกที่มีต่อสิ่งเร้า เมื่อเราเกิดความรู้ การคิดต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งแล้ว จะทำให้เราเกิดความรู้สึกในทางที่ดีหรือไม่ดี ในขั้นนี้จะเป็นเจตคติที่มีทิศทางแล้วซึ่งเปลี่ยนแปลงค่อนข้างยากมาก

3. องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับแนวโน้มในการกระทำ (Action Tendency Component) เป็นความพร้อมที่จะตอบสนองสิ่งนั้น ๆ ในทางใดทางหนึ่ง คือพร้อมที่จะสนับสนุนช่วยเหลือหรือทำลายล้าง เช่น เมื่อมีเงินทองเพียงพอที่จะซื้อรถยนต์มาใช้ ไปเลือกตั้ง ส.ส. ทุกครั้ง แสดงความคิดเห็นคัดค้านการปกครองรูปอื่นในบางโอกาส เป็นต้น

จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย (2549 : 170-171) ได้อธิบายองค์ประกอบตามแนวคิดของ เซียร์ส และคณะ (Sears, Peplum and Taylor) เจตคติมีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

1. องค์ประกอบด้านความรู้ (Cognitive Component) ประกอบด้วยองค์ความรู้ ทั้งมวลที่บุคคลมีอยู่ หรือประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับสิ่งที่เป็นเป้าหมายของทัศนคติ (Attitude Object) และรับรู้ข้อเท็จจริง ได้รับความรู้รวมถึงความเชื่อต่างๆ เกี่ยวกับเรื่องนั้นเพิ่มเติมขึ้น

2. องค์ประกอบด้านความรู้สึก (Affective or Evaluative Component) ประกอบด้วยความรู้สึก และบุคคลนั้นต่อเป้าหมายของทัศนคติซึ่งเป็นการประเมินค่าความรู้สึกเชิง

บวก ได้แก่ ชอบ พอใจ เห็นใจ หรือความรู้สึกเชิงลบ ได้แก่ ไม่ชอบ ไม่พอใจ กลัว รังเกียจซึ่งจะสอดคล้องกับองค์ประกอบด้านความรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้น

3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (Behavioral Component) ประกอบด้วยความพร้อมของบุคคลที่จะตอบสนอง (Readiness to Respond) หรือแนวโน้มที่จะแสดงออก (Tendency to Act) ของเป้าหมายของเจตคติเมื่อมีการประมวลความรู้ และประเมินค่าความรู้สึกต่อสิ่งนั้นแล้ว โดยพฤติกรรมจะแสดงออกได้สองลักษณะ คือ พฤติกรรมทางบวก ได้แก่ การยอมรับ สนับสนุน เข้าใกล้ ช่วยเหลือ ส่งเสริม และพฤติกรรมทางลบ ได้แก่ การทำลาย ชัดขึ้น ต่อสู้และถอยหนี

5. ทฤษฎีที่ก่อให้เกิดเจตคติ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546 : 261-264) ได้อธิบายว่า ทฤษฎีที่ก่อให้เกิดเจตคติมี 2 กลุ่ม คือ

1. ทฤษฎีการเรียนรู้ความสัมพันธ์เชื่อมโยงซึ่งมีแนวคิดที่ว่าเจตคติของเราเป็นสิ่งที่เรียนรู้ได้และมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมขณะที่เกิดการเรียนรู้ ซึ่งอาจเกิดจาก

1.1 การเสริมแรง เป็นเจตคติที่เกิดขึ้นจากการเสริมแรงทั้งทางบวกและทางลบ

1.2 การวางเงื่อนไข เกิดขึ้นเพื่อเจตคติสิ่งหนึ่งแล้วไปสัมพันธ์กับอีกสิ่งหนึ่งทำให้มีเจตคติต่อสิ่งนั้นเหมือนกัน

1.3 การเลียนแบบทางเจตคติเกิดขึ้นจากการที่บุคคลรับรู้เจตคติที่คนอื่นมีอยู่ แล้วจึงรับมาเป็นของตนเองโดยไม่ต้องมีประสบการณ์ตรง

1.4 การเชื่อมโยง การเกิดเจตคติเป็นผลจากบุคคลผู้เป็นเจ้าของเจตคติ มีการเชื่อมโยงลักษณะบางอย่างเข้าด้วยกันตามความคิดของตน ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงไปในทิศทางเดียวกัน

2. ทฤษฎีการเรียนรู้ความเข้าใจ

2.1 ทฤษฎีความขัดแย้งด้านความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Dissonance Theory) Feastinger (1957) อธิบายว่า องค์ประกอบของเจตคติ คือ ความรู้ความเข้าใจ ซึ่งได้แก่ความคิดเห็น ข้อเท็จจริงที่ได้รับบางครั้งพบว่าความรู้ความเข้าใจมีลักษณะที่ขัดแย้งกัน จึงต้องปรับความคิด ความเชื่อให้มีความขัดแย้งกัน

2.2 ทฤษฎีความสอดคล้อง ระหว่างความรู้สึกหรืออารมณ์กับความรู้ความเข้าใจ (Affective Cognitive Consistency) เป็นทฤษฎีที่ Rosenberg (1956) อธิบายว่า เจตคติจะไม่เปลี่ยนถ้ายังมีความสอดคล้องกัน ระหว่างความรู้สึก อารมณ์ ความรู้ ความเข้าใจ แต่ถ้าเกิดขัดแย้งกัน ก็มีการปรับเปลี่ยนไปในทางเดียวกัน

2.3 ทฤษฎีความสมดุล (Balance Theory) Header (1958) มีแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีนี้ว่า แต่ละคนในสังคมที่มีต่อบุคคลหรือสิ่งต่าง ๆ ไปสอดคล้องกับเจตคติของอีกคนเพื่อให้เกิดความสมดุล เมื่อเกิดสถานะที่ไม่สมดุล บุคคลนั้นก็พยายามเปลี่ยนเจตคติให้เข้าสู่ภาวะสมดุล

2.4 ทฤษฎีความลงรอยกัน (Congruity Theory) Osgood และ Tannenbaum (1955) มีแนวคิดว่าการเปลี่ยนเจตคติของบุคคลจะเป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกับลักษณะที่เราประเมิน ผู้คนที่เกี่ยวข้อง และเจตคติเดิมของบุคคล เมื่อเกิดความไม่ลงรอยของเจตคติ บุคคลนั้นก็ปรับเจตคติให้ลงรอยกับสถานการณ์มากยิ่งขึ้น

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมด้านจริยธรรมของเยาวชน

1. ทิศทางการพัฒนาเยาวชน

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2544 : 54) ได้กำหนดลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนมัธยมศึกษาในวิชาจริยศึกษาไว้ 6 ประการ ดังนี้

1. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
2. มีทัศนคติต่อสมาชิกทุกชนิด มีระเบียบวินัยในการทำงานในส่วนของตนเองและหมู่คณะมานะพากเพียร อดทน ประหยัด และใช้เวลาให้เกิดประโยชน์
3. มีความซื่อสัตย์ มีวินัยของตนเอง เคารพกฎหมาย และกติกาของสังคมรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม ตลอดจนส่งเสริมสร้างความเสมอภาค และความเป็นธรรมในสังคม
4. รู้สิทธิหน้าที่ รู้จักทำงานเป็นหมู่คณะ มีความสามัคคีและเสียสละเพื่อส่วนรวมรู้จักแก้ปัญหาด้วยสันติวิธีอย่างมีหลักการและเหตุผล
5. มีความภูมิใจในความเป็นไทย มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์มีความเลื่อมใสในการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
6. มีความเข้าใจอันดีในมนุษยชาติ และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ทิศทางการพัฒนาเยาวชนที่จะให้สามารถเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพในวันข้างหน้าจะต้องเป็นการพัฒนาทางด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ ทางด้านสติปัญญา ความสามารถการพัฒนาความพร้อมทางด้านอาชีพ และสิ่งที่สำคัญที่สุดคือ การพัฒนาทางด้านสังคม วัฒนธรรมและจริยธรรมในการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างค่านิยมทางวัฒนธรรมนั้น เสาวนีย์ เสนาสุ (2532 : 32) ได้อธิบายถึงทิศทางการพัฒนาเยาวชนไว้ดังต่อไปนี้

1. เยาวชนพึงพัฒนาเจตคติที่ดีต่อการดำเนินชีวิต มีความเข้าใจและความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตนเอง (Self Concept) ที่ถูกต้องตามความเป็นจริงรวมทั้งเข้าใจความต้องการและบทบาทของตนเองและของผู้อื่น มีโอกาสพัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง พัฒนาศักยภาพของตนเองและของผู้อื่น พัฒนาศักยภาพของตนเองด้วยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และพึงมีความรักในเพื่อนมนุษย์

2. เยาวชนพึงมีโอกาสในการพัฒนาตนเองด้านสุนทรียภาพ ด้วยการมีส่วนร่วมในกิจกรรมศิลปะ การกีฬาและนันทนาการ ต่างพึงมีความรับผิดชอบในการสืบเนื่องทางวัฒนธรรมเพื่อความอยู่รอดของชาติ รู้จักคัดเลือกรักษา พัฒนาสมบัติวัฒนธรรมอันเป็นมรดกและเป็นเอกลักษณ์ของชาติ

3. เยาวชนพึงยึดถือในเรื่องคุณธรรมในสังคม โดยตระหนักความรับผิดชอบของตนเองต่อสังคม พึงรักในเสรีภาพของตนแต่จะต้องไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น รู้จักร่วมมือกับผู้อื่นเพื่อกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวมเต็มใจช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส รู้จักเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวมมีความรับผิดชอบในฐานะสมาชิกที่ดีของชาติ มีส่วนร่วมในการปกครองและการเมือง อันได้แก่ความเข้าใจและปฏิบัติบทบาทของตนให้ถูกต้องและเหมาะสมในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ในการดำรงชีวิต และในด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น

สมพงษ์ จิตระดับ (2527 : 25) ได้จำแนกกระบวนการสอนจริยธรรมไว้ 7 ชั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 การให้ข้อมูลเป็นการนำเข้าสู่บทเรียน โดยการจัดในรูปกิจกรรมโรงเรียนควบคู่ไปกับการใช้สื่อการสอนบางประเภทเช่น การเล่านิทานประกอบรูปภาพ การเชิดหุ่นการใช้บทบาทสมมติ และสถานการณ์จำลอง เป็นต้น

ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์และสร้างความคิด ให้นักเรียนแต่ละคนฝึกฝนการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมมาได้เป็นความคิดของนักเรียนเอง ให้รู้จักการจัดอันดับคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ

ขั้นที่ 3 การให้เหตุผลและการตัดสินใจ ครูแบ่งกลุ่มย่อยให้นักเรียนได้มีโอกาสตัดสินใจ และเลือกข้อความคิดเห็นของนักเรียนที่สรุปได้หลายประเด็นในขั้นที่ 2 ซึ่งมีเหตุผลและคุณค่าแตกต่างกันไป ในขั้นนี้นักเรียนจะได้รับการฝึกฝนทักษะในเรื่องของการอภิปรายกลุ่ม การตัดสินใจการให้เหตุผล

ขั้นที่ 4 การเสนอและประยุกต์ใช้ เป็นกระบวนการหาข้อสรุปรวบรวมการเรียนรู้ทั้งหมด นำเอาคำตอบและการให้เหตุผลของแต่ละกลุ่มมาเปรียบเทียบกัน และแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม และท้ายสุดคือการที่นักเรียนสามารถหาข้อสรุปของสิ่งที่เรียนรู้ทั้งหมด ได้รับความรู้เนื้อหา กิจกรรม และประสบการณ์ทั้งหมด การจบบทเรียนในขั้นนี้มีความหมายสำคัญที่แสดงว่านักเรียนเกิดการเรียนรู้มากขึ้นเพียงใด การให้นักเรียนรู้จักหาข้อสรุปทั้งหมด ทั้งด้านเนื้อหา เจตคติและปฏิบัติ เป็นทักษะสำคัญที่ต้องฝึก

ขั้นที่ 5 เจตคติของนักเรียน กระบวนการสอนในขั้นนี้เป็นการสร้างให้เกิดข้อมูลตั้งแต่ขั้นที่ 1 จนถึงขั้นสรุป ตลอดจนคุณลักษณะผู้สอนที่มีแบบอย่างคุณธรรมและการปฏิบัติที่ดีงามและถูกต้อง สิ่งเหล่านี้เป็นองค์ประกอบที่มีผลต่อการสร้างเจตคติของนักเรียน และการปลูกฝังเจตคติทำได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม การรู้จักที่จะปรับปรุงกระบวนการสอนให้เหมาะสมกับการสอนในแต่ละครั้ง การมีลำดับขั้นในการสร้างเจตคติด้วยวิธีง่าย ๆ หรือขั้นที่สูงขึ้นไป การเชื่อมโยงคุณธรรมที่ใกล้เคียง

และการให้ผู้เรียนได้ข้อสรุปที่ชัดเจนเกี่ยวกับจริยธรรมข้อนั้นอย่างถูกต้องจะเป็นพื้นฐานต่อการสร้างเจตคติค่านิยม วิธีการดำเนินชีวิตของนักเรียนต่อไป

ขั้นที่ 6 การปฏิบัติจริงของนักเรียน นักเรียนได้มีโอกาสคิดเป็น แก้ไขปัญหาในสิ่งที่ได้เรียนรู้แล้วการทำให้เป็นหรือปฏิบัติจริงทำได้ในชั้นสาธิตการทดลอง และนำไปสู่การประยุกต์ใช้ครูควรส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติทางจริยธรรม โดยการให้ปฏิบัติจริงหลังการได้รับข้อมูลในขั้นที่ 1 แล้วหรืออาจจะปฏิบัติเมื่อสรุปขั้นที่ 4 แล้ว การจัดกิจกรรมเสริมตนเองและเสริมหลักสูตรเป็นกิจกรรมที่ครูให้นักเรียนทำได้โดยไม่จำกัดสถานที่ควรทำอย่างสม่ำเสมอ สิ่งสำคัญคือการทำให้นักเรียนได้มีโอกาสเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การแสดงออกและความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองในสิ่งแวดล้อมที่เป็นจริงและเป็นธรรมชาติของแต่ละคน

ขั้นที่ 7 การเสริมแรงและการติดตามผล ครูสามารถใช้ได้ในทุกขั้นตอนของกระบวนการนี้ ในรูปของการให้รางวัล สัญลักษณ์ การใช้คำพูดยกย่องชมเชยการใช้ภาษาท่าทาง ฯลฯ

สำหรับขั้นตอนการเสริมแรงและติดตามผลในขั้นสุดท้ายนี้มุ่งส่งเสริมการรับแบบพฤติกรรมเป็นหลัก เพื่อส่งเสริมและเน้นในเรื่องความต่อเนื่องที่นักเรียนได้รับรู้ตั้งแต่ขั้นที่ 1 ถึงขั้นที่ 6 จนเกิดความตระหนักในคุณธรรมที่ได้รับการเรียนรู้มา และได้มีการนำไปปฏิบัติจริง มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์จนนักเรียนสามารถแสดงออกและเป็นลักษณะนิสัยที่เกิดขึ้นกับตัวเองอย่างถาวรได้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534 : 32) ได้กล่าวถึง วิธีพัฒนาจริยธรรมในระบบการศึกษา มีดังนี้

1. การให้ความรู้ขั้นสูง ควรจะให้เด็กได้รับเหตุผลใหม่และเหนือกว่าที่เคยเป็นอยู่ เด็กจะนำไปเปรียบเทียบกับเหตุผลเดิม และจะเกิดความขัดแย้งหรือความไม่สมดุลในความคิด ความไม่สมดุลจะเป็นเครื่องกระตุ้นให้เด็กเกิดมีการปรับโครงสร้างทางความคิดของตนเองเกิดความสมดุลขึ้นมาใหม่จะช่วยให้เด็กเข้าใจ และยอมรับเหตุผลในขั้นที่สูงกว่าเดิม (ผลตามหลักทฤษฎีทางจิตวิทยาของ Piaget)

2. การอบรมทางศาสนา เด็กควรได้รับอบรมทางศาสนา เพื่อลดความเห็นแก่ตัวและเพิ่มความเห็นแก่พวกพ้อง ส่วนรวม และมนุษยชาติ

3. การให้แสดงบทบาท เด็กควรที่จะได้รับโอกาสสวมบทบาทอื่น นอกเหนือจากที่ตนเป็นอยู่ และบทบาทนั้นควรเกี่ยวข้องกับจริยธรรม การรับเอาความคิดและความรู้สึกของคนอื่นจะก่อให้เกิดความคิดความเข้าใจแตกต่างไปจากเดิม ไม่ยึดอยู่แต่ตนเอง (ตามหลักทฤษฎี Lawrence Kohlberg)

4. การใช้อิทธิพลของกลุ่มให้เกิดความคล้อยตาม การยกระดับจิตใจของเด็กนั้นอาจได้จากกลุ่มเพื่อน ซึ่งแสดงออกทางจริยธรรมในระดับเดียวกัน เด็กจะยึดถือเพื่อนเป็นแบบอย่างและ

คล้ายตามลักษณะของเพื่อนไปโดยง่ายกลุ่มเพื่อนจะเป็นสื่อเสนอความรู้และเหตุผลใหม่ให้ในระดับที่สูงกว่าที่มีอยู่เดิม

5. การให้เลียนแบบจากตัวแบบ การจัดตัวแบบให้เกิดการเลียนแบบเป็นวิธีการศึกษาหนึ่งที่มนุษย์ใช้เรียนรู้อะไรต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ตัวแบบจะมีลักษณะดึงดูดและมีอิทธิพลให้เด็กคล้ายตามได้มาก ได้แก่ พ่อ แม่ ผู้ใหญ่ และเพื่อน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2534 : 12) ได้ระบุวิธีการสอนจริยธรรม ได้ดังนี้

1. ให้ผู้เรียนอยู่ใกล้ชิดตัวอย่างที่ดี ได้ปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวันจนเห็นคุณค่าและยอมรับค่านิยมนั้น และยึดถือปฏิบัติจนเป็นนิสัย
2. เสนอปัญหาให้ผู้เรียนคิด โดยใช้ตัวอย่างเรื่องจริง สร้างสถานการณ์ต่าง ๆ ให้ผู้เรียนใช้เหตุผลอยู่ตลอดเวลาเมื่อผู้เรียนพบปัญหาของคนอื่น หรือสังคมนำมาเปรียบเทียบกับประสบการณ์ของตน ทำให้เกิดความรู้สึกสำนึกที่จะปรับพฤติกรรมของตนโดยไม่รู้ตัว
3. แสวงหาแบบอย่างกิจกรรมต่าง ๆ และวัฒนธรรมที่ดีงาม เช่น ศิลปะ ธรรมชาติ สิ่งเหล่านี้จะขัดเกลาความคิดและจิตใจของผู้เรียนให้ประณีตละเอียดอ่อนและสร้างค่านิยมได้
4. จัดโอกาสให้ผู้เรียน ได้ศึกษาประสบการณ์จากวิชาการบางอย่างที่สามารถพัฒนา ค่านิยมได้ เช่น วิทยาศาสตร์ ช่วยสร้างค่านิยมให้รักความจริง มีเหตุผล
5. ให้โอกาสผู้เรียนทำงานได้อย่างมีระบบ เช่น ตั้งชมรม สโมสร ให้อิสระแก่ผู้เรียนตามรสนิยมและความปรารถนา เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองบนพื้นฐานความถนัดความสนใจ
6. สอนให้สัมพันธ์กับกลุ่มประสบการณ์อื่น ๆ และสอดแทรกเข้าไปในทุกครั้งที่จัดการเรียนการสอนในจริยศึกษา
7. การเรียนการสอนจริยศึกษา ไม่ควรจัดอยู่เฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น แต่ควรสอนทุกโอกาสตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ครูต้องติดตามแก้ไขข้อบกพร่องทางจริยธรรมของนักเรียนที่ปฏิบัติไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม ไม่ควรต้องแก้ไขทันที และให้กำลังใจยกย่องชมเชยเมื่อนักเรียนสามารถปฏิบัติได้ถูกต้องเหมาะสม

2. การช่วยเหลือเยาวชนที่มีปัญหาด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

สนาม บินชัย (2543 : 24-25) ได้เสนอแนะว่าเมื่อเกิดปัญหาต่าง ๆ ขึ้นในชีวิตแต่ละคนจะมีวิธีการจัดการกับปัญหาแตกต่างกันออกไป ซึ่งพอสรุปได้เป็น 8 วิธี คือ

1. การแก้ปัญหาแบบวู่วาม เป็นการตอบสนองต่อปัญหาอย่างทันทีทันควันโดยหึงคำพูดและการกระทำโดยใช้อารมณ์เป็นหลัก ขาดการไตร่ตรองด้วยเหตุผล ทำให้แก้ปัญหาไม่ถูกจุดและเป็นสาเหตุของการทะเลาะวิวาท ทำร้ายร่างกายกันได้หากแต่ละฝ่ายใช้โทสะเข้าหากัน

2. การหนีปัญหา ไม่ยอมรับรู้ว่ามีปัญหาเกิดขึ้นแล้ว อาจเนื่องจากไม่ยอมรับผิดชอบจึงทำเป็นไม่สนใจ ทำเหมือนกับว่าไม่มีอะไรเกิดขึ้น ในขณะที่เดียวกันอาจหาทางออกเพื่อให้ตนเองลืมปัญหาไปได้ชั่วคราวโดยการดื่มสุรา ใช้จ่ายเสพติด เล่นการพนันหรือเที่ยวกลางคืน

3. การตั้งสติให้มั่นคง จะไม่ตื่นตระหนกและไม่รีบร้อนในการโต้ตอบปัญหาจะพยายามระงับสติอารมณ์ รอจนตั้งสติให้ดีเสียก่อน เมื่อจิตใจเป็นปกติแล้วค่อยๆ คิดแก้ปัญหาต่อไป

4. การขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น เมื่อมีปัญหาจะขอคำแนะนำ ปรีกษา หรือขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น ทำให้ไม่รู้สึกรู้ว่าถูกทอดทิ้งให้เผชิญปัญหาแต่เพียงลำพัง มีกำลังใจที่จะแก้ปัญหามากขึ้น

5. การตำหนิตนเอง มักชอบคิดว่าการแก้ปัญหาต่างๆ เกิดขึ้นเพราะตนเองเป็นต้น ชอบลงโทษและตำหนิตนเอง ทำให้รู้สึกผิดอยู่เสมอ

6. การโยนความผิดให้ผู้อื่น มักจะไม่รับผิดชอบในปัญหาที่เกิดขึ้น จะคอยโทษว่าเป็นความผิดของผู้อื่นหรือเป็นเรื่องของเคราะห์กรรม และคอยให้ผู้อื่นเป็นผู้แก้ปัญหา บ่อยครั้งที่หวังพึ่งโชคลาภหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้ผู้อื่นช่วยคลี่คลายสถานการณ์

7. การแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ใช้หลักเหตุผลและใช้ความคิดความพยายามในหลายรูปแบบ เริ่มจากการวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา พิจารณาหาวิธีแก้ไขในหลาย ๆ วิธี และลงมือแก้ไขปัญหอย่างจริงจัง เมื่อใช้วิธีแรกไม่ได้ผลก็จะใช้วิธีอื่น ๆ ต่อไปจนกว่าจะได้ผล

8. การหาทางแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ คิดว่าปัญหาเป็นโอกาสให้ตัวเองได้แสดงความสามารถและได้ใช้ความคิดในทางสร้างสรรค์มากขึ้นกว่าเดิม มองปัญหาว่าเป็นสิ่งท้าทายทำให้ชีวิตมีรสชาติ จึงเผชิญปัญหาและสนุกกับการแก้ปัญหาชีวิต

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2544 : 17-26) ได้กล่าวว่า กระบวนการดำเนินการช่วยเหลือเยาวชนกลุ่มที่จัดอยู่ในเกณฑ์กลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรมตามเกณฑ์การคัดกรองว่ามีปัญหาด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ซึ่งประกอบด้วยการมีสภาพอารมณ์ที่ผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวันเช่น มีความวิตกกังวล ซึมเศร้า ความประพฤติกเร ก้าวร้าวหรือมีพฤติกรรมต่าง ๆ ที่กระทบต่อผลการเรียนเช่น พฤติกรรมไม่อยู่นิ่ง สมาธิสั้น การลักขโมยการทำร้ายตนเอง และพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม ตลอดจนการใช้สารเสพติด โดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมเชิงจริยธรรมเด็กหรือแบบวัดพฤติกรรมอื่น ๆ ในกิจกรรมการดูแลช่วยเหลือเยาวชนกลุ่มนี้จะประกอบด้วยกิจกรรมการส่งเสริม ป้องกัน และแก้ไขปัญหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมการแก้ไขปัญหามีจำนวนมาก

กระบวนการดำเนินการช่วยเหลือเยาวชน เป็นกิจกรรมการช่วยเหลือเยาวชนที่มีปัญหาด้านความวิตกกังวล ซึมเศร้า ความประพฤติกเร ก้าวร้าว หรือมีพฤติกรรมต่าง ๆ ที่กระทบต่อผลการเรียนเช่น พฤติกรรมไม่อยู่นิ่ง สมาธิสั้น การลักขโมยการทำร้ายตนเอง ซึ่งเป็นความจำเป็นเร่งด่วน

เพราะถ้าหากช่วยเหลือเยาวชนกลุ่มนี้ไม่ได้แล้วจะส่งผลเสียต่อทั้งตัวเยาวชนเองคือ ผลการเรียนรู้ต่ำ สอบตก และถ้าเป็นความวิตกกังวล ความซึมเศร้าก็อาจส่งผลให้เด็กเข้าสู่ภาวะเป็นโรคจิต โรคประสาทได้ และจะส่งผลเสียต่อประเทศชาติได้ในอนาคต

1. หลักการช่วยเหลือเยาวชนกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหาด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรมการช่วยเหลือเยาวชนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาด้านพฤติกรรมเชิงพฤติกรรม มีแนวคิดพื้นฐานโดยใช้หลักการปรับพฤติกรรม และหลักการให้คำปรึกษา ซึ่งครูสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมโดยคำนึงถึงสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมของครอบครัวและในโรงเรียนตลอดจนสภาพแวดล้อมของเยาวชนแต่ละราย ประกอบด้วยแนวคิดด้านการปรับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม และหลักการให้คำปรึกษารายบุคคล

2. แนวคิดการปรับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม แนวคิดการปรับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม มีพื้นฐานมาจากทฤษฎีการเรียนรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ที่เป็นปัญหาว่าเกิดจากการเรียนรู้ที่ผิด ดังนั้นการแก้ไขปัญหาจึงใช้การฝึก “การเรียนรู้ใหม่” ให้ถูกต้อง หรือ “สร้างพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่เหมาะสม” ขึ้นมา หรือ “ลดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่ไม่พึงประสงค์” โดยมีเทคนิคต่าง ๆ ซึ่งเทคนิคที่มักจะถูกอ้างอิงหรือนำมาใช้ โดยเฉพาะในการช่วยเหลือเยาวชนในด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรมการเรียนหรือพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในห้อง ได้แก่ เทคนิคการฝึกการให้รางวัล และการไม่ให้รางวัล เทคนิคการใช้ตัวแบบอย่างพฤติกรรม เทคนิคการฝึกการแสดงออกความรู้สึกนึกคิดและอารมณ์ที่เหมาะสม เป็นต้น

3. หลักการให้คำปรึกษารายบุคคล การให้คำปรึกษารายบุคคล เป็นลักษณะปฏิสัมพันธ์แบบหนึ่งต่อหนึ่ง ผู้ให้คำปรึกษากับผู้มารับบริการให้คำปรึกษา ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในกระบวนการให้ความช่วยเหลือเป็นไปเพื่อช่วยในการแก้ไขปัญหาส่วนตัว การตัดสินใจเรื่องอาชีพ การศึกษาและปัญหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัว ผู้ให้คำปรึกษา จะมีบทบาทเป็นเพียงผู้ช่วยเหลือให้ผู้รับคำปรึกษายอมรับความจริงเกี่ยวกับตนเอง และเกิดการรับรู้ประสบการณ์ตามความเป็นจริงจนพร้อมจะแก้ปัญหาดตนเอง หรือตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

4. เทคนิคการช่วยเหลือเยาวชนกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหาด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรม เทคนิคการช่วยเหลือเยาวชนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาด้านพฤติกรรมมีจุดมุ่งหมายในการช่วยเหลือ ดังนี้

4.1 เพื่อให้เยาวชนเข้าใจตนเองได้รับรู้เข้าใจถึงประสบการณ์ ภูมิหลังของครอบครัวที่มีผลต่อการรับรู้ เรียนรู้พฤติกรรมของตนเอง และให้เขาใจความคิด บุคลิกภาพ อารมณ์จิตใจ และบทบาทหน้าที่ของตนเองที่เป็นอยู่

4.2 เพื่อให้เยาวชนเข้าใจคนอื่นและสิ่งแวดล้อม สามารถเข้าใจบิดามารดาบุคคลในครอบครัว ครู เพื่อนนักเรียน บุคคลที่เกี่ยวข้องและสิ่งแวดล้อมที่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันสามารถยอมรับและรู้จักเลือกรับสิ่งที่ดีของผู้อื่น นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับชีวิตของกันและกันได้

4.3 เพื่อให้เยาวชนเข้าใจสาเหตุของปัญหาโดยการให้ข้อมูลสะท้อนความคิด ความรู้สึกให้รู้ถึงปัจจัยด้านต่าง ๆ ที่เป็นสาเหตุของปัญหาให้สามารถคิดอย่างมีเหตุผล ตัดสินใจหา ทางเลือกทางออกในการแก้ปัญหา พัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพและสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่

4.4 เพื่อให้เยาวชนสามารถปรับตัว เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม แก้ไขปัญหาได้ โดยการชี้แนะแนวทาง วิธีการแก้ไขปัญหา การฝึกทักษะ การปรับความคิด การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม สามารถหาวิธีการในการปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมและสร้างสรรค์

5. วิธีการในการช่วยเหลือเยาวชนกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหาด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรม งามสุขภาพจิต กระทบงสาธารณสุข ได้เสนอวิธีการช่วยเหลือไว้ ดังนี้

5.1 การศึกษารายกรณี เป็นการศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลที่ต้องการ ศึกษาอย่างละเอียด และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ วินิจฉัยหาสาเหตุ กระบวนการความเป็นมาของ เหตุการณ์เรื่องราว และปัญหา เพื่อเป็นแนวทางในการแนะนำปรึกษา แก้ไขปัญหา หรือป้องกัน ปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นต่อไป รวมทั้งการทำการประเมินติดตามผลหลังจากให้การช่วยเหลือแก้ไข ปัญหาแล้ว

5.2 การให้คำปรึกษา (Counseling) เป็นการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล 2 คน คือ ผู้ให้คำปรึกษา และผู้รับคำปรึกษา ในการร่วมมือช่วยเหลือกันเพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาได้เข้าใจ ตนเอง เข้าใจบุคคลและสิ่งแวดล้อม เข้าใจปัญหาสาเหตุ และให้สามารถปรับตัวโดยใช้ศักยภาพของ ตนในการคิดตัดสินใจ หาทางเลือกหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถ เปลี่ยนแปลงความคิดพฤติกรรมมีทักษะมีแรงจูงใจ กำลังใจในการดำเนินชีวิตเพื่อพัฒนาตนเองต่อไป

5.3 การปรับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมใช้วิธีการปรับพฤติกรรม โดยมีการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างเป็นรูปธรรม การวางแผนปรับพฤติกรรมโดยใช้หลักการเสริมแรงและการ ลงโทษ

5.4 หลักในการให้แรงเสริม ให้แรงเสริมทันทีเมื่อเยาวชนแสดงพฤติกรรมเชิง จริยธรรมที่พึงประสงค์ ในสถานการณ์ที่เหมาะสมและไม่ควรบอຍเกินไป หรือการให้คำชมเชยไม่ควร ให้อย่างเดียวซ้ำ ๆ ควรเปลี่ยนแปลงเสริมไปเรื่อย ๆ ถ้าเป็นสิ่งของไม่ควรมีค่ามากนัก

สรุปได้ว่า กระบวนการดำเนินการช่วยเหลือเยาวชนกลุ่มที่จัดอยู่ในเกณฑ์กลุ่มเสี่ยง มีปัญหาด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรมตามเกณฑ์ โดยการคัดกรองอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ทราบถึง ปัญหาด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรม และนำไปแก้ไข อันจะนำไปสู่การป้องกัน และพัฒนาเยาวชนให้ บุคคลที่มีคุณธรรม จริยธรรมในสังคมต่อไป

2.6 บริบทของโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์

โรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ 707 หมู่ที่ 2 ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี 25220 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2

โรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตั้งอยู่บ้านทุ่งโพธิ์ หมู่ที่ 2 ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี มีพื้นที่ทั้งหมด 10 ไร่ 3 งาน 13 ตารางวา

- ทิศเหนือ จดถนน รพช. ทุ่งโพธิ์ - สระแก้ว
- ทิศใต้ จดพื้นที่ส่วนบุคคล
- ทิศตะวันออก จดถนนพัฒนาการหมู่บ้าน
- ทิศตะวันตก จดถนนสาย 304 กบินทร์บุรี - นครราชสีมา

ตั้งขึ้นครั้งแรก เมื่อวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2471 ชื่อว่า “โรงเรียนประชาบาล ตำบลทุ่งโพธิ์” อาศัยวัดโพธารามเป็นที่เรียน ในปี

พ.ศ. 2500 ได้เปลี่ยนชื่อโรงเรียนเป็น “โรงเรียนวัดโพธาราม”

พ.ศ. 2510 หน่วยทหารช่างอเมริกา ได้สร้างอาคารเรียนขนาด 4 ห้องเรียนในที่ดินปัจจุบันให้ 1 หลัง

พ.ศ. 2515 เปิดเรียนชั้นประถมปลาย

พ.ศ. 2524 เปลี่ยนชื่อโรงเรียนใหม่เป็น “โรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์”

พ.ศ. 2529 ได้เปิดเรียนชั้นเด็กเล็ก

พ.ศ. 2530 เปิดสอนชั้นอนุบาล

พ.ศ. 2534 เป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เปิดสอนระดับประถมวัยจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

พ.ศ. 2543 เป็นโรงเรียนนำร่องการจัดการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี จนถึงปัจจุบัน

พ.ศ. 2550 เข้าโครงการโรงเรียนในฝัน โรงเรียนดีใกล้บ้าน ประจำอำเภอนาดี

พ.ศ. 2561 ได้รับเลือกให้เป็น โรงเรียนคุณภาพประจำตำบล ประจำทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี

ปัจจุบันโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ มีอาคารเรียน 4 หลัง อาคารเอนกประสงค์ 1 หลัง โรงอาหาร 1 หลัง หอสมุด 1 หลัง โดม 1 หลัง อาคารโรงฝึกงาน 2 หลัง ส้วม 5 หลัง บ้านพักครู 4 หลัง เปิดสอนตั้งแต่ ชั้นอนุบาลถึงมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมี นายนิยม สุขไทย เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน

รูปภาพที่ 2.2 สัญลักษณ์โรงเรียน

ที่มา : โรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ http://www.ccbtp.ac.th/datashow_206614

วิสัยทัศน์

ภายในปี 2569 โรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ เป็นโรงเรียนคุณภาพ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีความรู้คู่คุณธรรม น้อมนำศาสตร์พระราชารักความเป็นไทย ใส่ใจสิ่งแวดล้อม พร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ 21

พันธกิจ

1. สร้างความเท่าเทียมทางการศึกษาภาคบังคับตั้งแต่กปกติ พิกการและด้อยโอกาสเข้ารับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ
2. พัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นและมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21
3. ปลุกฝังคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นพลเมืองที่ดี มีความเป็นไทย สร้างภูมิคุ้มกันจากภัยในทุกรูปแบบ มีสุขภาพที่ดีและมีวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
4. พัฒนาระบบการบริหารจัดการให้มีคุณภาพโดยยึดหลักธรรมาภิบาล เป็นที่ยอมรับของชุมชน สังคมและทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
5. พัฒนาครูและบุคลากรให้มีคุณภาพและสามารถปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐานวิชาชีพ

6. เพิ่มประสิทธิภาพระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการ และจัดการเรียนรู้
7. จัดสภาพแวดล้อมสวยงาม สะอาด ร่มรื่น ปลอดภัยและเอื้อต่อการเรียนรู้
8. พัฒนาระบบการเรียนรู้ออนไลน์ แหล่งเรียนรู้ นวัตกรรม สื่อการเรียนรู้ โครงการ/ กิจกรรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม

2.7 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เกวลี ศรีบุรี (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการส่งเสริมพฤติกรรมการกล้าแสดงออกโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนผดุงนารี ผลการวิจัย พบว่า (1) การส่งเสริมพฤติกรรมการกล้าแสดงออกของนักเรียนที่เรียนด้วย กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม พบว่าโดยภาพรวมในการส่งเสริมพฤติกรรมการกล้าแสดงออกของ นักเรียนอยู่ในระดับมาก (2) การศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนระหว่างเรียนกับหลังเรียน พบว่า พฤติกรรมการกล้าแสดงออกของนักเรียนระหว่างเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก มีการพัฒนาเพิ่มขึ้น ระยะเวลาอยู่ในระดับต่ำ ระยะเวลาที่ 2 และระยะเวลาที่ 3 อยู่ในระดับมาก พฤติกรรมหลังเรียนอยู่ในระดับมาก แสดงว่านักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าคิด กล้าทำกล้าแสดงออกได้ (3) ระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกระบวนการเรียนรู้แบบมี ส่วนร่วม พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมาก

นิรุช มะโนมัย และคณะ (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อการเรียนกับพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนที่หนีเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีค่าเฉลี่ยอายุ 14.20 ปี ส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 68.4 เจตคติ ต่อการเรียนโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($M = 3.47, SD = 1.03$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือนักเรียน คิดว่าการศึกษช่วยพัฒนาชีวิตให้ดีขึ้น ($M = 4.35, SD = 0.80$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือนักเรียนเชื่อคำกล่าวที่ว่า “ความรู้ท่วมหัวเอาตัวไม่รอด” ($M = 2.48, SD = 0.96$) พฤติกรรมการเรียนโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ น้อย ($M = 2.24, SD = 1.13$) พบค่าเฉลี่ยสูงสุดในหัวข้อ การผัดวันประกันพรุ่ง เอาไว้ก่อน วันหลังค่อยทำ ($M = 3.15, SD = 1.08$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือนักเรียนออกนอกบริเวณโรงเรียนก่อนถึงเวลาเลิกเรียน ($M = 1.60, SD = 0.91$) ความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อการเรียนกับพฤติกรรมการเรียนด้านลบของนักเรียนที่หนีเรียน ชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1-3 พบว่ามีความสัมพันธ์แปรผกผันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $r = -0.469, p = .01$

พระประสิทธิ์ ขนุดิวณโณ และคณะ (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาพฤติกรรมนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยหลักพุทธจริยศาสตร์ โรงเรียนเทศบาลบ้านนิโลบลอง เทศบาลเมือง อรัญญูประเทศ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ผลการวิจัย พบว่า 1. หลักพุทธ จริยศาสตร์ใน

การพัฒนาพฤติกรรมนักเรียน ได้แก่ ไตรสิกขา ได้แก่ ศील 5 คือ 1) ไม่ฆ่าสัตว์ 2) ไม่ลักทรัพย์ 3) ไม่ประพฤติผิดในกาม 4) ไม่พูดเท็จ 5) ไม่เสพสิ่งเสพติดสมาธิคือการฝึกฝน ทางจิตอันก่อให้เกิดการตระหนักรู้ตนเองและปัญญาคือความรู้ทั่วถึงเหตุถึงผลและเมื่อเกิดปัญหาสามารถให้ปัญญาในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้

2. สภาพปัญหาพฤติกรรมนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีดังนี้ 1) ด้านกาย ได้แก่ ทะเลาะวิวาท การลักทรัพย์การเสพสิ่งเสพติด 2) ด้านวาจา ได้แก่ การพูดโกหก การพูดคำหยาบ การพูดเพื่อจ้อ 3) ด้านมโน ได้แก่ คิดอยากได้ของคนอื่น มีความคิดอิจฉาริษยา และคิดเบียดเบียนคนอื่น ไม่เชื่อในบาป บุญคุณโทษว่าทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว

3. การพัฒนาพฤติกรรมนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยหลักพุทธจริยศาสตร์ได้แก่ 1) ศील คือให้งดเว้นจากการทะเลาะวิวาทด้วยการเจริญเมตตา งดเว้นจากการลักทรัพย์ด้วยการประกอบสัมมาชีพ งดเว้นจากการประพฤติผิดในกามด้วยการสำรวมระวังในกาม งดเว้นจากการพูดเท็จด้วยการซื่อสัตย์ งดเว้นจากการเสพสิ่งมีนเมาด้วยการเจริญสติ 2) สมาธิให้เจริญภาวนาด้วยหลักเมตตา ประกอบสัมมาชีพ การสำรวมในกามและเจริญสติ 3) ปัญญาภาวนา ด้วยการพิจารณาถึงเหตุถึงผล

กิตติธัช เลื่องงาม และ ภาวิณี ศรีสุขวัฒนานันท์ (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาพฤติกรรมการทำงานในห้องเรียนแบบเรียนรวม โดยใช้การจัดการห้องเรียนเชิงบวก ผลการวิจัยพบว่า 1) ก่อนดำเนินการใช้การจัดการห้องเรียนเชิงบวก นักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้มีพฤติกรรมการทำงานด้วยการจดบันทึกสาระที่เกี่ยวข้องขณะเรียน ซึ่งเกิดพฤติกรรมในระดับมีความเหมาะสมน้อย เมื่อมีการใช้การจัดการห้องเรียนเชิงบวก นักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ได้แสดง พฤติกรรมการทำงานมากขึ้น ซึ่งเกิดพฤติกรรมในระดับมีความเหมาะสมปานกลาง ในครั้งที่ 5 – 9 และ 11 และมีความเหมาะสมมากในสัปดาห์ที่ 10 และ 12 ซึ่งความแตกต่างของพฤติกรรมการทำงานที่เกิดขึ้นในแต่ละสัปดาห์ ขึ้นอยู่กับความแตกต่างของกิจกรรมและงานที่ผู้วิจัยได้มอบหมายให้ โดยในสัปดาห์ที่ 4 สัปดาห์ที่ 8 และสัปดาห์ ที่ 12 เป็นงานเดี่ยว จึงไม่เกิดพฤติกรรมการทำงานด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม จึงเกิดพฤติกรรมการทำงานในด้านการมีส่วนร่วมในการอภิปรายหรือตั้งคำถามและการมีกรจดบันทึกสาระที่เกี่ยวข้องขณะเรียน แสดงว่าการจัดการห้องเรียนเชิงบวกมีผลทำให้พฤติกรรมการทำงานของนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ สูงขึ้น

2) ก่อนดำเนินการใช้การจัดการห้องเรียนเชิงบวก จากการมอบหมายงาน 3 ชิ้น นักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ไม่ได้ส่งงาน คุณภาพงานจึงอยู่ในระดับปรับปรุงทั้ง 3 ชิ้นงาน ขณะดำเนินการใช้การจัดการห้องเรียนเชิงบวก จากการมอบหมายงาน 9 ชิ้น นักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ส่งงานจำนวน 8 ชิ้น คุณภาพงานในระดับดีเยี่ยม 5 ชิ้นงาน ระดับผ่าน 3 ชิ้นงานและระดับปรับปรุง 1 ชิ้นงาน โดยขาดส่งงานในสัปดาห์ที่ 8 ซึ่งเป็นสัปดาห์ที่นักเรียนที่มีภาวะ

บกพร่องทางการเรียนรู้มีความไม่พร้อม ทางด้านร่างกายจากพักผ่อนไม่เพียงพอ เนื่องจากมีการสอบ เก็บคะแนนหลายรายวิชา และพบว่านักเรียนใน ห้องเรียนแบบเรียนรวมจำนวน 39 คน ก่อนดำเนินการใช้การจัดการห้องเรียนเชิงบวก จากการมอบหมายงาน 117 ชิ้น มีการส่งงานทั้งหมด 102 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 87.17 คุณภาพงานอยู่ในระดับดีเยี่ยม 72 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 61.53 ขณะ ดำเนินการห้องเรียนเชิงบวก จากการมอบหมายงาน 351 ชิ้น มีการส่งงานทั้งหมด 346 ชิ้น คิดเป็น ร้อยละ 98.57 คุณภาพงานอยู่ในระดับดีเยี่ยม จำนวน 319 ชิ้นงาน คิดเป็นร้อยละ 90.88 โดย นักเรียนใน ห้องเรียนแบบเรียนรวมมีการส่งงานสูงขึ้นร้อยละ 11.4 และมีคุณภาพงานในระดับดีเยี่ยม เพิ่มขึ้นร้อยละ 29.35 แสดงว่าการจัดการห้องเรียนเชิงบวกมีผลทำให้นักเรียนในห้องเรียนแบบเรียน รวม มีความรับผิดชอบงานสูงขึ้น โดยสังเกตจากการส่งงานที่เพิ่มขึ้น และงานมีคุณภาพสูงขึ้น

3) ข้อมูลการเขียนอนุทินสะท้อนการเรียนรู้ มิติที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการทำงานของ นักเรียนมากที่สุดคือมิติด้านการสอน ซึ่งมีจำนวนข้อความที่แสดงถึงมิติด้านการเรียนการสอน 43 ข้อความ โดย ข้อความปรากฏแบ่งเป็น 2 ส่วนคือ การปฏิบัติการสอนของครู และเอกสาร ประกอบการเรียนการสอน และมิติ ด้านจิตใจ ซึ่งมีจำนวนข้อความที่แสดงถึงมิติด้านจิตใจ 24 ข้อความ โดยข้อความปรากฏแบ่งเป็น 2 ส่วนคือ ความตั้งใจ ใส่ใจในการสอนของครูและความ น่าสนใจและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในชีวิตประจำวัน

บุญมี โทท่า (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัย พบว่า (1) กรอบแนวคิด เชิงทฤษฎีพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ทั้งหมด 5 มิติ ประกอบด้วย (1.1) มิติความเข้าใจ (Understanding) (1.2) มิติทัศนคติ (Attitude) (1.3) มิติวิจาร์ณญาณ (Judgment) (1.4) มิติ พฤติกรรม (Behavior) (1.5) มิติบุคลิกภาพ (Personality) (2) การตรวจสอบโมเดลสมการ โครงสร้างพฤติกรรมเชิงจริยธรรมกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลความสัมพันธ์ สมการ โครงสร้างพฤติกรรมเชิงจริยธรรมกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัย ราชภัฏในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีค่าน้ำหนักขององค์ประกอบ (λ) ของตัวบ่งชี้ มิติบริบท แวดล้อม (Environment) อยู่ระหว่าง 0.660- 0.832 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (S.E.) อยู่ระหว่าง 0.021-0.033 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01และมีค่าความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้าง ('Construct Reliability : ρ_c) = 0.999 มิติสถาบันการศึกษา (Institute) อยู่ระหว่าง 0.578- 0.840 มีค่าความคลาดเคลื่อน มาตรฐาน (S.E.) อยู่ระหว่าง 0.021 - 0.035 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ .01และมีค่าความเชื่อมั่น เชิงโครงสร้าง (Construct Reliability : ρ_c) = 0.998 มิติพื้นฐานส่วนบุคคล (Background) อยู่ระหว่าง 0.636 - 0.900 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (S.E.) อยู่ระหว่าง 0.014 - 0.020 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01และมีค่าความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้าง

(Construct Reliability: ρ_c) = 0.99 และมิติพฤติกรรม (Behavior) อยู่ระหว่าง 0.642-0.760 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (S.E.) อยู่ระหว่าง 0.027 -0.052 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และมีค่าความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้าง (Construct Reliability : ρ_c) = 0.998 มากกว่า .06 และมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ $\chi^2 = 124.462$, $df = 94$, $P - Value = 0.225$, $CFI = 0.721$, $TLI = 0.643$, $SRMR = 0.063$, $RMSEA = 0.019$, $\chi^2 / df = 1.302 < 2$ แสดงว่าโมเดลความสัมพันธ์พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้างสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน คือ 0.999, 0.998, 0.999 และ 0.998 สูงกว่า 0.06 และมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างตามเกณฑ์ที่กำหนด (3) การสร้างรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในมิติสถาบันการศึกษา ด้านกิจกรรมเชิงจริยธรรม จำนวน 2 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมพัฒนาจริยธรรมด้านกัลยาณธรรมด้วยการหยุดคิดสะกิดเพื่อน กิจกรรมเชิงจริยธรรมด้วยการควบคุมฝึกตนปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม และด้านการบูรณาการ จริยธรรมในหลักสูตร จำนวน 2 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมการพัฒนาจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ตามหลักสูตร และกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและบุคลิกภาพ (4) ผลการทดลองและประเมิน รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้ทำการทดลองกับนักศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จำนวน 150 คน โดยการเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมก่อนทดลองและหลังทดลอง พบว่า หลังการทดลอง พฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความรู้ ด้านทัศนคติ ด้านวิจารณ์ญาณ ด้านพฤติกรรม และด้านบุคลิกภาพนักศึกษามีการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ที่ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ธนวัน สายเนตร และคณะ (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ด้านคุณธรรม ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ตามนโยบายโครงการโรงเรียนคุณธรรม กระทรวงศึกษาธิการ ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านคุณธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ตามนโยบายโครงการโรงเรียนคุณธรรม กระทรวง ศึกษาธิการ มี 5 ด้าน ประกอบด้วย 1. หลักการของรูปแบบ : พัฒนานักเรียนด้านความรู้ ด้านอารมณ์ ความรู้สึก ความพึงพอใจ ศรัทธา เลื่อมใส เกิดความนิยมยินดีที่จะรับจริยธรรมมาเป็นแนวประพฤติปฏิบัติ ด้านพฤติกรรมการแสดงออก 2. วัตถุประสงค์ : เพื่อให้โรงเรียนมีรูปแบบการส่งเสริมพฤติกรรมเชิง จริยธรรมด้านคุณธรรม ความพอเพียง ความกตัญญู และด้านความซื่อสัตย์สุจริต 3. การนำรูปแบบไปใช้ : มุ่งให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียนทุกช่วงวัย ด้านความรู้ ความสามารถ ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพชีวิต อย่างเหมาะสมเต็มตามศักยภาพ

4. วิธีดำเนินการ : แต่งตั้งคณะทำงานส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้าน คุณธรรม 5. เงื่อนไขความสำเร็จ : นักเรียนได้รับการพัฒนาแบบองค์รวม คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านอารมณ์และสังคม

มนตรี รอดแก้ว และคณะ (2566) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนากิจกรรมการปรับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความมีวินัยในตนเอง ทักษะชีวิต และความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ผลการวิจัย พบว่า

1) การปฏิบัติตามแผนการพัฒนากิจกรรมการปรับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักศึกษาที่ได้เข้าร่วมกิจกรรม ครบ 3 วัน จำนวน 97 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 100.0 และผลการประเมินหลังการพัฒนากิจกรรมการปรับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ผ่านการประเมิน จำนวน 97 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 100.0

2) การพัฒนากิจกรรมการปรับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความมีวินัยในตนเอง ทักษะชีวิต และความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย นักศึกษามีความพึงพอใจ โดยภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก มีความมีวินัยในตนเอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้าน อยู่ในระดับมาก มีทักษะชีวิตหลังการพัฒนากิจกรรมการปรับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และมีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

3) ผลการเปรียบเทียบความมีวินัยในตนเอง ทักษะชีวิต ความพึงพอใจ และความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง หลังการพัฒนากิจกรรมการปรับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกตามคณะสังคมศาสตร์ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

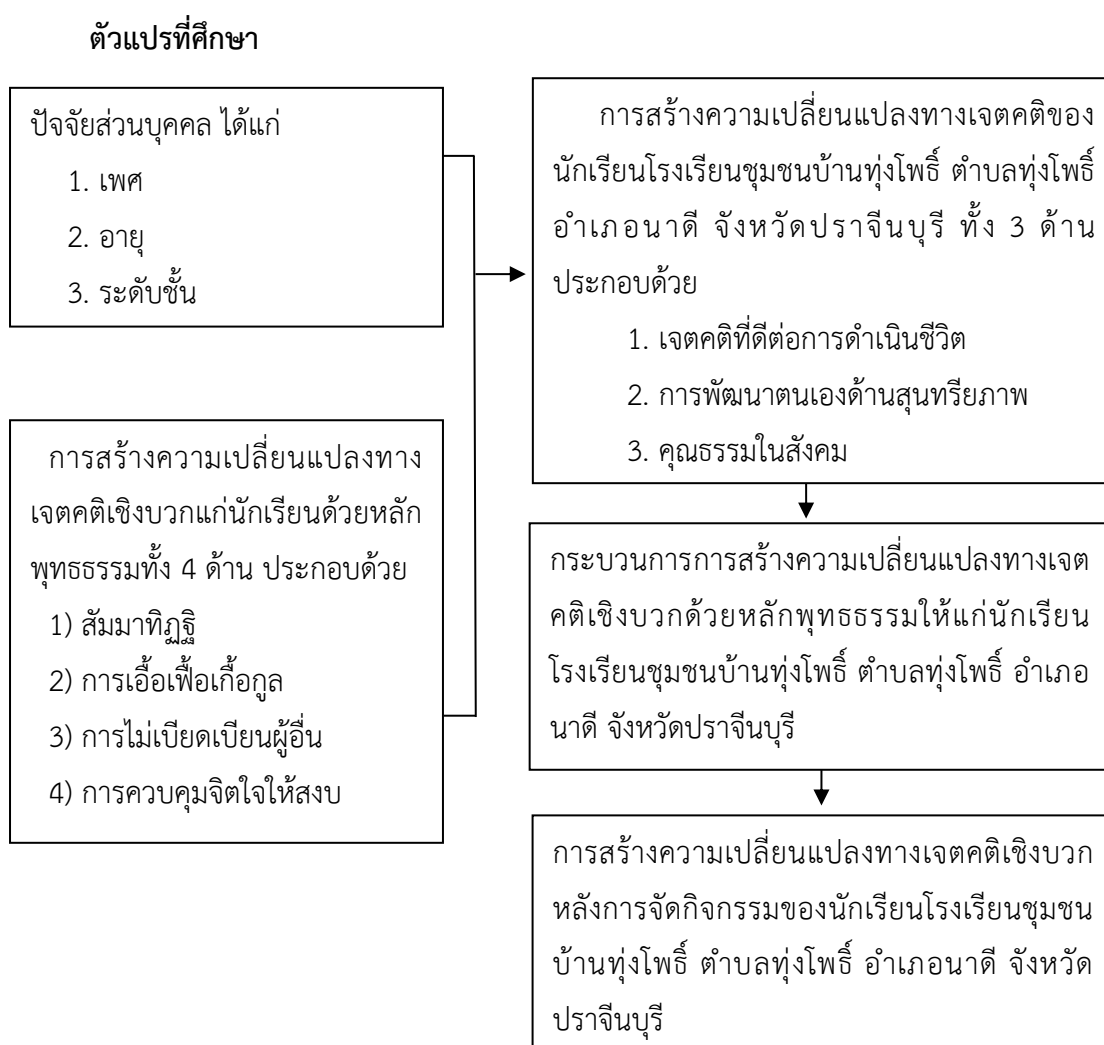
4) ผลการเปรียบเทียบความมีวินัยในตนเอง ทักษะชีวิต การเห็นคุณค่าในตนเอง และความพึงพอใจในการพัฒนากิจกรรมการปรับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความมีวินัยในตนเอง ทักษะชีวิต ความพึงพอใจ และความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จำแนกตามชั้นปี โดยรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยนักศึกษาชั้นปีที่ 1-4 มีความมีวินัยในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านความพึงพอใจ การเห็นคุณค่าในตนเอง และทักษะชีวิตไม่แตกต่างกัน

5) แนวทางการพัฒนากิจกรรมการปรับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย โดยรวม ปรากฏผลดังนี้ ควรเพิ่มรูปแบบของกิจกรรมการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมความมีวินัยในตนเอง ทักษะชีวิต และความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง ให้มีความชัดเจน โดยการเพิ่มจำนวนของวันที่เหมาะสมกับกิจกรรมเพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาให้มากขึ้นเพื่อให้

เกิดประสิทธิภาพในการจัดกิจกรรมดังกล่าว หน่วยงานหรือมหาวิทยาลัย และนักวิชาการ ควรร่วมกันวางแผนทางการแก้ไขปัญหานักศึกษา และปัญหาสังคมอย่างชัดเจน เพื่อให้มีแนวทางการแก้ไขปัญหา เพื่อการพัฒนาสถาบันที่ยั่งยืน และควรสำรวจข้อบกพร่องต่าง ๆ ในองค์กรของสถานศึกษา แล้วนำมาแก้ปัญหา และส่งเสริมจริยธรรมในสถานศึกษา เพื่อให้เด็กรุ่นใหม่ได้ตระหนักถึงภัยของสังคม และการส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

2.8 สรุปกรอบแนวความคิด

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสร้างเปลี่ยนแปลงทางเจตคติเชิงบวกด้วยหลักพุทธธรรมให้แก่นักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี โดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับทิศทางในการพัฒนาเยาวชน ของ เสาวนีย์ เสนาสู (2532 : 32) มีดังนี้

รูปภาพที่ 2.3 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การสร้างเปลี่ยนแปลงทางเจตคติเชิงบวกแก่นักเรียนด้วยหลักพุทธธรรม” ผู้วิจัยได้เรียงลำดับความสำคัญไว้ ดังนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.3 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย
- 3.4 ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย
- 3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาคู จังหวัดปราจีนบุรี ปีการศึกษา 2567 เป็นชาย จำนวน 120 คน เป็นหญิง จำนวน 102 คน รวมเป็นจำนวน 222 คน (โรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์, 2568 : ออนไลน์)

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาคู จังหวัดปราจีนบุรี ปีการศึกษา 2567 จำนวน 141 คน โดยกำหนดตามกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครซซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) อ้างใน (บุญชม ศรีสะอาด และคณะ, 2551 : 43) ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการใช้ตารางเลขสุ่ม

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเพื่อสอบถามเกี่ยวกับสภาพทางเจตคติของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาคู จังหวัดปราจีนบุรี ทั้ง 3 ด้าน ประกอบด้วย 1. เจตคติที่ดีต่อการดำเนินชีวิต 2. การพัฒนาตนเองด้านสุนทรียภาพ 3. คุณธรรมในสังคม จำนวน 30 ข้อ แล้วรวบรวมและนำไปวิเคราะห์ข้อมูลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย และขอบเขตของการศึกษาวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับชั้นที่ศึกษา

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับสภาพทางเจตคติของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี ทั้ง 3 ด้าน ประกอบด้วย 1. เจตคติที่ดีต่อการดำเนินชีวิต 2. การพัฒนาตนเองด้านสุนทรียภาพ 3. คุณธรรมในสังคม จำนวน 30 ข้อ โดยใช้วิธีแบบมาตรวัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ ระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางการสร้างความเปลี่ยนแปลงทางเจตคติของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์

3.3 การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามชนิดปลายเปิดและปลายปิด ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

1) แบบสอบถาม

1.1 หลังจากผู้ศึกษาได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องการศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการสร้างความเปลี่ยนแปลงทางเจตคติของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์

1.2 นำผลการศึกษาดังกล่าวข้างต้นมาสร้างแบบสอบถาม โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน โดยพิจารณาเนื้อหาให้ครอบคลุมกับความมุ่งหมายของการศึกษาวิจัย และสมมติฐานของการวิจัย

1.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดที่กำหนด นำเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความถูกต้อง และครอบคลุมเนื้อหาของการศึกษา เพื่อหาค่าความสอดคล้อง (IOC) และเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญแนะนำเพิ่มเติม

1.4 ผู้ศึกษาวิจัยนำแบบสอบถามตามที่ได้ปรับปรุงแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง และความเที่ยงตรงของเครื่องมือ ครอบคลุมเนื้อหาในเรื่องที่จะวัดจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่านได้แก่

1.4.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา

1.4.2 ผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา

1.4.3 ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา

1.4.4 ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยทางการศึกษา

1.4.5 ผู้เชี่ยวชาญด้านสถิติ

1.5 ผู้วิจัยนำมาปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะที่ผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำและตรวจสอบความถูกต้อง

2) การหาคุณภาพเครื่องมือ

2.1 นำแบบสอบถามที่สร้างเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญชุดเดิมประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (IOC) โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ให้คะแนน +1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

ให้คะแนน 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

ให้คะแนน -1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่วัดตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

จากนั้นพิจารณาคัดเลือกคำถามที่ค่า IOC ตั้งแต่ .50-1.00 จากผู้เชี่ยวชาญที่ให้คะแนน จำนวน 30 ข้อ แล้วจึงนำเสนอท่านอีกครั้ง

2.2 นำแบบสอบถามไปทดสอบใช้ (Try-out) ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

2.3 หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (item discrimination) ของแบบสอบถาม

2.4 หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach)

3. จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3.4 ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัยใช้วิธีการวิจัยและพัฒนา มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพทางเจตคติของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 141 คน โดยกำหนดตามกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครซซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) อ้างใน (บุญชม ศรีสะอาด และคณะ. 2551 : 43) ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการใช้ตารางเลขสุ่ม และใช้แบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น วิเคราะห์ข้อมูลโดยการคำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที (t - test แบบ Independent Samples) การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว ใช้สถิติ F-Test (One-Way ANOVA) เมื่อพบมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่แบบ LSD ผลการศึกษาขั้นตอนที่ 1 นี้ นำข้อมูลมาเป็นแนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับ “การการสร้างความปลอดภัยทางเจตคติเชิงบวกด้วยหลักพุทธธรรมให้นักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี”

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการสร้างความเปลี่ยนแปลงทางเจตคติของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ เก็บรวบรวมข้อมูลจากความคิดเห็นของนักเรียน ตามแบบบันทึกผลการวิเคราะห์เอกสารวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และการวิภาคจากผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา คณะทีมงานผู้วิจัย รวมเป็นจำนวน 9 รูป/คน แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาผู้เรียน โดยการจัดกิจกรรม “การการสร้างความเปลี่ยนแปลงทางเจตคติเชิงบวกด้วยหลักพุทธธรรมให้แก่นักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี” ดำเนินการ โดยใช้ผลการวิจัยที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 และขั้นตอนที่ 2 นำมาเป็นประเด็น โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 17 รูป/คน โดยการตรวจสอบรูปแบบของการจัดกิจกรรม ที่ผู้วิจัยได้นำเสนอในที่ประชุม และได้ข้อสรุปร่วมกัน

ขั้นตอนที่ 4 จัดกิจกรรมเกี่ยวกับ “การการสร้างความเปลี่ยนแปลงทางเจตคติเชิงบวกด้วยหลักพุทธธรรมให้แก่นักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี” ที่ได้แนวทางการพัฒนาจากผู้ทรงคุณวุฒิ และเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างหลังการพัฒนากิจกรรมดังกล่าว จำนวน 141 คน ทั้ง 3 ด้าน ประกอบด้วย 1. เจตคติที่ดีต่อการดำเนินชีวิต 2. การพัฒนาตนเองด้านสุนทรียภาพ 3. คุณธรรมในสังคม โดยใช้แบบประเมินวิเคราะห์ข้อมูลโดยการคำนวณ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและประเมินตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยใช้วิธีแบบมาตรวัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ ระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

3.5 วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บและรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ขอนหนังสือจากคณะศาสนาและปรัชญา เพื่อขอความอนุเคราะห์จากผู้บริหารเพื่อขออนุญาตใช้พื้นที่ในจัดกิจกรรมดังกล่าว และการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งแจ้งให้นักศึกษาทราบ

2. จัดกิจกรรมการพัฒนากิจกรรม “การสร้างความเปลี่ยนแปลงทางเจตคติเชิงบวกด้วยหลักพุทธธรรมให้แก่นักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี” ระยะเวลา 3 วัน

3. ผู้ศึกษาชี้แจงวัตถุประสงค์ ของการเก็บรวบรวมข้อมูล ให้กลุ่มตัวอย่างได้ทราบในการตอบแบบสอบถามและเข้าใจตรงประเด็น โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามส่งแบบสอบถามคืนภายใน 1 สัปดาห์

4. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบจำนวนและความสมบูรณ์ของข้อมูลเพื่อเตรียมพร้อมในขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถาม ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้
ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มเป้าหมาย โดยนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ ซึ่งประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์สภาพทางเจตคติของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี ทั้ง 3 ด้าน ประกอบด้วย 1. เจตคติที่ดีต่อการดำเนินชีวิต 2. การพัฒนาตนเองด้านสุนทรียภาพ 3. คุณธรรมในสังคม จำนวน 30 ข้อ ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และนำเสนอข้อมูล ในรูปแบบตารางควบคุมการบรรยายผลการศึกษา โดยได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนคำตอบของแบบสอบถาม ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต อ้างอิงจาก บุญชม ศรีสะอาด (2554 : 82-83) มีดังนี้

- 5 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การแปลความหมาย ดังนี้

- 4.51-5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
- 3.51-4.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
- 2.51-3.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
- 1.51-2.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
- 1.00-1.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 วิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพทางเจตคติของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี จำแนกตามเพศ และอายุ โดยการทดสอบที่ (t – test แบบ Independent Samples)

ตอนที่ 4 วิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพทางเจตคติของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี จำแนกตามระดับชั้น โดยการทดสอบความ

แปรปรวนทางเดียว ใช้สถิติ F-Test (One-Way ANOVA) เมื่อพบมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่แบบ LSD

ตอนที่ 5 วิเคราะห์แนวทางการสร้างความเปลี่ยนแปลงทางเจตคติเชิงบวกด้วยหลักพุทธธรรมให้นักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี โดยหาความถี่และร้อยละ และวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

ตอนที่ 6 วิเคราะห์ผลการจัดกิจกรรม การสร้างความเปลี่ยนแปลงเจตคติเชิงบวกด้วยหลักพุทธธรรมให้นักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวม ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และนำเสนอข้อมูล ในรูปแบบตารางควบคุมการบรรยายผลการศึกษา โดยได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนคำตอบของแบบสอบถาม ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต อ้างอิงจาก บุญชม ศรีสะอาด (2554 : 82-83)

3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.7.1 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่

1) ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ (IOC : Index of item objective congruence)

2) ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเป็นรายข้อ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item–Total Correlation)

3) ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)

3.7.2 สถิติพื้นฐาน ได้แก่

1) ค่าความถี่ (Frequency)

2) ค่าร้อยละ (Percentage)

3) ค่าเฉลี่ย (Mean)

4) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.7.3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่

1) ใช้สถิติที่ t-Test (Independent Samples) เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย 2 ค่า

2) ใช้สถิติทดสอบเอฟ F-Test (One-way ANOVA) เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย 3 ค่า เมื่อพบมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่แบบ LSD

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ “การสร้างความปลอดภัยเปลี่ยนแปลงทางเจตคติเชิงบวกแก่นักเรียนด้วยหลักพุทธธรรม” ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับดังต่อไปนี้

- 4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.2 ขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการแปลความหมายของข้อมูล ดังนี้

n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}	แทน	คะแนนเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
t	แทน	ค่าสถิติที่จะใช้เปรียบเทียบกับค่าวิกฤตในการแจกแจงแบบ t เพื่อทราบความมีนัยสำคัญ
F	แทน	ค่าสถิติที่จะใช้เปรียบเทียบกับค่าวิกฤตในการแจกแจงแบบ F
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองของคะแนน (Sum of square)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยกำลังสองของคะแนน (Mean of square)
df	แทน	ขั้นของความอิสระ (Degree of freedom)
**	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ระดับ .01
*	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ระดับ .05
P-value	แทน	ความมีนัยสำคัญทางสถิติ

4.2 ขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ และระดับชั้น

ตอนที่ 2 วิเคราะห์สภาพทางเจตคติของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวมและรายด้าน

ตอนที่ 3 วิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพทางเจตคติของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี จำแนกตามเพศ อายุ และระดับชั้น

ตอนที่ 4 วิเคราะห์ข้อเสนอแนะทางการสร้างความเปลี่ยนแปลงทางเจตคติเชิงบวกด้วยหลักพุทธธรรมให้แก่นักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี

ตอนที่ 5 วิเคราะห์ผลการสร้างความเปลี่ยนแปลงทางเจตคติเชิงบวกแก่นักเรียนด้วยหลักพุทธธรรม โดยรวมและรายด้าน

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี ปีการศึกษา 2567 จำนวน 141 คน ปรากฏในรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	65	46.1
หญิง	76	53.9
รวม	141	100.0
อายุ		
อายุระหว่าง 10-13 ปี	75	53.2
อายุระหว่าง 14-16 ปี	66	46.8
รวม	141	100.0
ระดับชั้น		
มัธยมศึกษาปีที่ 1	55	39.0
มัธยมศึกษาปีที่ 2	62	44.0
มัธยมศึกษาปีที่ 3	24	17.0
รวม	141	100.0

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นหญิง จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 53.9 เป็นชาย จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 46.1 แยกตามอายุ อายุระหว่าง 10-13 ปี จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 53.2 อายุระหว่าง 14-16 ปี จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 46.8 แยกตามระดับชั้นเรียน มัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 44.0 มัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 39.0 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 17.0

ตอนที่ 2 วิเคราะห์สภาพทางเจตคติของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวมและรายด้าน

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพทางเจตคติของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวมและรายด้าน

สภาพทางเจตคติของนักเรียน โรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ด้านเจตคติที่ดีต่อการดำเนินชีวิต	3.70	0.27	มาก	2
2. ด้านการพัฒนาตนเองด้านสุนทรียภาพ	4.18	0.22	มาก	1
3. ด้านคุณธรรมในสังคม	3.68	0.27	มาก	3
รวม	3.85	0.20	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า สภาพทางเจตคติของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวมและรายด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.85) และรายด้าน โดยด้านที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือด้านการพัฒนาตนเองด้านสุนทรียภาพ (\bar{X} = 4.18) รองลงมาคือด้านเจตคติที่ดีต่อการดำเนินชีวิต (\bar{X} = 3.70) ส่วนด้านที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือด้านคุณธรรมในสังคม (\bar{X} = 3.68)

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพทางจิตคติของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้าน
ทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวม และรายข้อ ด้านจิตคติที่ดีต่อ
การดำเนินชีวิต

ด้านจิตคติที่ดีต่อการดำเนินชีวิต	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. คุณมีความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินชีวิตที่ดี เป็นพลเมืองดีในสังคม ช่วยเหลือสังคมตามกำลังได้อย่างเหมาะสม	3.34	0.63	ปานกลาง	7
2. คุณมีทักษะในการเข้าสังคมได้เป็นอย่างดี เห็นด้วยกับเพื่อนในสังคมต้องประพฤติตนให้เป็นไปในทิศทางที่ดี	3.53	1.01	มาก	6
3. รู้สึกชอบ บุคคลที่มีกิริยา มารยาทที่เรียบร้อย แสดงออกต่อคนในสังคม	4.48	0.50	มาก	2
4. การมาโรงเรียน เกือบทุกครั้ง จะไหว้ บิดา มารดา เป็นประจำ	3.28	1.06	ปานกลาง	8
5. ข้าพเจ้าไม่ชอบสร้างความเดือดร้อน แก่ครอบครัว และคนในสังคม	4.57	0.51	มากที่สุด	1
6. ข้าพเจ้าชอบแสดงความมีน้ำใจต่อคนที่มีความประพฤติดี เพื่อส่งเสริมคนดีในสังคม	4.04	0.70	มาก	4

ตารางที่ 3 (ต่อ) ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพทางจิตคติของนักเรียนโรงเรียนชุมชน
บ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวม และรายข้อ ด้านจิตคติ
ที่ดีต่อการดำเนินชีวิต

ด้านจิตคติที่ดีต่อการดำเนินชีวิต	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
7. ข้าพเจ้าชอบแนะนำเพื่อน ๆ น้อง ๆ ไปในทางที่ดีอยู่เสมอ	3.65	0.80	มาก	5
8. ข้าพเจ้าชอบปฏิบัติตามคำสั่งสอน ของ บิดา มารดา และครู อาจารย์ เพื่อท่านเป็นบุคคลที่น่าเชื่อถือมาก	4.11	0.84	มาก	3

ที่สุด	3.07	0.72	ปานกลาง	9
9. ข้าพเจ้าเป็นคนประหยัด อดออม รู้จักแสวงหารายได้ อย่างเหมาะสม เพื่ออนาคตจะได้ไม่ทำให้พ่อแม่ ลำบาก				
10. ในชีวิตประจำวันของข้าพเจ้า มีความรู้ แยกแยะ สิ่ง ไหน ควร ไม่ควร และชอบปฏิบัติตนเป็นคนที่ดีในสังคม	2.92	0.72	ปานกลาง	10
รวม	3.70	0.27	มาก	

จากตารางที่ 3 พบว่า สภาพทางเจตคติของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบล
ทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี ด้านเจตคติที่ดีต่อการดำเนินชีวิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก
(\bar{X} = 3.70) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือข้าพเจ้าไม่ชอบสร้างความ
เดือดร้อน แก่ครอบครัว และคนในสังคม (\bar{X} = 4.57) รองลงมาคือรู้สึกชอบ บุคคลที่มีกิริยา มารยาท
ที่เรียบร้อย แสดงออกต่อคนในสังคม (\bar{X} = 4.48) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือในชีวิตประจำวัน
ของข้าพเจ้า มีความรู้ แยกแยะ สิ่งไหน ควร ไม่ควร และชอบปฏิบัติตนเป็นคนที่ดีในสังคม (\bar{X} = 2.92)

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพทางเจตคติของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้าน
ทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวม และรายข้อ ด้านการพัฒนา
ตนเองด้านสุนทรียภาพ

ด้านการพัฒนาตนเองด้านสุนทรียภาพ	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ข้าพเจ้าให้ความสำคัญกับเครื่องแต่งกาย คือ มา โรงเรียนใส่ชุดนักเรียนที่เรียบร้อย อยู่เสมอ และใส่ใจ ในเรื่องวัฒนธรรมของการแต่งกายในชุมชน	4.72	0.44	มากที่สุด	1
2. ข้าพเจ้าชอบ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมในโรงเรียนได้ เป็นอย่างดี เช่น กิจกรรมกีฬา กิจกรรมอบรมเข้าค่าย คุณธรรม จริยธรรม เป็นต้น	4.56	0.62	มากที่สุด	2
3. ข้าพเจ้าสนใจในการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น และมีส่วนร่วมใน กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศใน โรงเรียน	3.24	0.91	ปานกลาง	10
4. ข้าพเจ้า ได้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น	4.37	0.76	มาก	5

เช่น การทำบุญตักบาตร การแต่งกายที่สุภาพเวลาเข้าวัด ฟังธรรม				
5. การจัดกิจกรรมในชั้นเรียน ข้าพเจ้ามีส่วนร่วมในการนำเสนอหน้าชั้นเรียน และส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ ในชั้นเรียน	4.43	0.68	มาก	3
6. กิจกรรมศิลปะของกลุ่มชุมนุม ของครูในรายวิชาศิลปะ ข้าพเจ้ามีความสนใจ และได้เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ	4.42	0.83	มาก	4
7. กิจกรรมลูกเสือเนตรนารี ในการเข้าค่ายลูกเสือ ได้มีส่วนร่วมทุกครั้งไม่เคยขาด และมีส่วนสำคัญ ในการแสดงกิจกรรมหน้ากองไฟ	4.09	0.64	มาก	8
8. ข้าพเจ้ามีความรับผิดชอบ ในการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในโรงเรียน เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมในการทำความดี	4.22	0.79	มาก	7

ตารางที่ 4 (ต่อ) ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพทางเจตคติของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวม และรายชื่อ ด้านการพัฒนาตนเองด้านสุนทรียภาพ

ด้านการพัฒนาตนเองด้านสุนทรียภาพ	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
9. กิจกรรม ประเพณีที่ดีในชุมชน เช่น ประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาถวายวัด ประเพณีลอยกระทง ประเพณีกีฬาสามัคคี และส่งเสริมประเพณีอันดีงาม ให้คงอยู่ต่อไป	4.33	0.69	มาก	6
10. ข้าพเจ้าชอบปฏิบัติตามผู้ใหญ่ในชุมชน ในการส่งเสริมวัฒนธรรมอันดีงามในชุมชน เช่น ภูมิปัญญาในการเลี้ยงลูก การกินอยู่ การตาย การเกิด มีการสืบชะตา สะเดาะเคราะห์ สู่ขวัญ เป็นต้น	3.40	0.80	ปานกลาง	9
รวม	4.18	0.22	มาก	

จากตารางที่ 4 พบว่า สภาพทางเจตคติของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการพัฒนาตนเองด้านสุนทรียภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.18) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือข้าพเจ้าให้ความสำคัญกับเครื่องแต่งกาย คือ มาโรงเรียนใส่ชุดนักเรียนที่เรียบร้อย อยู่เสมอ และใส่ใจในเรื่องวัฒนธรรมของการแต่งกายในชุมชน (\bar{X} = 4.72) รองลงมาคือข้าพเจ้าชอบ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมในโรงเรียนได้เป็นอย่างดี เช่น กิจกรรมกีฬา กิจกรรมอบรมเข้าค่ายคุณธรรม จริยธรรม เป็นต้น (\bar{X} = 4.56) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือข้าพเจ้าสนใจในการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น และมีส่วนร่วมในกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศในโรงเรียน (\bar{X} = 3.24)

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพทางเจตคติของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวม และรายข้อ ด้านคุณธรรมในสังคม

ด้านคุณธรรมในสังคม	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ข้าพเจ้ามีความรับผิดชอบต่อครอบครัว เช่น ช่วยพ่อแม่ หารายได้ใน การประกอบอาชีพต่าง ๆ	4.12	0.71	มาก	2
2. ข้าพเจ้ามีความรับผิดชอบต่อโรงเรียน เช่น ปฏิบัติตนตามกฎ ระเบียบของโรงเรียน แต่งกายสุภาพ เป็นแบบอย่างที่ดีในโรงเรียน	2.98	0.81	ปานกลาง	10
3. ข้าพเจ้าไม่ชักชวนเพื่อนไปในทางที่ไม่ดี ช่วยเหลือ และส่งเสริมกิจกรรมคุณธรรมในโรงเรียนอย่างเหมาะสม	3.43	0.98	ปานกลาง	8
4. ข้าพเจ้ารู้จักร่วมมือกับผู้อื่นเพื่อกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม	4.07	0.49	มาก	3
5. รักในเสรีภาพของตนแต่จะต้องไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น เช่น เสรีภาพในการพูด เสรีภาพในการนับถือศาสนา ความมีสิทธิที่จะทำอะไรก็ได้โดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น	4.24	0.67	มาก	1
6. ข้าพเจ้ามีความยึดมั่นไว้เป็นหลักการในการปฏิบัติตนจนเป็นนิสัยความประพฤติดีงาม เพื่อประโยชน์แก่ตนและสังคม	3.68	0.74	มาก	5

1	เจตคติที่ดีต่อการดำเนินชีวิต	3.73	0.27	3.67	0.27	1.174	0.243
2	การพัฒนาตนเองด้านสุนทรียภาพ	4.16	0.24	4.19	0.21	-0.696	0.492
3	คุณธรรมในสังคม	3.63	0.25	3.72	0.28	-1.944	0.054
	โดยรวม	3.84	0.14	3.86	0.13	-0.857	0.397

จากตารางที่ 6 พบว่า สภาพทางเจตคติของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี จำแนกตามเพศ โดยภาพรวม และรายด้านมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน โดยเพศหญิงมีเจตคติเชิงบวกด้วยหลักพุทธธรรม สูงกว่าเพศชาย

ตารางที่ 7 ผลการเปรียบเทียบสภาพทางเจตคติของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี จำแนกตามอายุ โดยภาพรวม

ด้าน ที่	สภาพทางเจตคติของนักเรียน โรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์	อายุ 10-13 ปี		14-16 ปี		t	p- value
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1	เจตคติที่ดีต่อการดำเนินชีวิต	3.70	0.28	3.70	0.27	-0.133	.894
2	การพัฒนาตนเองด้านสุนทรียภาพ	4.19	0.23	4.16	0.21	0.682	.4294
3	คุณธรรมในสังคม	3.60	0.26	3.78	0.25	-4.207	.000
	โดยรวม	3.83	0.13	3.88	0.14	-2.324	.022

จากตารางที่ 7 พบว่า สภาพทางเจตคติของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี จำแนกตามอายุ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และรายด้าน ด้านคุณธรรมในสังคมมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนด้านอื่น ๆ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน โดยนักเรียนที่มีอายุระหว่าง 14-16 ปี มีเจตคติเชิงบวกด้วยหลักพุทธธรรม สูงกว่านักเรียนที่มีอายุระหว่าง 10-13 ปี

ตารางที่ 8 ผลการเปรียบเทียบสภาพทางเจตคติของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี จำแนกตามอายุ โดยภาพรวม

สภาพทางเจตคติของนักเรียน โรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์	ระดับชั้นมัธยมศึกษา					
	ม. 1		ม. 2		ม. 3	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
1. เจตคติที่ดีต่อการดำเนินชีวิต	3.68	0.30	3.70	0.26	3.77	0.23
2. การพัฒนาตนเองด้านสุนทรียภาพ	4.22	0.22	4.13	0.22	4.19	0.23
3. คุณธรรมในสังคม	3.59	0.29	3.73	0.23	3.75	0.29
รวม	3.83	0.13	3.85	0.13	3.90	0.15

จากตารางที่ 8 พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี มีความคิดเห็นต่อเจตคติเชิงบวกด้วยหลักพุทธธรรม โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.83) และรายด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.68, \bar{X} = 4.22, \bar{X} = 3.59) ตามลำดับ

นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี มีความคิดเห็นต่อเจตคติเชิงบวกด้วยหลักพุทธธรรม โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.85) และรายด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.70, \bar{X} = 4.13, \bar{X} = 3.73) ตามลำดับ

นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี มีความคิดเห็นต่อเจตคติเชิงบวกด้วยหลักพุทธธรรม โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.90) และรายด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.77, \bar{X} = 4.19, \bar{X} = 3.75) ตามลำดับ

ตารางที่ 9 ผลการเปรียบเทียบสภาพทางเจตคติของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี จำแนกตามระดับชั้น โดยภาพรวม

ผลการเปรียบเทียบ โดยรวม	แหล่งความ แปรปรวน	df	SS	MS	F	p-value
ด้านเจตคติที่ดีต่อการ ดำเนินชีวิต	ระหว่างกลุ่ม	2	0.140	0.070	0.909	.405
	ภายในกลุ่ม	138	10.618	0.077		
	รวม	140	10.757			

ด้านการพัฒนาตนเองด้าน สุนทรียภาพ	ระหว่างกลุ่ม	2	0.242	0.121	2.341	.100
	ภายในกลุ่ม	138	7.143	0.052		
	รวม	140	7.386			
ด้านคุณธรรมในสังคม	ระหว่างกลุ่ม	2	0.740	0.370	5.132	.007**
	ภายในกลุ่ม	138	9.945	0.072		
	รวม	140	10.684			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2	0.091	0.046	2.335	.101
	ภายในกลุ่ม	138	2.691	0.019		
	รวม	140	2.782			

จากตารางที่ 9 พบว่า ผลการเปรียบเทียบสภาพทางเจตคติของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี จำแนกตามระดับชั้น โดยภาพรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน รายด้าน ด้านคุณธรรมในสังคม มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 ส่วนด้านอื่น ๆ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

ผลการเปรียบเทียบมีความแตกต่างกัน และได้เปรียบเทียบรายคู่ รายด้าน ด้านคุณธรรมในสังคม มีดังนี้

ตารางที่ 10 ผลการทดสอบรายคู่ของการเปรียบเทียบสภาพทางเจตคติของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี จำแนกตามระดับชั้น ด้านคุณธรรมในสังคม

ด้านคุณธรรมในสังคม		ด้านคุณธรรมในสังคม		
		ม. 1	ม. 2	ม. 3
		\bar{X}		
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	3.59	-	-0.142*	-0.164*
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	3.73	-	-	0.019
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	3.75	-	-	-

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 10 พบว่า ผลการทดสอบรายคู่ของสภาพทางเจตคติของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี จำแนกตามระดับชั้น ด้านคุณธรรมในสังคม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนคู่อื่น ๆ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

**ตอนที่ 4 วิเคราะห์ข้อเสนอแนะแนวทางการสร้างความเปลี่ยนแปลงทางเจตคติเชิงบวกด้วยหลัก
พุทธธรรมให้แก่นักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี**

ตารางที่ 11 วิเคราะห์ข้อเสนอแนะแนวทางการสร้างความเปลี่ยนแปลงทางเจตคติเชิงบวกด้วยหลัก
พุทธธรรมให้แก่นักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัด
ปราจีนบุรี

ที่	ข้อเสนอแนะแนวทางการสร้างความเปลี่ยนแปลง ทางเจตคติเชิงบวกด้วยหลักพุทธธรรม	ความถี่	ร้อยละ
1	ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการคัดกรองหรือการสำรวจปัญหาของ นักเรียนในแต่ละระดับชั้น ประจำปี เพื่อให้ทราบถึงปัญหาที่สำคัญ ปัญหาที่ควรแก้ไขมากที่สุด และนำมาเป็นแนวทางการประชุมเครือข่าย ผู้บริหาร ผู้ปกครองนักเรียน ผู้เชี่ยวชาญในการแก้ปัญหา นักจิตวิทยาโรงเรียน และผู้เชี่ยวชาญในการจัดกิจกรรมการแก้ปัญหา นักเรียน เพื่อนำไปสู่การจัดกิจกรรมที่สำคัญต่อการแก้ปัญหา และการ พัฒนาได้จริงผู้บริหารควรมีแนวทางในการสร้างความเชื่อมั่นในสังคม	10	47.61
2	ให้ครอบคลุมทั้งระบบ ได้แก่ ด้านครูผู้สอนที่ดี มีประสิทธิภาพ ด้านการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ การศึกษาเรียนรู้นอกสถานที่ ด้านทุนการศึกษา ด้านการวิจัยในชั้นเรียน เป็นต้น	6	28.57
3	ผู้บริหารควรมีแนวทางในการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการ ความสนใจทางสังคม โดยการสำรวจความคิดเห็นจากชุมชนจาก แบบสอบถาม สัมภาษณ์ และจุดด้อยของโรงเรียน เพื่อนำมาเป็น แนวทางการแก้ไขปัญหา นำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนที่ยั่งยืน ต่อไป	5	23.81
	รวม	21	100.00

ตารางที่ 11 พบว่า ข้อเสนอแนะแนวทางการสร้างความเปลี่ยนแปลงทางเจตคติเชิงบวกด้วย
หลักพุทธธรรมให้แก่นักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี
พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการคัดกรองหรือการสำรวจปัญหาของนักเรียนในแต่ละระดับชั้น
ประจำปี เพื่อให้ทราบถึงปัญหาที่สำคัญ ปัญหาที่ควรแก้ไขมากที่สุด และนำมาเป็นแนวทางการประชุม
เครือข่ายผู้บริหาร ผู้ปกครองนักเรียน ผู้เชี่ยวชาญในการแก้ปัญหา
นักจิตวิทยาโรงเรียน และ
ผู้เชี่ยวชาญในการจัดกิจกรรมการแก้ปัญหา
นักเรียน เพื่อนำไปสู่การจัดกิจกรรมที่สำคัญต่อการ
แก้ปัญหา และการพัฒนาได้จริง คิดเป็นร้อยละ (47.61) รองลงมาคือผู้บริหารควรมีแนวทางในการ

สร้างความเชื่อมั่นในสังคม ให้ครอบคลุมทั้งระบบ ได้แก่ ด้านครูผู้สอนที่ดี มีประสิทธิภาพ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การศึกษาเรียนรู้นอกสถานที่ ด้านทุนการศึกษา ด้านการวิจัยในชั้นเรียน เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ (28.57) และ คิดเป็นร้อยละผู้บริหารควรมีแนวทางในการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการ ความสนใจทางสังคม โดยการสำรวจความคิดเห็นจากชุมชนจากแบบสอบถาม สํารวจจุดเด่น และจุดด้อยของโรงเรียน เพื่อนำมาเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหา นำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนที่ยั่งยืน ต่อไป คิดเป็นร้อยละ (23.81)

ตอนที่ 5 วิเคราะห์ผลการสร้างความเปลี่ยนแปลงทางเจตคติเชิงบวกแก่นักเรียนด้วยหลักพุทธธรรม โดยรวมและรายด้าน

ตารางที่ 12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการสร้างความเปลี่ยนแปลงเจตคติเชิงบวกด้วยหลักพุทธธรรมให้นักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวมและรายด้าน

การสร้างความเปลี่ยนแปลงเจตคติเชิงบวก ด้วยหลักพุทธธรรม	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D	แปลผล	อันดับที่
1. ด้านเจตคติที่ดีต่อการดำเนินชีวิต				
1. นักเรียนได้รับความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินชีวิตที่ดี เป็นพลเมืองดีในสังคม ช่วยเหลือสังคมตามกำลังได้อย่างเหมาะสม	3.99	0.87	มาก	5
2. การจัดกิจกรรมในครั้งนี้ทำให้นักเรียนมีทักษะในการเข้าสังคมได้เป็นอย่างดี เห็นด้วย ก็คือคนในสังคมต้องประพฤติตนให้เป็นไปในทิศทางที่ดี	4.01	1.04	มาก	4
3. การจัดกิจกรรมในครั้งนี้ทำให้นักเรียนรู้สึกชอบ บุคคลที่มีกิริยา มารยาทที่เรียบร้อย แสดงออกต่อคนในสังคม	4.48	0.50	มาก	2
4. การจัดกิจกรรมในครั้งนี้ทำให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการไปโรงเรียนทุกครั้ง จะต้องไหว้ บิดา มารดา เป็นประจำ	4.02	1.05	มาก	3
5. การจัดกิจกรรมในครั้งนี้ทำให้นักเรียนเข้าใจ และควรปฏิบัติตามคำสั่งสอน ของ บิดา มารดา และ ครู อาจารย์ เพื่อท่านเป็นบุคคลที่น่าเชื่อถือมากที่สุด	4.53	0.51	มากที่สุด	1
รวม	4.20	0.38	มาก	
2. ด้านการพัฒนาตนเองด้านสุนทรียภาพ				

1. การจัดกิจกรรมในครั้งนี้ทำให้นักเรียนให้ความสำคัญกับเครื่องแต่งกาย คือ มาโรงเรียนใส่ชุดนักเรียนที่เรียบร้อย อยู่เสมอ และใส่ใจในเรื่องวัฒนธรรมของการแต่งกายในชุมชน	4.43	0.73	มาก	2
2. การจัดกิจกรรมในครั้งนี้ทำให้นักเรียนสนใจในการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น และมีส่วนร่วมในกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ในโรงเรียน มากขึ้น	4.53	0.62	มากที่สุด	1
3. การจัดกิจกรรมในครั้งนี้ทำให้นักเรียน สนใจในการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น การทำบุญตักบาตร การแต่งกายที่สุภาพเวลาเข้าวัด ฟังธรรม	4.39	0.80	มาก	3

ตารางที่ 12 (ต่อ) ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการสร้างความเปลี่ยนแปลงเจตคติเชิงบวกด้วยหลักพุทธธรรมให้นักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวมและรายด้าน

การสร้างความปลอดภัยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการสร้างความเปลี่ยนแปลงเจตคติเชิงบวกด้วยหลักพุทธธรรม	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D	แปลผล	อันดับที่
2. (ต่อ) ด้านการพัฒนาตนเองด้านสุนทรียภาพ				
4. การจัดกิจกรรมในครั้งนี้ทำให้นักเรียน ให้ความสำคัญกับกิจกรรม ประเพณีที่ดีในชุมชน เช่น ประเพณีแห่เทียนพรรษา ถวายวัด และส่งเสริมประเพณีอันดีงาม ให้คงอยู่ต่อไป	4.10	0.64	มาก	5
5. การจัดกิจกรรมในครั้งนี้ทำให้นักเรียน รู้สึกชอบปฏิบัติตามผู้ใหญ่ในชุมชน ในการส่งเสริมวัฒนธรรมอันดีงามในชุมชน เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น สะเดาะเคราะห์ สู่ขวัญ เป็นต้น	4.22	0.79	มาก	4
รวม	4.34	0.34	มาก	
3. ด้านคุณธรรมในสังคม				
1. การจัดกิจกรรมในครั้งนี้ทำให้นักเรียน เห็นความสำคัญในความรับผิดชอบต่อครอบครัว เช่น ช่วยพ่อ แม่ หารายได้ใน การประกอบอาชีพต่าง ๆ	4.33	0.69	มาก	1

2. การจัดกิจกรรมในครั้งนี้นักเรียน เข้าใจในความรับผิดชอบต่อโรงเรียน เช่น ปฏิบัติตนตามกฎ ระเบียบของโรงเรียน แต่งกายสุภาพ เป็นแบบอย่างที่ดีในโรงเรียน	3.90	0.95	มาก	4
3. การจัดกิจกรรมในครั้งนี้นักเรียน เข้าใจว่าไม่ควรชักชวนเพื่อนไปในทางที่ไม่ดี ควรช่วยเหลือ และส่งเสริมกิจกรรมคุณธรรมในโรงเรียนอย่างเหมาะสม	4.12	0.71	มาก	3
4. การจัดกิจกรรมในครั้งนี้นักเรียน รู้จักร่วมมือกับผู้อื่น เพื่อกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม	3.76	1.16	มาก	5
5. การจัดกิจกรรมในครั้งนี้นักเรียน รักในเสรีภาพของตน แต่จะต้องไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น เช่น เสรีภาพในการพูด การนับถือศาสนา โดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น	4.32	0.88	มาก	2
รวม	4.09	0.39	มาก	
รวมทุกด้าน	4.21	0.22	มาก	

จากตารางที่ 12 พบว่า การสร้างความเปลี่ยนแปลงเจตคติเชิงบวกด้วยหลักพุทธธรรมให้นักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาคี จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.21) และรายด้าน ด้านที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือด้านการพัฒนาตนเองด้านสุนทรียภาพ (\bar{X} = 4.34) รองลงมาคือด้านเจตคติที่ดีต่อการดำเนินชีวิต (\bar{X} = 4.20) และด้านที่มีความคิดเห็นต่ำสุดคือด้านคุณธรรมในสังคม (\bar{X} = 4.09) โดยแยกเป็นรายด้านปรากฏผลดังนี้

ด้านเจตคติที่ดีต่อการดำเนินชีวิต โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.20) รายข้อ ข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือ การจัดกิจกรรมในครั้งนี้นักเรียนเข้าใจ และควรปฏิบัติตามคำสั่งสอน ของ บิดา มารดา และ ครู อาจารย์ เพื่อท่านเป็นบุคคลที่น่าเชื่อถือมากที่สุด (\bar{X} = 4.53) รองลงมา คือการจัดกิจกรรมในครั้งนี้นักเรียนรู้สึกชอบ บุคคลที่มีกิริยา มารยาทที่เรียบร้อย แสดงออกต่อคนในสังคม (\bar{X} = 4.48) และข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือนักเรียนได้รับความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินชีวิตที่ดี เป็นพลเมืองดีในสังคม ช่วยเหลือสังคมตามกำลังได้อย่างเหมาะสม (\bar{X} = 3.99)

ด้านการพัฒนาตนเองด้านสุนทรียภาพ โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.34) รายข้อ ข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือการจัดกิจกรรมในครั้งนี้นักเรียนสนใจในการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น และมีส่วนร่วมในกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศในโรงเรียน มากขึ้น (\bar{X} = 4.53) รองลงมา คือการจัดกิจกรรมในครั้งนี้นักเรียน

นักเรียนให้ความสำคัญกับเครื่องแต่งกาย คือ มาโรงเรียนใส่ชุดนักเรียนที่เรียบร้อย อยู่เสมอ และใส่ใจในเรื่องวัฒนธรรมของการแต่งกายในชุมชน (\bar{X} = 4.43) และข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือการจัดกิจกรรมในครั้งนี้ทำให้นักเรียน ให้ความสำคัญกับกิจกรรม ประเพณีที่ดีในชุมชน เช่น ทำบุญสารทเดือนสิบ และส่งเสริมประเพณีอันดีงาม ให้คงอยู่ต่อไป (\bar{X} = 4.10)

ด้านคุณธรรมในสังคม โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.09) รายข้อ ข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือการจัดกิจกรรมในครั้งนี้ทำให้นักเรียน เห็นความสำคัญในความรับผิดชอบต่อครอบครัว เช่น ช่วยพ่อ แม่ หารายได้ใน การประกอบอาชีพต่าง ๆ (\bar{X} = 4.33) รองลงมา คือการจัดกิจกรรมในครั้งนี้ทำให้นักเรียน รักในเสรีภาพของตนแต่จะต้องไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น เช่น เสรีภาพในการพูด การนับถือศาสนา โดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น (\bar{X} = 4.32) และข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือการจัดกิจกรรมในครั้งนี้ทำให้นักเรียน รู้จักร่วมมือกับผู้อื่นเพื่อกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม (\bar{X} = 3.76)

บทที่ 5

สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัย “การสร้างความเปลี่ยนแปลงทางเจตคติเชิงบวกแก่นักเรียนด้วยหลักพุทธธรรม” ผู้วิจัยได้อภิปรายผล และมีข้อเสนอแนะ ตามลำดับ ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.2 อภิปรายผล

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ “การสร้างความเปลี่ยนแปลงทางเจตคติเชิงบวกแก่นักเรียนด้วยหลักพุทธธรรม” ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นหญิง จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 53.9 เป็นชาย จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 46.1 แยกตามอายุ อายุระหว่าง 10-13 ปี จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 53.2 อายุระหว่าง 14-16 ปี จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 46.8 แยกตามระดับชั้นเรียน มัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 44.0 มัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 39.0 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 17.0

2. สภาพทางเจตคติของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวมและรายด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้าน โดยด้านที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือด้านการพัฒนาตนเองด้านสุนทรียภาพ รองลงมาคือด้านเจตคติที่ดีต่อการดำเนินชีวิต ส่วนด้านที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือด้านคุณธรรมในสังคม เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏดังนี้

2.1 ด้านเจตคติที่ดีต่อการดำเนินชีวิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือข้าพเจ้าไม่ชอบสร้างความเดือดร้อน แก่ครอบครัว และคนในสังคม รองลงมาคือรู้สึกชอบ บุคคลที่มีกิริยา มารยาทที่เรียบร้อย แสดงออกต่อคนในสังคม ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือในชีวิตประจำวันของข้าพเจ้า มีความรู้ แยกแยะ สิ่งไหน ควร ไม่ควร และชอบปฏิบัติตนเป็นคนที่ดีในสังคม

2.2 ด้านการพัฒนาตนเองด้านสุนทรียภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือข้าพเจ้าให้ความสำคัญกับเครื่องแต่งกาย คือ มาโรงเรียน ใส่ชุดนักเรียนที่เรียบร้อย อยู่เสมอ และใส่ใจในเรื่องวัฒนธรรมของการแต่งกายในชุมชน รองลงมาคือ

ข้าพเจ้าชอบ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมในโรงเรียนได้เป็นอย่างดี เช่น กิจกรรมกีฬา กิจกรรมอบรม เข้าค่ายคุณธรรม จริยธรรม เป็นต้น ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือข้าพเจ้าสนใจในการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น และมีส่วนร่วมในกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศในโรงเรียน

2.3 ด้านคุณธรรมในสังคม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือรักในเสรีภาพของตนแต่จะต้องไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น เช่น เสรีภาพในการพูด เสรีภาพในการนับถือศาสนา ความมีสิทธิที่จะทำอะไรก็ได้โดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น รองลงมาคือข้าพเจ้ามีความรับผิดชอบต่อครอบครัว เช่น ช่วยพ่อ แม่ หารายได้ในประกอบอาชีพต่าง ๆ ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือข้าพเจ้ามีความรับผิดชอบต่อโรงเรียน เช่น ปฏิบัติตนตามกฎ ระเบียบของโรงเรียน แต่งกายสุภาพ เป็นแบบอย่างที่ดีในโรงเรียน

3. การเปรียบเทียบสภาพทางเจตคติของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี จำแนกตามเพศ พบว่า สภาพทางเจตคติของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี จำแนกตามเพศ โดยภาพรวม และรายด้านมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน โดยเพศหญิงมีเจตคติเชิงบวกด้วยหลักพุทธธรรม สูงกว่าเพศชาย

4. การเปรียบเทียบสภาพทางเจตคติของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี จำแนกตามอายุ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และรายด้าน ด้านคุณธรรมในสังคมมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านอื่น ๆ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน โดยนักเรียนที่มีอายุระหว่าง 14-16 ปี มีเจตคติเชิงบวกด้วยหลักพุทธธรรม สูงกว่านักเรียนที่มีอายุระหว่าง 10-13 ปี

5. การเปรียบเทียบสภาพทางเจตคติของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี จำแนกตามระดับชั้น โดยภาพรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน รายด้าน ด้านคุณธรรมในสังคม มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ส่วนด้านอื่น ๆ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

6. ข้อเสนอแนะแนวทางการสร้างความเปลี่ยนแปลงทางเจตคติเชิงบวกด้วยหลักพุทธธรรม ให้แก่นักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการคัดกรองหรือการสำรวจปัญหาของนักเรียนในแต่ละระดับชั้น ประจำปี เพื่อให้ทราบถึงปัญหาที่สำคัญ ปัญหาที่ควรแก้ไขมากที่สุด และนำมาเป็นแนวทางการประชุมเครือข่ายผู้บริหาร ผู้ปกครองนักเรียน ผู้เชี่ยวชาญในการแก้ปัญหา นักเรียน นักจิตวิทยาโรงเรียน และผู้เชี่ยวชาญในการจัดกิจกรรมการแก้ปัญหานักเรียน เพื่อนำไปสู่การจัดกิจกรรมที่สำคัญต่อการแก้ปัญหา และการพัฒนาได้จริง ผู้บริหารควรมีแนวทางในการสร้างความเชื่อมั่นในสังคมให้ครอบคลุมทั้งระบบ ได้แก่ ด้านครูผู้สอนที่ดี มีประสิทธิภาพ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

การศึกษาเรียนรู้นอกสถานที่ ด้านทุนการศึกษา ด้านการวิจัยในชั้นเรียน เป็นต้น และควรมีแนวทางในการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการความสนใจทางสังคม โดยการสำรวจความคิดเห็นจากชุมชนจากแบบสอบถาม สํารวจจุดเด่น และจุดด้อยของโรงเรียน เพื่อนำมาเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหา นำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนที่ยั่งยืน ต่อไป

7. การสร้างความเปลี่ยนแปลงเจตคติเชิงบวกด้วยหลักพุทธธรรมให้นักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้านด้านที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือด้านการพัฒนาตนเองด้านสุนทรียภาพ รองลงมาคือด้านเจตคติที่ดีต่อการดำเนินชีวิต และด้านที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือด้านคุณธรรมในสังคม เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏผลดังนี้

7.1 ด้านเจตคติที่ดีต่อการดำเนินชีวิต โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รายข้อข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือ การจัดกิจกรรมในครั้งนี้ทำให้นักเรียนเข้าใจ และควรปฏิบัติตามคำสั่งสอน ของบิดา มารดา และครู อาจารย์ เพื่อท่านเป็นบุคคลที่น่าเชื่อถือมากที่สุด รองลงมา คือการจัดกิจกรรมครั้งนี้ทำให้นักเรียนรู้สึกชอบ บุคคลที่มีกิริยามารยาทที่เรียบร้อย แสดงออกต่อคนในสังคม และข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือนักเรียนได้รับความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินชีวิตที่ดีเป็นพลเมืองดีในสังคม ช่วยเหลือสังคมตามกำลังได้อย่างเหมาะสม

7.2 ด้านการพัฒนาตนเองด้านสุนทรียภาพ โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รายข้อ ข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือการจัดกิจกรรมในครั้งนี้ทำให้นักเรียนสนใจในการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น และมีส่วนร่วมในกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศในโรงเรียน มากขึ้น รองลงมา คือการจัดกิจกรรมครั้งนี้ทำให้นักเรียนให้ความสำคัญกับเครื่องแต่งกาย คือ มาโรงเรียนใส่ชุดนักเรียนที่เรียบร้อย อยู่เสมอ และใส่ใจในเรื่องวัฒนธรรมของการแต่งกายในชุมชน และข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือการจัดกิจกรรมครั้งนี้ทำให้นักเรียน ให้ความสำคัญกับกิจกรรม ประเพณีที่ดีในชุมชน เช่น ทำบุญสารทเดือนสิบ และส่งเสริมประเพณีอันดีงาม ให้คงอยู่ต่อไป

7.3 ด้านคุณธรรมในสังคม โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รายข้อ ข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือการจัดกิจกรรมในครั้งนี้ทำให้นักเรียน เห็นความสำคัญในความรับผิดชอบต่อครอบครัว เช่น ช่วยพ่อ แม่ หารายได้ใน การประกอบอาชีพต่าง ๆ รองลงมา คือการจัดกิจกรรมครั้งนี้ทำให้นักเรียน รักในเสรีภาพของตนแต่จะต้องไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น เช่น เสรีภาพในการพูด การนับถือศาสนา โดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น และข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือการจัดกิจกรรมครั้งนี้ทำให้นักเรียนรู้จักร่วมมือกับผู้อื่น เพื่อกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเกี่ยวกับการสร้างความเปลี่ยนแปลงเจตคติเชิงบวกด้วยหลักพุทธธรรมให้แก่ นักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. สภาพทางเจตคติของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวมและรายด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้าน โดยด้านที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือด้านการพัฒนาตนเองด้านสุนทรียภาพ รองลงมาคือด้านเจตคติที่ดีต่อการดำเนินชีวิต ส่วนด้านที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือด้านคุณธรรมในสังคม ทั้งนี้อันเนื่องมาจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการแต่งกาย มาโรงเรียนใส่ชุดนักเรียนที่เรียบร้อย อยู่เสมอ และใส่ใจในเรื่องวัฒนธรรมของการแต่งกายในชุมชน และมีส่วนร่วมในกิจกรรมในโรงเรียนได้เป็นอย่างดี เช่น กิจกรรมกีฬา กิจกรรมอบรมเข้าค่ายคุณธรรม จริยธรรม เป็นต้น สอดคล้องกับแนวคิดของ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2544) ได้กำหนดลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนมัธยมศึกษาในวิชาจริยศึกษาไว้ 6 ประการ ดังนี้ 1. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 2. มีทัศนคติต่อสัมมาชีพทุกชนิด มีระเบียบวินัยในการทำงานในส่วนของตนเองและหมู่คณะมาเน่พากเพียร อดทน ประหยัด และใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ 3. มีความซื่อสัตย์ มีวินัยของตนเอง เคารพกฎหมาย และกติกาของสังคมรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม ตลอดจนส่งเสริมสร้างความสะดวก และความเป็นธรรมในสังคม 4. รู้สิทธิหน้าที่ รู้จักทำงานเป็นหมู่คณะ มีความสามัคคีและเสียสละเพื่อส่วนรวมรู้จักแก้ปัญหาด้วยสันติวิธีอย่างมีหลักการและเหตุผล 5. มีความภูมิใจในความเป็นไทย มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์มีความเลื่อมใสในการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข 6. มีความเข้าใจอันดีในมนุษยชาติ และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกวลี ศรีบุรี (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการส่งเสริมพฤติกรรม การกล้าแสดงออกโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนผดุงนารี ผลการวิจัย พบว่า (1) การส่งเสริมพฤติกรรมการกล้าแสดงออกของนักเรียนที่เรียนด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม พบว่าโดยภาพรวมในการส่งเสริมพฤติกรรมการกล้าแสดงออกของนักเรียนอยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบสภาพทางเจตคติของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี จำแนกตามเพศ พบว่า สภาพทางเจตคติของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี จำแนกตามเพศ โดยภาพรวม และรายด้านมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน โดยเพศหญิงมีเจตคติเชิงบวกด้วยหลักพุทธธรรม สูงกว่าเพศชาย เมื่อจำแนกตามอายุ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และรายด้าน ด้านคุณธรรมในสังคมมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ส่วนด้านอื่น ๆ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน โดยนักเรียนที่มีอายุระหว่าง 14-16 ปี มีเจตคติเชิงบวกด้วยหลักพุทธธรรม สูงกว่านักเรียนที่มีอายุระหว่าง 10-13 ปี เมื่อจำแนกตามระดับชั้น โดยภาพรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน รายด้าน ด้านคุณธรรมในสังคม มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ส่วนด้านอื่น ๆ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องมาจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสบการณ์ในการเรียนรู้ในสังคมมากกว่า จึงทำให้นักเรียนที่มีอายุระหว่าง 14-16 ปี เจตคติเชิงบวกด้วยหลักพุทธธรรมสูงกว่านักเรียนที่มีอายุระหว่าง 10-13 ปี สอดคล้องกับแนวคิดของ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546) ได้สรุปว่า เจตคติมีลักษณะสำคัญดังนี้ 1. เจตคติเกิดจากประสบการณ์สิ่งเร้าต่าง ๆ รอบตัว บุคคล การอบรมเลี้ยงดูการเรียนรู้ ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดเจตคติ แม้ว่ามีประสบการณ์ที่เหมือนกันก็อาจมีเจตคติที่แตกต่างกันได้ด้วยสาเหตุหลายประการ เช่น สติปัญญา อายุ เป็นต้น 2. เจตคติเป็นการเตรียมความพร้อมในการตอบสนองต่อสิ่งเร้าภายในของจิตใจมากกว่าภายนอกที่สังเกตได้ สภาวะความพร้อมที่จะตอบสนองมีลักษณะที่ซับซ้อน 3. เจตคติมีทิศทางของการประเมิน ทิศทางของการประเมิน คือลักษณะความรู้สึกหรืออารมณ์ที่เกิดขึ้น ถ้าประเมินว่า ชอบ พอใจ หรือเห็นด้วย ก็คือเป็นไปในทิศทางที่ดีถ้าประเมินออกมาในทางที่ไม่ชอบ ไม่พอใจ ก็คือเป็นไปในทางที่ไม่ดี 4. เจตคติมีความเข้ม คือ มีปริมาณน้อยในความรู้สึก ถ้าชอบมากหรือไม่เห็นด้วยอย่างมากก็คือ ความเข้มข้นสูง ถ้าไม่ชอบหรือเกลียดที่สุดก็แสดงว่ามีความเข้มข้นสูงไปในทิศทางหนึ่ง 5. เจตคติมีความคงทนที่บุคคลมีความยึดถือมั่น และมีส่วนในการกำหนดพฤติกรรมของคนนั้น การยึดมั่นในเจตคติต่อสิ่งใด ทำให้การเปลี่ยนแปลงเจตคติเกิดขึ้นได้ยาก 6. เจตคติมีทั้งพฤติกรรมภายใน และพฤติกรรมภายนอก พฤติกรรมทางจิตใจถ้าไม่แสดงออกก็ไม่สามารถรู้ได้ว่าบุคคลนั้นมีเจตคติอย่างไรในเรื่องนั้น เจตคติเป็นพฤติกรรมภายนอกและแสดงออกเมื่อถูกกระตุ้น 7. เจตคติต้องมีสิ่งเร้าจึงจะเกิดการตอบสนองขึ้น ไม่จำเป็นว่าเจตคติที่แสดงออกจากพฤติกรรมภายในและพฤติกรรมภายนอกจะตรงกัน เพราะก่อนแสดงออกนั้นก็จะต้องปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพของสังคมแล้วจึงแสดงออกเป็นพฤติกรรมภายนอก ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญมี โททำ (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัย พบว่า หลังการทดลองพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความรู้ ด้านทัศนคติ ด้านวิจารณ์ญาณ ด้านพฤติกรรม และด้านบุคลิกภาพนักศึกษามีการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ที่ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. แนวทางการสร้างความเปลี่ยนแปลงทางเจตคติเชิงบวกด้วยหลักพุทธธรรมให้นักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการคัดกรองหรือการสำรวจปัญหาของนักเรียนในแต่ละระดับชั้น ประจำปี เพื่อให้ทราบถึงปัญหาที่สำคัญ ปัญหาที่ควรแก้ไขมากที่สุด และนำมาเป็นแนวทางการประชุมเครือข่ายผู้บริหาร ผู้ปกครองนักเรียน ผู้เชี่ยวชาญในการแก้ปัญหา นักเรียน นักจิตวิทยาโรงเรียน และ

ผู้เชี่ยวชาญในการจัดกิจกรรมการแก้ปัญหาให้นักเรียน เพื่อนำไปสู่การจัดกิจกรรมที่สำคัญต่อการแก้ปัญหา และควรพัฒนาได้จริง ทั้งนี้อันเนื่องมาจากปัจจัยหลาย ๆ อย่าง ที่ยังไม่พร้อมเท่าที่ควร ส่งผลให้เกิดข้อบกพร่องบางประการในการพัฒนาผู้เรียนที่มีจำนวนมาก ๆ ไปพร้อม ๆ กัน สอดคล้องกับแนวคิดของ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2544) ได้กล่าวว่า กระบวนการดำเนินการช่วยเหลือเยาวชนในกลุ่มที่จัดอยู่ในเกณฑ์กลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรมตามเกณฑ์การคัดกรองว่ามีปัญหาด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ซึ่งประกอบด้วยกรณีสภาพอารมณ์ที่ผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวันเช่น มีความวิตกกังวล ซึมเศร้า ความประพฤติกเร ก้าวร้าวหรือมีพฤติกรรมต่าง ๆ ที่กระทบต่อผลการเรียนเช่น พฤติกรรมไม่อยู่นิ่ง สมาธิสั้น การลักขโมยการทำร้ายตนเอง และพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม ตลอดจนการใช้สารเสพติด โดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมเชิงจริยธรรมเด็กหรือแบบวัฏพฤติกรรมอื่น ๆ ในกิจกรรมการดูแลช่วยเหลือเยาวชนกลุ่มนี้จะประกอบด้วยกิจกรรมการส่งเสริม ป้องกัน และแก้ไขปัญหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมการแก้ไขปัญหามีจำนวนมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ มนตรี รอดแก้ว และคณะ (2566) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนากิจกรรมการปรับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความมีวินัยในตนเอง ทักษะชีวิต และความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ผลการวิจัย พบว่า แนวทางการพัฒนากิจกรรมการปรับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย โดยรวม ปรากฏผลดังนี้ ควรเพิ่มรูปแบบของกิจกรรมการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมความมีวินัยในตนเอง ทักษะชีวิต และความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง ให้มีความชัดเจน โดยการเพิ่มจำนวนของวันให้เหมาะสมกับกิจกรรมเพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาให้มากขึ้นเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดกิจกรรมดังกล่าว หน่วยงานหรือมหาวิทยาลัย และนักวิชาการ ควรร่วมกันวางแนวทางการแก้ไขปัญหานักศึกษา และปัญหาสังคมอย่างชัดเจน เพื่อให้มีแนวทางการแก้ไขปัญหาเพื่อการพัฒนาสถาบันที่ยั่งยืน และควรสำรวจข้อบกพร่องต่าง ๆ ในองค์กรของสถานศึกษา แล้วนำมาแก้ปัญหา และส่งเสริมจริยธรรมในสถานศึกษา เพื่อให้เด็กรุ่นใหม่ได้ตระหนักถึงภัยของสังคม และการส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

4. การสร้างความเปลี่ยนแปลงเจตคติเชิงบวกด้วยหลักพุทธธรรมให้แก่นักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้านด้านที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือด้านการพัฒนาตนเองด้านสุนทรียภาพ รองลงมาคือด้านเจตคติที่ดีต่อการดำเนินชีวิต และด้านที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือด้านคุณธรรมในสังคม ทั้งนี้อันเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมในครั้งนี้ทำให้นักเรียนสนใจในการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น และมีส่วนร่วมในกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศในโรงเรียน มากขึ้น และทำให้นักเรียนให้ความสำคัญกับเครื่องแต่งกาย คือ มาโรงเรียนใส่ชุดนักเรียนที่เรียบร้อย อยู่เสมอ และใส่ใจในเรื่องวัฒนธรรมของการแต่งกายในชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของ เสาวนีย์ เสนาสู (2532)

ได้อธิบายถึงทิศทางในการพัฒนาเยาวชนไว้ดังต่อไปนี้ 1. เยาวชนพึงพัฒนาเจตคติที่ดีต่อการดำเนินชีวิต มีความเข้าใจและความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตนเอง (Self Concept) ที่ถูกต้องตามความเป็นจริง รวมทั้งเข้าใจความต้องการและบทบาทของตนเองและของผู้อื่น มีโอกาสพัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง พัฒนาศักยภาพของตนเองและของผู้อื่น พัฒนาศักยภาพของตนเองด้วยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และพึงมีความรักในเพื่อนมนุษย์ 2. เยาวชนพึงมีโอกาสนในการพัฒนาตนเองด้านสุนทรียภาพ ด้วยการมีส่วนร่วมในกิจกรรมศิลปะ การกีฬาและนันทนาการ ต่างพึงมีความรับผิดชอบในการสืบเนื่องทางวัฒนธรรมเพื่อความอยู่รอดของชาติ รู้จักคัดเลือกภาษา พัฒนาสมบัติวัฒนธรรมอันเป็นมรดกและเป็นเอกลักษณ์ของชาติ 3. เยาวชนพึงยึดถือในเรื่องคุณธรรมในสังคม โดยตระหนักความรับผิดชอบต่อสังคม พึงรักในเสรีภาพของตนแต่จะต้องไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น รู้จักร่วมมือกับผู้อื่นเพื่อกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวมเต็มใจช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส รู้จักเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวมมีความรับผิดชอบต่อในฐานะสมาชิกที่ดีของชาติ มีส่วนร่วมในการปกครองและการเมือง อันได้แก่ความเข้าใจและปฏิบัติบทบาทของตนให้ถูกต้องและเหมาะสมในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ในการดำรงชีวิต และในด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ มนต์รี รอดแก้ว และคณะ (2566) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนา กิจกรรมการปรับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความมีวินัยในตนเอง ทักษะชีวิต และความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนา กิจกรรมการปรับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความมีวินัยในตนเอง ทักษะชีวิต และความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย นักศึกษามีความพึงพอใจ โดยภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก มีความมีวินัยในตนเอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้าน อยู่ในระดับมาก มีทักษะชีวิตหลังการพัฒนากิจกรรมการปรับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และมีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผู้บริหาร และครู ควรกำหนดนโยบายการเพิ่มกิจกรรมส่งเสริมเจตคติที่ดีมีจริยธรรมเด่น ให้ความรู้ แยกแยะ สิ่งไหน ควร ไม่ควร และการปฏิบัติตนเป็นคนที่ดีในสังคม เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสถาบันการศึกษา และสังคมต่อไป
2. ผู้บริหาร และครู ควรกำหนดนโยบาย แนวทางการแก้ไขปัญหาทางจริยธรรมอย่างเป็นระบบ เพื่อพัฒนานักเรียน และควรดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง จนเกิดสัมฤทธิ์ผลในทางที่ดีต่อไป

3. ผู้บริหาร และครูควรกำหนดนโยบายการส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น และมีส่วนร่วมในกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศในโรงเรียน

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยแนวทางในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อเจตคติเชิงบวกของนักเรียนในระดับประถมศึกษา เพื่อพัฒนานักเรียนในแต่ละระดับชั้น ให้มีความเข้าใจในทักษะชีวิตที่ดีต่อไป

2. ควรทำการศึกษาเชิงคุณภาพในประเด็นที่เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน โดยใช้การสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

3. ควรจะทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ โดยการศึกษาในระดับชั้นที่มีปัญหามากที่สุด และศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

บรรณานุกรม

- กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. (2552). *คู่มือการดำเนินงานเสริมสร้างศีลธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน*. กรุงเทพฯ : สำนักพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). *หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น*. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2544). *คู่มือวิทยากรระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน*. กรุงเทพฯ : ยูเรนัสอิมเมจกรุ๊ป.
- กฤษณา ศักดิ์ศรี. (2530). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ : คณะวิชาครุศาสตร์ วิทยาลัยครูพระนคร.
- เกวลี ศรีบุรี. (2560). *การส่งเสริมพฤติกรรมการกล้าแสดงออกโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนผดุงนารี*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต คอมพิวเตอร์ศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- กิตติธัช เสืองาม และ ภาวิณี ศรีสุขวัฒนานันท์. (2564). *การพัฒนาพฤติกรรมการทำงานในห้องเรียนแบบเรียนรวม โดยใช้การจัดการห้องเรียนเชิงบวก*. บทความวิจัย. วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ. 10(2), 69-81.
- จุฬารัตน์ เอื้ออำนวย. (2549). *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ : แอคทีฟ.
- เจษฎาวุธ ปลงใจ. (2561). *จริยกับความเป็นครู*. วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์. มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่, 4 (1), 113-123.
- ชิรวัดน์ นิเจนตร. (2560). *การวิจัยพัฒนารูปแบบทางสังคมศาสตร์ และการศึกษา*. วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 4(2). 71-102.
- ทศนา แคมมณี. (2553). "การคิดและมิตินิทัศน์," ใน Curriculum ISSUES 2010. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2545). *14 วิธีสอนสำหรับครูมืออาชีพ*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2559). *ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2561). *ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ : ด้านสุทธาการพิมพ์.
- ธนวัน สายเนตร และคณะ. (2562). *การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ด้านคุณธรรม ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 29 ตามนโยบายโครงการโรงเรียนคุณธรรม กระทรวงศึกษาธิการ*. บทความรายงานการวิจัย. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร ปีที่ 7 ฉบับเพิ่มเติม, 362-379.

- ธีรภูมิ เอกะกุล. (2549). *การวัดเจตคติ*. อุบลราชธานี : วิทยาออฟเซทการพิมพ์.
- นิรุฒ มะโนมัย และคณะ. (2563). *ความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อการเรียนกับพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนที่หนีเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี*. บทความวิจัย. วารสาร ราชวดีสาร วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์. 10(2), 69-79.
- นิพนธ์ แจ้งเอี่ยม. (2525). *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ : เอกมัยการพิมพ์.
- น้อมฤดี จงพฤษะ. (2516). *คู่มือการศึกษาวิชาจิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ : มิตรสยาม.
- บุญชม ศรีสะอาด และคณะ. (2551). *พื้นฐานการวิจัยการศึกษา*. กทม. : ประสานการพิมพ์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *หลักการวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บุญมี โททำ. (2561). *รูปแบบพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ประมวล รุจนเสรี. (2540). *คำบรรยายเรื่อง นโยบายและแนวทางการบริหารจัดการรณรงค์เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์ในระดับจังหวัด / อำเภอ*. กรุงเทพฯ : กระทรวงมหาดไทย คณะอนุกรรมการส่งเสริมชุมชนควบคุมโรคเอดส์.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2546). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.
- พระครูพิลาศสรกิจ และคณะ. (2562). *ศึกษาวิเคราะห์การให้ทานในสังคมไทยยุคปัจจุบัน*. วารสาร มหาจุฬานาครทรรศน์, 6(5). 2302 - 2315.
- พระมหาภาธร อาภาโร. (2563). *ปรัชญาชีวิตกับการปฏิบัติธรรม*. วารสาร มจร พุทธศาสตร์ปริทรรศน์, 4(1). 99 - 115.
- พระประสิทธิ์ ขนติวัฒน์ และคณะ. (2563). *การพัฒนาพฤติกรรมนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยหลักพุทธจริยศาสตร์ โรงเรียนเทศบาลบ้านกิโลสอง เทศบาลเมืองอรัญญประเทศ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว*. บทความวิจัย. วารสารสถาบันวิจัยพิมลธรรม. 7(1), 73-84.
- เพิ่มสุข จันทร์ขอนแก่น. (2548). *ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนววิถีจัดการเรียนรู้ 4 MAT ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ภาสกร เรืองรอง และคณะ. (2556). *เทคโนโลยีการศึกษากับครูไทยในศตวรรษที่ 21*. พิษณุโลก: ภาควิชาเทคโนโลยีและการสื่อสาร. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ภัทรนิษฐ์ แดงสี. (2562). *อนาคตภาพการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2562-2571)*. บทความวิจัย. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 6(1), 6034-6053.
- มนตรี รอดแก้ว, พระมหาไทยน้อย สलगสิงห์, วิญญู เถาถาวงษ์, อาทิตย์ ชูชัย, อาทิตย์ แสงฉวก. (2566). *การพัฒนากิจกรรมการปรับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความมีวินัยในตนเอง*

- ทักษะชีวิต และความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. บทความรายงานการวิจัย. วารสารสถาบันวิจัยพินลธรรม. 10(2), 37-50.
- รัตน์ะ บัวสนธิ์. (2554). การพัฒนานวัตกรรมการศึกษา. กรุงเทพฯ: คำสมัย.
- โรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์. (2568). ข้อมูลนักเรียน โรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์. ออนไลน์. แหล่งที่มา : http://www.ccbtp.ac.th/datashow_206624
- ลักขณา สริวัฒน์. (2544). จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- วีรวิท คงศักดิ์. (2555). คุณธรรมกับสังคมไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บริษัท แวนแก้ว เอ็ดดูเทนเมนท์จำกัด.
- วีรชน บัวพันธ์. (2561). การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศด้านการจัดการเรียนการสอนหุ่นยนต์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (ดุชนิพนธ์ปริญญา นิพนธ์ ปริญญาดุชนิพนธ์บัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. (2545). จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ศักดิ์ชัย นิรัฐทวี และไพเราะ พุ่มมัน. (2542). วัฏจักรการเรียนรู้ (4 MAT) การจัดการกระบวนการเรียนรู้ เพื่อการส่งเสริมคุณลักษณะเก่ง ดี มีสุข. กรุงเทพฯ : แวนแก้ว.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2555). การวัดผลประเมินผลวิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูนิเคชั่น.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตโต). (2562). ธรรมะเพื่อทางพันทุกซ์. สืบค้น กันยายน 25 67, จาก <https://www.facebook.com/145791755791959/posts/946870205684106/>
- สมพงษ์ จิตระดับ. (2527). รูปแบบการเผยแพร่ นวัตกรรมทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : ฝ่ายวิจัย สำนักงานอธิการบดีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมาน อัครภูมิ. (2561). ทบทวนแนวคิดและวิธีวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ. วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต, 18(1), 1-13.
- สนาม ปินชัย. (2543). ความเครียดของนักเรียนโรงเรียนสตรีนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์. นครสวรรค์ : โรงพยาบาจิตเวชนครสวรรค์.
- สถาบันราชภัฏนครราชสีมา. (2542). โครงการพัฒนาสื่อการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษา. กรุงเทพฯ : เวิร์ดเวฟเอ็ดดูเคชั่น.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). ร่างกรอบทิศทางแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2575. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2534). *คู่มือการอบรมครูและแนวทางการใช้หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ.
- เสาวนีย์ เสนาสุ. (2532). *งานอาสาสมัครและกิจกรรมเยาวชน*. กรุงเทพฯ : โอเอ พรีนติ้งเฮ้าท์.
- แสงเดือน ทวีสิน. (2545). *จิตวิทยาการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- อังคณา อ่อนธานี. (2552). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความสามารถ ในการเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้โดยอิงแนวคิดการจัดการความรู้ สำหรับนิสิตครู*. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- Anastasi, Anne. (1976). *Psychological Testing*. 4th ed. New York : Macmillan.
- Bardo, J.W., & Hartman, J.J. (1982). *Urban sociology: A systematic introduction*. U.S.A.: F.E.Peacock.
- Bloom Benjamin S., et al. (1956). *Taxonomy of Educational Objectives*. New York : David. Mckay Company.
- Duke, Daniel, L. (2004). *The Challenges of Educational Change*. Pearson Education, Inc.
- Gagne R. M. (1985). *The conditions of learning and theory of instruction*. (4th ed.). New York : Holt, Rinehart and Winston.
- Jones, B.F., et al. (1989). *Teaching Students to Construct Graphic Organizers*. Educational Leadership, 46(4), 20-25.
- Joyce, B. and Weil, M. , & Calhoun, E. (2004). *Models of teaching*. Boston: Allyn and Bacon.
- Joyce, B, & Weil, M. (1996). *Model of teaching*. 5th ed. Boston : Allyn and Bacon.
- Johnson, D.W. and Johnson, R.T. (1974). *Instructional goal structure : Cooperative, competitive, or individualistic*. Review of Educational Research. 44 : 213-240.
- Keeves, J. P. (1988). *Models and model building, educational research, methodology, and measurement*. Oxford U.K. : Pergamon.
- Smith, R. H. (1980). *Measurement: Making organization perform*. New York: Macmillan.
- Slavin, R.E. (1995). *Cooperative Learning*. 4th ed. London : Allyn and Bacon.

Shaftef , F & Shaftel G. (1967). *Role playing for social values : Decision making in the social studies*. Englewood Cliffs , N. J. : Prentice – Hall.

Simpson, D. (1972). *Teaching Physical Education : A System Approach*. Boston : Houghton Muffin Co.

Joyce, B. & Weil, M. (1996). *Model of Teaching*. Toronto: Allyn & Bacon.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
ผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

ที่ อว ๗๙๐๕/ว ๒๕๓

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๒๔๘ หมู่ที่ ๑ ถนนศาลายา-นครชัยศรี
ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๖๐

๓ ธันวาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

เจริญพร รศ.ดร.ประเวศ อินทองปาน

ด้วย ดร.กฤตสุชิน พลเสน อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้ดำเนินการทำงานวิจัยในหัวข้อเรื่อง “การสร้างการเปลี่ยนแปลงทางเจตคติเชิงบวกแก่นักเรียนด้วยหลักพุทธธรรม (Creating positive attitude changes for students with Buddhist principles)” ปีงบประมาณ ๒๕๖๘ เพื่อให้อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัยได้พัฒนางานวิจัย นั้น

ในการนี้ คณะผู้วิจัยได้ทำวิจัยในขั้นตอนออกแบบเครื่องมือวิจัย บัณฑิตวิทยาลัย ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญมีประสบการณ์ด้านวิจัย จึงขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย เรื่อง “การสร้างการเปลี่ยนแปลงทางเจตคติเชิงบวกแก่นักเรียนด้วยหลักพุทธธรรม” รายละเอียดตามเอกสารเครื่องมือวิจัยที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

๖๖๑
ใบตรวจเครื่องมือวิจัย
เรียนบัณฑิตวิทยาลัย

ขออำนาจพร

พระสุทธิสารเมธี

(พระสุทธิสารเมธี, ผศ.ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐-๒๔๔๔-๖๐๐๐ ต่อ ๑๐๕๘-๑๐๖๒ โทรสาร : ๐-๒๔๔๔-๖๐๔๑

ผู้ประสานงาน : ดร.กฤตสุชิน พลเสน โทร.๐๙ - ๒๗๙๕-๙๖๒๖

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย โทร. ๑๐๕๘-๑๐๖๓

ที่ อว ๗๙๐๕/ว ๐๘๑๑

วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

เจริญพร ดร.ประเวศ วัฒนาแก้ว

ด้วย ดร.กฤตสุชิน พลเสน อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้ดำเนินการทำงานวิจัยในหัวข้อเรื่อง “การสร้างการเปลี่ยนแปลงทางเจตคติเชิงบวกแก่นักเรียนด้วยหลักพุทธธรรม(Creating positive attitude changes for students with Buddhist principles)” ปีงบประมาณ ๒๕๖๘ เพื่อให้อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัยได้พัฒนางานวิจัย นั้น

ในการนี้ คณะผู้วิจัยได้ทำวิจัยในขั้นตอนออกแบบเครื่องมือวิจัย บัณฑิตวิทยาลัย ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญมีประสบการณ์ด้านวิจัย จึงขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย เรื่อง “การสร้างการเปลี่ยนแปลงทางเจตคติเชิงบวกแก่นักเรียนด้วยหลักพุทธธรรม” รายละเอียดตามเอกสารเครื่องมือวิจัยที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

พระสุทธิสารเมธี
(พระสุทธิสารเมธี, ผศ.ดร.)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ไฉ่สวาท เครื่องมือวิจัย
เยี่ยมรอยเมธี

พิมพ์

๖ ธ.ค. ๖๗

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย โทร. ๑๐๕๘-๑๐๖๓

ที่ อว ๗๙๐๕/ว ๐๘๑๑

วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขออนุมัติเป็นผู้อยู่ควบคุมดูแลโครงการวิจัย

เจริญพร ดร.เชษฐนิติภัทร์ พรหมชิน

ด้วย ดร.กฤตสุขชิน พลเสน อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้ดำเนินการทำงานวิจัยในหัวข้อเรื่อง “การสร้างการเปลี่ยนแปลงทางเจตคติเชิงบวกแก่นักเรียนด้วยหลักพุทธธรรม(Creating positive attitude changes for students with Buddhist principles)” ปีงบประมาณ ๒๕๖๘ เพื่อให้อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัยได้พัฒนางานวิจัย นั้น

ในการนี้ คณะผู้วิจัยได้ทำวิจัยในขั้นตอนออกแบบเครื่องมือวิจัย บัณฑิตวิทยาลัย ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญมีประสบการณ์ด้านวิจัย จึงขออนุมัติให้ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญดูแลโครงการวิจัย เรื่อง “การสร้างการเปลี่ยนแปลงทางเจตคติเชิงบวกแก่นักเรียนด้วยหลักพุทธธรรม” รายละเอียดตามเอกสารเครื่องมือวิจัยที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อขออนุมัติ

พระสุทธสารเมธี
(พระสุทธสารเมธี, ผศ.ดร.)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ผู้อำนวยการวิจัย

ดร.เชษฐนิติภัทร์ พรหมชิน
(ดร.เชษฐนิติภัทร์ พรหมชิน)
อ.ค. บัณฑิตวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

รับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

ที่ จว. ๐๑๖๕/๒๕๖๗

เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๑. ชื่อโครงการวิจัย

ชื่อเรื่อง: การสร้างความเปลี่ยนแปลงทางเจตคติเชิงบวกแก่นักเรียนด้วยหลักพุทธธรรม

TITLE: CREATING POSITIVE ATTITUDE CHANGES FOR STUDENTS WITH BUDDHIST PRINCIPLES

๒. ชื่อหัวหน้าโครงการวิจัย

ดร.กฤตสุขชิน พลเสน

๓. ผลการพิจารณาของคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ในการประชุมครั้งที่ ๑๐/๒๕๖๗ วันพุธที่ ๒๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๗ มติที่ ๒๑๕/๒๕๖๗ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า โครงการวิจัยดังกล่าวเป็นไปตามหลักการของจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โดยที่ผู้วิจัยเคารพสิทธิและศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ ไม่มีการล่วงละเมิดสิทธิ และไม่ก่อให้เกิดอันตรายแก่ตัวอย่างการวิจัย กลุ่มตัวอย่าง และผู้เข้าร่วมในโครงการวิจัย

จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยในขอบข่ายของโครงการวิจัยที่เสนอได้ ตั้งแต่วันที่ออกเอกสารรับรองผลการพิจารณาการทำวิจัยในมนุษย์ฉบับนี้ จนถึงวันที่ ๓๐ เดือน ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๘

ออกให้ ณ วันที่ ๓๑ เดือน ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๗

ลงนาม

(พระครูปลัดสุวัฒนวิสุทธิสารคุณ, ผศ.ดร.)

ประธานกรรมการ

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ค

รูปภาพกิจกรรม แบบสอบถาม คุณภาพของเครื่องมือ
และ Output ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ที่ อว ๗๙๐๕/๐๐๒๕

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๒๕๕๘ หมู่ที่ ๑ อ.ศาลายา-นครชัยศรี
ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๕๔๕-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๕๔๕-๖๐๖๐

๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการให้สัมภาษณ์ และจัดกิจกรรมอบรมนักเรียน
เจริญพร ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี

ด้วย ดร.กฤตสุชิน พลเสน อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
และคณะผู้วิจัย ได้ดำเนินการทำงานวิจัยในหัวข้อเรื่อง “การสร้างการเปลี่ยนแปลงทางเจตคติเชิงบวกแก่
นักเรียนด้วยหลักพุทธธรรม (Creating positive attitude changes for students with Buddhist principles)”
ปีงบประมาณ ๒๕๖๘ เพื่อให้อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัยได้พัฒนางานวิจัย นั้น

ในการนี้ คณะผู้วิจัยได้พิจารณาเห็นว่าผู้อำนวยการโรงเรียน บุคลากร และนักเรียนโรงเรียน
ชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับงานวิจัย
จึงขอความอนุเคราะห์ ขอสัมภาษณ์ และจัดกิจกรรมอบรม ในระหว่างวันที่ ๑๐ - ๑๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๘
ดังต่อไปนี้

๑. ขอสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียน และบุคลากรในโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์
๒. ขอสัมภาษณ์นักเรียนมัธยมต้น โรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์
๓. ขอจัดกิจกรรมการอบรม นักเรียนมัธยมต้น โรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์
๔. ขอสนทนากลุ่มเฉพาะสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เข้าร่วมกิจกรรมการอบรม

สำหรับวัน และเวลา คณะผู้วิจัยจะเป็นผู้ไปติดต่อดำเนินการกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

เรียน ผู้อำนวยการ
- อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ขออำนาจคุณพระศรีรัตนวงศาภิบาล อธิบายวัตถุประสงค์
การวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างเจตคติเชิงบวกแก่
นักเรียนด้วยหลักพุทธธรรม” ดังนี้
- เห็นชอบจากท่าน
10 ก.พ. 68

ขออำนาจพร
พระสุทธิสารเมธี, ผศ.ดร.)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

รวม
- ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘
๗. 1-3
10 ก.พ. 68

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
โทร. ๐-๒๕๔๕-๖๐๐๐ ต่อ ๑๐๕๘-๑๐๖๒ โทรสาร : ๐-๒๕๔๕-๖๐๕๑
ผู้ประสานงาน : ดร.กฤตสุชิน พลเสน โทร.๐๙ - ๒๗๕๕-๙๖๒๖

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง “การสร้างความปลอดภัยทางจิตตคติเชิงบวกแก่นักเรียนด้วยหลักพุทธธรรม”

คำชี้แจง แบบสอบถาม

1. แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมระดับความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี ปีการศึกษา 2567 จำนวน 169 คน เกี่ยวกับสภาพทางจิตตคติของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี

2. การตอบแบบสอบถามของท่านมีคุณค่าต่อการวิจัย และจะไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่ประการใด เพราะการวิจัยมุ่งภาพรวม จึงขอความกรุณาจากท่านตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อตามความเป็นจริง

3. แบบสอบถามชุดนี้ แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สภาพทางจิตตคติของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางการสร้างความปลอดภัยทางจิตตคติของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์

ขอความกรุณาท่านให้ข้อมูลตามความเป็นจริงให้ครบถ้วนสมบูรณ์ทุกข้อทั้ง 3 ตอน ข้อมูลในแบบสอบถามนี้ จะไม่มีผลกระทบต่อการทำงานของท่านแต่อย่างใด ทั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้นขออนุโมทนาขอบคุณในความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม มา ณ โอกาสนี้ด้วย

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง

1. เพศ

1. ชาย
 2. หญิง

2. อายุ

1. อายุ 10-13 ปี
 2. อายุ 14-16 ปี

3. ระดับชั้น

1. มัธยมศึกษาปีที่ 1
 2. มัธยมศึกษาปีที่ 2
 3. มัธยมศึกษาปีที่ 3

ตอนที่ 2 สภาพทางเจตคติของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี

คำชี้แจง

1. โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างตามระดับสภาพความคิดเห็นที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด เพียงข้อละ 1 ช่อง แต่ละข้อมีความหมายดังนี้

- 5 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
4 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
3 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
2 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
1 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ข้อที่	สภาพทางเจตคติของนักเรียน โรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1. ด้านเจตคติที่ดีต่อการดำเนินชีวิต						
1	คุณมีความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินชีวิตที่ดี เป็นพลเมืองดี ในสังคม ช่วยเหลือสังคมตามกำลังได้อย่างเหมาะสม					
2	คุณมีทักษะในการเข้าสังคมได้เป็นอย่างดี เห็นด้วย ก็คือคน ในสังคมต้องประพฤติตนให้เป็นไปในทิศทางที่ดี					
3	รู้สึกชอบ บุคคลที่มีกิริยา มารยาทที่เรียบร้อย แสดงออกต่อ คนในสังคม					
4	การมาโรงเรียน เกือบทุกครั้ง จะไหว้ บิดา มารดา เป็นประจำ					
5	ข้าพเจ้าไม่ชอบสร้างความเดือดร้อน แก่ครอบครัว และคน ในสังคม					
6	ข้าพเจ้าชอบแสดงความมีน้ำใจต่อคนที่มีความประพฤติดี เพื่อส่งเสริมคนดีในสังคม					
7	ข้าพเจ้าชอบแนะนำเพื่อน ๆ น้อง ๆ ไปในทางที่ดีอยู่เสมอ					
8	ข้าพเจ้าชอบปฏิบัติตามคำสั่งสอน ของ บิดา มาร และครู อาจารย์ เพื่อท่านเป็นบุคคลที่น่าเชื่อถือมากที่สุด					
9	ข้าพเจ้าเป็นคนประหยัด อดออม รู้จักแสวงหารายได้อย่าง เหมาะสม เพื่ออนาคตจะได้ไม่ทำให้พ่อแม่ลำบาก					
10	ในชีวิตประจำวันของข้าพเจ้า มีความรู้ แยกแยะ สิ่งไหน ควร ไม่ควร และชอบปฏิบัติตนเป็นคนที่ดีในสังคม					
2. ด้านการพัฒนาตนเองด้านสุนทรียภาพ						
11	ข้าพเจ้าให้ความสำคัญกับเครื่องแต่งกาย คือ มาโรงเรียน ใส่ชุดนักเรียนที่เรียบร้อย อยู่เสมอ และใส่ใจในเรื่อง วัฒนธรรมของการแต่งกายในชุมชน					
12	ข้าพเจ้าชอบ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมในโรงเรียนได้เป็น อย่างดี เช่น กิจกรรมกีฬา กิจกรรมอบรมเข้าค่ายคุณธรรม จริยธรรม เป็นต้น					

13	ข้าพเจ้าสนใจในการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น และมีส่วนร่วม ในกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศในโรงเรียน					
14	ข้าพเจ้า ได้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น การทำบุญตักบาตร การแต่งกายที่สุภาพเวลาเข้าวัด ฟัง ธรรม					

ข้อที่	สภาพทางเจตคติของนักเรียน โรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
2. (ต่อ) ด้านการพัฒนาตนเองด้านสุนทรียภาพ						
15	การจัดกิจกรรมในชั้นเรียน ข้าพเจ้ามีส่วนร่วมในการนำเสนอ หน้าชั้นเรียน และส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ ในชั้นเรียน					
16	กิจกรรมศิลปะของกลุ่มชุมชน ของครูในรายวิชาศิลปะ ข้าพเจ้ามีความสนใจ และได้เข้าร่วมกิจกรรม เพื่อพัฒนา ตนเองอยู่เสมอ					
17	กิจกรรมลูกเสือเนตรนารี ในการเข้าค่ายลูกเสือ ได้มีส่วนร่วม ทุกครั้งไม่เคยขาด และมีส่วนสำคัญ ในการแสดงกิจกรรม หน้ากองไฟ					
18	ข้าพเจ้ามีความรับผิดชอบ ในการปฏิบัติตน เป็นแบบอย่างที่ดี ในโรงเรียน เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมในการทำความดี					
19	กิจกรรม ประเพณีที่ดีในชุมชน ข้าพเจ้าได้มีส่วนร่วม และ ส่งเสริมประเพณีอันดีงาม ให้คงอยู่ต่อไป					
20	ข้าพเจ้าชอบปฏิบัติตามผู้ใหญ่ในชุมชน ในการส่งเสริม วัฒนธรรมอันดีงามในชุมชน เช่น ภูมิปัญญาในการเลี้ยงลูก การกินอยู่ การตาย การเกิด มีการสืบชะตา สะเดาะเคราะห์ สู่ขวัญ เป็นต้น					
3. ด้านคุณธรรมในสังคม						
21	ข้าพเจ้ามีความรับผิดชอบต่อครอบครัว เช่น ช่วยพ่อ แม่ หารายได้ใน การประกอบอาชีพต่าง ๆ					

22	ข้าพเจ้ามีความรับผิดชอบต่อโรงเรียน เช่น ปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของโรงเรียน แต่งกายสุภาพ เป็นแบบอย่างที่ดีในโรงเรียน					
23	ข้าพเจ้าไม่ชักชวนเพื่อนไปในทางที่ไม่ดี ช่วยเหลือ และส่งเสริมกิจกรรมคุณธรรมในโรงเรียนอย่างเหมาะสม					
24	ข้าพเจ้ารู้จักร่วมมือกับผู้อื่นเพื่อกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม					
25	รักในเสรีภาพของตนแต่จะต้องไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น เช่น เสรีภาพในการพูด เสรีภาพในการนับถือศาสนา ความมีสิทธิที่จะทำจะพูดได้โดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น					

ข้อที่	สภาพทางเจตคติของนักเรียน โรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
3. (ต่อ) ด้านคุณธรรมในสังคม						
26	ข้าพเจ้ามีความยึดมั่นไว้เป็นหลักในการปฏิบัติตนจนเป็นนิสัยความประพฤติดีงาม เพื่อประโยชน์แก่ตนและสังคม					
27	ข้าพเจ้ารู้จักไตร่ตรองว่าอะไรควรทำไม่ควรทำ เป็นคนซื่อสัตย์ เสียสละ และมีความรับผิดชอบ					
28	ข้าพเจ้ามีความยึดมั่นในความดี มีการฝึกฝนข่มใจ รู้จักควบคุมจิตใจ ฝึกหัดตัดนิสัย แก้ไขข้อบกพร่อง ปรับปรุงตนเองให้เจริญก้าวหน้าในการเรียน และการดำรงชีวิตต่อไป					
29	ข้าพเจ้ามีความเข้าใจในการปฏิบัติตนในสังคม และปฏิบัติตามบทบาทของตนได้ถูกต้อง					
30	ข้าพเจ้ามีน้ำใจเสียสละ มีจิตใจโอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ทุกคนในสังคม ช่วยเหลือเท่าที่เห็นว่าสมควรจะช่วยเหลือได้					

แบบประเมิน

เรื่อง การสร้างความเปลี่ยนแปลงเจตคติเชิงบวกด้วยหลักพุทธธรรมให้นักเรียนโรงเรียน
ชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี

คำชี้แจง

1. แบบประเมินนี้สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการสอบถามความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง
2. กรุณาตอบคำถามตามความเป็นจริง ซึ่งจะไม่กระทบกระเทือนต่อตัวท่านหรือผู้อื่นแต่อย่างใด ดังนั้นจึงขอความร่วมมือจากท่านได้พิจารณาข้อความแต่ละข้อโดยละเอียด กรุณาตอบคำถามให้ครบทุกข้อ แต่ละข้อให้ตอบเพียงคำตอบเดียว

เรื่อง การสร้างความเปลี่ยนแปลงเจตคติเชิงบวกด้วยหลักพุทธธรรม

คำชี้แจง ขอความกรุณาแสดงความคิดเห็นตามแบบประเมิน ในการจัดกิจกรรม โดยทำเครื่องหมาย ลงในช่อง ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด ช่องระดับความพึงพอใจ

- 1 = มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด
- 2 = มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
- 3 = มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
- 4 = มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยมาก
- 5 = มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยมากที่สุด

ข้อที่	การสร้างความเปลี่ยนแปลงเจตคติเชิงบวกด้วยหลักพุทธธรรมให้นักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งโพธิ์	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1. ด้านเจตคติที่ดีต่อการดำเนินชีวิต						
1	นักเรียนได้รับความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินชีวิตที่ดี เป็นพลเมืองดีในสังคม ช่วยเหลือสังคมตามกำลังได้อย่างเหมาะสม					
2	การจัดกิจกรรมในครั้งนี้ทำให้นักเรียนมีทักษะในการเข้าสังคมได้เป็นอย่างดี เห็นด้วย ก็คือคนในสังคมต้องประพฤติตนให้เป็นไปในทิศทางที่ดี					
3	การจัดกิจกรรมในครั้งนี้ทำให้นักเรียนรู้สึกชอบ บุคคลที่มีกิริยา มารยาทที่เรียบร้อย แสดงออกต่อคนในสังคม					
4	การจัดกิจกรรมในครั้งนี้ทำให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการไปโรงเรียนทุกครั้ง จะต้องไหว้ บิดา มารดา เป็นประจำ					

5	การจัดกิจกรรมในครั้งนี้ทำให้นักเรียนเข้าใจ และควรปฏิบัติตามคำสั่งสอน ของ บิดา มาร และ ครู อาจารย์ เพื่อท่านเป็นบุคคลที่น่าเชื่อถือมากที่สุด					
2. ด้านการพัฒนาตนเองด้านสุนทรียภาพ						
6	การจัดกิจกรรมในครั้งนี้ทำให้นักเรียนให้ความสำคัญกับเครื่องแต่งกาย คือ มาโรงเรียนใส่ชุดนักเรียนที่เรียบร้อย อยู่เสมอ และใส่ใจในเรื่องวัฒนธรรมของการแต่งกายในชุมชน					
7	การจัดกิจกรรมในครั้งนี้ทำให้นักเรียนสนใจในการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น และมีส่วนร่วมใน กิจกรรม ส่งเสริม การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศในโรงเรียน มากขึ้น					
8	การจัดกิจกรรมในครั้งนี้ทำให้นักเรียน สนใจในการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น การทำบุญตักบาตร การแต่งกายที่สุภาพเวลาเข้าวัด ฟังธรรม					
9	การจัดกิจกรรมในครั้งนี้ทำให้นักเรียน ให้ความสำคัญกับกิจกรรม ประเพณีที่ดีในชุมชน เช่น ทำบุญสารทเดือนสิบ และส่งเสริมประเพณีอันดีงาม ให้คงอยู่ต่อไป					
10	การจัดกิจกรรมในครั้งนี้ทำให้นักเรียน รู้สึกชอบปฏิบัติตามผู้ใหญ่ในชุมชน ในการส่งเสริมวัฒนธรรมอันดีงามในชุมชน เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น สะเดาะเคราะห์ สู่ขวัญ เป็นต้น					
3. ด้านคุณธรรมในสังคม						
11	การจัดกิจกรรมในครั้งนี้ทำให้นักเรียน เห็นความสำคัญในความรับผิดชอบต่อครอบครัว เช่น ช่วยพ่อ แม่ หารายได้ใน การประกอบอาชีพต่าง ๆ					
12	การจัดกิจกรรมในครั้งนี้ทำให้นักเรียน เข้าใจในความรับผิดชอบต่อโรงเรียน เช่น ปฏิบัติตนตามกฎ ระเบียบของโรงเรียน แต่งกายสุภาพ เป็นแบบอย่างที่ดีในโรงเรียน					
13	การจัดกิจกรรมในครั้งนี้ทำให้นักเรียน เข้าใจว่าไม่ควรชกชวนเพื่อไปในทางที่ไม่ดี ควรช่วยเหลือ และส่งเสริมกิจกรรมคุณธรรมในโรงเรียนอย่างเหมาะสม					

14	การจัดกิจกรรมในครั้งนี้นำให้นักเรียน รู้จักร่วมมือกับผู้อื่น เพื่อกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม					
15	การจัดกิจกรรมในครั้งนี้นำให้นักเรียน รักในเสรีภาพของตน แต่จะต้องไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น เช่น เสรีภาพในการพูด การนับถือศาสนา โดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น					

ผลการประเมินของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ตาราง 13 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อความคำถามกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

ข้อที่	คะแนนการประเมินของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	IOC	สรุปผล การประเมิน
	1	2	3	4	5			
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
8	+1	+1	+1	+1	0	4	.80	ใช้ได้
9	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
10	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
11	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
12	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
13	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
14	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
15	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
16	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
17	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
18	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
19	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

20	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
21	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
22	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
23	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
24	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
25	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
26	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
27	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
28	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
29	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
30	+1	+1	+1	0	+1	4	.80	ใช้ได้

ตาราง 14 ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก
1	.710	16	.804
2	.747	17	.831
3	.676	18	.733
4	.704	19	.668
5	.829	20	.457
6	.731	21	.641
7	.840	22	.715
8	.794	23	.694
9	.815	24	.710
10	.734	25	.652
11	.806	26	.721
12	.622	27	.690
13	.768	28	.833
14	.620	29	.681
15	.656	30	.652

มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .457-.840

ค่าความเชื่อมั่น (α) ของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .971

Notes

Output Created		12-FEB-2025 12:59:40
Comments		
Input	Data	E:\ 2 5 6 7 . \
	Active Dataset	1.sav
	Filter	DataSet0
	Weight	<none>
	Split File	<none>
	N of Rows in Working Data File	141
Missing Value Handling	Definition of Missing	User-defined missing values are treated as missing.
	Cases Used	Statistics are based on all cases with valid data.
Syntax		FREQUENCIES VARIABLES= /ORDER=ANALYSIS.
Resources	Processor Time	00:00:00.00
	Elapsed Time	00:00:00.02

Frequency Table

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	65	46.1	46.1	46.1
	76	53.9	53.9	100.0
Total	141	100.0	100.0	

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 10-13	75	53.2	53.2	53.2
14-16	66	46.8	46.8	100.0
Total	141	100.0	100.0	

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid . 1	55	39.0	39.0	39.0
. 2	62	44.0	44.0	83.0
. 3	24	17.0	17.0	100.0
Total	141	100.0	100.0	

Reliability

Notes

Output Created		12-FEB-2025 13:15:15
Comments		
Input	Active Dataset	DataSet0
	Filter	<none>
	Weight	<none>
	Split File	<none>
	N of Rows in Working Data File	30
	Matrix Input	
Missing Value Handling	Definition of Missing	User-defined missing values are treated as missing.
	Cases Used	Statistics are based on all cases with valid data for all variables in the procedure.
Syntax		<pre> RELIABILITY /VARIABLES=VAR00001 VAR00002 VAR00003 VAR00004 VAR00005 VAR00006 VAR00007 VAR00008 VAR00009 VAR00010 VAR00011 VAR00012 VAR00013 VAR00014 VAR00015 VAR00016 VAR00017 VAR00018 VAR00019 VAR00020 VAR00021 VAR00022 VAR00023 VAR00024 VAR00025 VAR00026 VAR00027 VAR00028 VAR00029 VAR00030 /SCALE('ALL VARIABLES') ALL /MODEL=ALPHA /SUMMARY=TOTAL. </pre>
Resources	Processor Time	00:00:00.00
	Elapsed Time	00:00:00.02

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.971	30

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
VAR00001	111.8000	231.269	.710	.970
VAR00002	111.7333	228.892	.747	.970
VAR00003	111.6667	231.126	.676	.970
VAR00004	111.6000	232.524	.704	.970
VAR00005	111.6333	227.137	.829	.969
VAR00006	111.6667	231.057	.731	.970
VAR00007	111.4333	230.806	.840	.970
VAR00008	111.6000	229.559	.794	.970
VAR00009	111.8000	226.786	.815	.969
VAR00010	111.7667	228.875	.734	.970
VAR00011	111.7667	226.185	.806	.970
VAR00012	111.8667	232.671	.622	.971
VAR00013	111.7000	228.769	.768	.970
VAR00014	111.6333	233.689	.620	.971
VAR00015	111.6667	232.575	.656	.970
VAR00016	111.5000	229.914	.804	.970
VAR00017	111.5667	228.116	.831	.969
VAR00018	111.7000	229.528	.733	.970
VAR00019	111.7667	231.357	.668	.970
VAR00020	111.6667	235.885	.457	.972
VAR00021	111.5667	235.426	.641	.971
VAR00022	111.5333	233.499	.715	.970
VAR00023	111.6333	233.413	.694	.970
VAR00024	111.9000	228.645	.710	.970
VAR00025	111.9333	230.823	.652	.971
VAR00026	111.6333	230.585	.721	.970
VAR00027	111.7333	231.168	.690	.970
VAR00028	111.7333	225.857	.833	.969
VAR00029	111.5667	233.495	.681	.970
VAR00030	111.7000	232.286	.652	.970

Descriptive Statistics

	N	Mean	Std. Deviation
1	141	3.3404	.63053
2	141	3.5390	1.01078
3	141	4.4823	.50147
4	141	3.2837	1.06453
5	141	4.5745	.51038
6	141	4.0496	.70027
7	141	3.6596	.80027
8	141	4.1135	.84593
9	141	3.0780	.72773
10	141	2.9220	.72773
11	141	4.7234	.44891
12	141	4.5603	.62529
13	141	3.2482	.91148
14	141	4.3759	.76101
15	141	4.4326	.68977
16	141	4.4255	.83010
17	141	4.0922	.64255
18	141	4.2270	.79614
19	141	4.3333	.69351
20	141	3.4043	.80159
21	141	4.1277	.71565
22	141	2.9858	.81052
23	141	3.4326	.98056
24	141	4.0780	.49383
25	141	4.2482	.67777
26	141	3.6879	.74771
27	141	3.6596	.85214
28	141	3.5532	.65928
29	141	3.7092	.81538
30	141	3.3830	.79875
	141	3.7043	.27720
	141	4.1823	.22968
	141	3.6865	.27626
	141	3.8577	.14096
Valid N (listwise)	141		

T-Test**Notes**

Output Created		12-FEB-2025 13:03:42
Comments		
Input	Data	E:\ 2567 . \
		1.sav
	Active Dataset	DataSet0
	Filter	<none>
	Weight	<none>
	Split File	<none>
	N of Rows in Working Data File	141
Missing Value Handling	Definition of Missing	User defined missing values are treated as missing.
	Cases Used	Statistics for each analysis are based on the cases with no missing or out-of-range data for any variable in the analysis.
Syntax		T-TEST GROUPS=(1 2) /MISSING=ANALYSIS /VARIABLES =
Resources	Processor Time	00:00:00.00
	Elapsed Time	00:00:00.02

Group Statistics

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
	65	3.7338	.27742	.03441
	76	3.6789	.27632	.03170
	65	4.1677	.24629	.03055
	76	4.1947	.21534	.02470
	65	3.6385	.25842	.03205
	76	3.7276	.28594	.03280
	65	3.8467	.14951	.01854
	76	3.8671	.13350	.01531

Independent Samples Test

	Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
	F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
								Lower	Upper
Equal variances assumed	.273	.602	1.174	139	.242	.05490	.04677	-.03757	.14737
Equal variances not assumed			1.173	135.462	.243	.05490	.04678	-.03762	.14742
Equal variances assumed	2.276	.134	-.696	139	.488	-.02704	.03888	-.10391	.04982
Equal variances not assumed			-.688	128.261	.492	-.02704	.03929	-.10478	.05069
Equal variances assumed	1.099	.296	-1.929	139	.056	-.08917	.04622	-.18057	.00222
Equal variances not assumed			-1.944	138.561	.054	-.08917	.04586	-.17985	.00151
Equal variances assumed	.673	.413	-.857	139	.393	-.02044	.02384	-.06757	.02669
Equal variances not assumed			-.850	129.612	.397	-.02044	.02405	-.06802	.02714

T-Test

Notes

Output Created		12-FEB-2025 13:04:37
Comments		
Input	Data	E:\ 2 5 6 7 . \
		1 . s a v
	Active Dataset	DataSet0
	Filter	<none>
	Weight	<none>
	Split File	<none>
	N of Rows in Working Data File	141
Missing Value Handling	Definition of Missing	User defined missing values are treated as missing.
	Cases Used	Statistics for each analysis are based on the cases with no missing or out-of-range data for any variable in the analysis.
Syntax		T-TEST GROUPS=(1 2) /MISSING=ANALYSIS /VARIABLES = /CRITERIA=CI(.95).
Resources	Processor Time	00:00:00.00
	Elapsed Time	00:00:00.02

Group Statistics

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
10-13	75	3.7013	.28116	.03247
14-16	66	3.7076	.27474	.03382
10-13	75	4.1947	.23931	.02763
14-16	66	4.1682	.21920	.02698
10-13	75	3.6000	.26762	.03090
14-16	66	3.7848	.25374	.03123
10-13	75	3.8320	.13042	.01506
14-16	66	3.8869	.14767	.01818

Independent Samples Test

	Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
	F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
								Lower	Upper
Equal variances assumed	.037	.848	-.133	139	.894	-.00624	.04695	-.09907	.08658
Equal variances not assumed			-.133	137.463	.894	-.00624	.04688	-.09894	.08646
Equal variances assumed	.773	.381	.682	139	.496	.02648	.03884	-.05031	.10328
Equal variances not assumed			.686	138.767	.494	.02648	.03862	-.04988	.10285
Equal variances assumed	.061	.806	-4.193	139	.000	-.18485	.04409	-.27202	-.09768
Equal variances not assumed			-4.207	138.211	.000	-.18485	.04394	-.27172	-.09797
Equal variances assumed	.605	.438	-2.343	139	.021	-.05487	.02342	-.10117	-.00857
Equal variances not assumed			-2.324	130.748	.022	-.05487	.02361	-.10157	-.00817

Oneway

Notes

Output Created	12-FEB-2025 13:05:44	
Comments		
Input	Data	E:\ 2 5 6 7 . \ 1 . s a v
	Active Dataset	DataSet0
	Filter	<none>
	Weight	<none>
	Split File	<none>
	N of Rows in Working Data File	141
Missing Value Handling	Definition of Missing	User-defined missing values are treated as missing.
	Cases Used	Statistics for each analysis are based on cases with no missing data for any variable in the analysis.
Syntax	O N E W A Y B Y /STATISTICS DESCRIPTIVES /MISSING ANALYSIS /POSTHOC=LSD ALPHA(0.05).	
Resources	Processor Time	00:00:00.00
	Elapsed Time	00:00:00.03

Descriptives

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
. 1	55	3.6800	.30575	.04123	3.5973	3.7627	3.10	4.30
. 2	62	3.7000	.26673	.03388	3.6323	3.7677	3.20	4.10
. 3	24	3.7708	.23121	.04720	3.6732	3.8685	3.20	4.20
Total	141	3.7043	.27720	.02334	3.6581	3.7504	3.10	4.30
. 1	55	4.2273	.22645	.03053	4.1661	4.2885	3.60	4.60
. 2	62	4.1371	.22414	.02847	4.0802	4.1940	3.60	4.70
. 3	24	4.1958	.23862	.04871	4.0951	4.2966	3.80	4.60
Total	141	4.1823	.22968	.01934	4.1440	4.2205	3.60	4.70
. 1	55	3.5964	.29500	.03978	3.5166	3.6761	3.10	4.30
. 2	62	3.7387	.23072	.02930	3.6801	3.7973	3.20	4.20
. 3	24	3.7583	.29476	.06017	3.6339	3.8828	3.20	4.40
Total	141	3.6865	.27626	.02326	3.6405	3.7325	3.10	4.40
. 1	55	3.8345	.13532	.01825	3.7980	3.8711	3.57	4.10
. 2	62	3.8586	.13680	.01737	3.8239	3.8933	3.50	4.30
. 3	24	3.9083	.15612	.03187	3.8424	3.9743	3.60	4.23
Total	141	3.8577	.14096	.01187	3.8342	3.8812	3.50	4.30

ANOVA

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	.140	2	.070	.909	.405
Within Groups	10.618	138	.077		
Total	10.757	140			
Between Groups	.242	2	.121	2.341	.100
Within Groups	7.143	138	.052		
Total	7.386	140			
Between Groups	.740	2	.370	5.132	.007
Within Groups	9.945	138	.072		
Total	10.684	140			
Between Groups	.091	2	.046	2.335	.101
Within Groups	2.691	138	.019		
Total	2.782	140			

Post Hoc Tests

Multiple Comparisons

LSD

Dependent Variable	(I)	(J)	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
						Lower Bound	Upper Bound
	.1	.2	-.02000	.05138	.698	-.1216	.0816
	.1	.3	-.09083	.06786	.183	-.2250	.0433
	.2	.1	.02000	.05138	.698	-.0816	.1216
	.2	.3	-.07083	.06668	.290	-.2027	.0610
	.3	.1	.09083	.06786	.183	-.0433	.2250
	.3	.2	.07083	.06668	.290	-.0610	.2027
	.1	.2	.09018 [†]	.04214	.034	.0068	.1735
	.1	.3	.03144	.05566	.573	-.0786	.1415
	.2	.1	-.09018 [†]	.04214	.034	-.1735	-.0068
	.2	.3	-.05874	.05470	.285	-.1669	.0494
	.3	.1	-.03144	.05566	.573	-.1415	.0786
	.3	.2	.05874	.05470	.285	-.0494	.1669
	.1	.2	-.14235 [†]	.04972	.005	-.2407	-.0440
	.1	.3	-.16197 [†]	.06567	.015	-.2918	-.0321
	.2	.1	.14235 [†]	.04972	.005	.0440	.2407
	.2	.3	-.01962	.06454	.762	-.1472	.1080
	.3	.1	.16197 [†]	.06567	.015	.0321	.2918
	.3	.2	-.01962	.06454	.762	-.1080	.1472
	.1	.2	-.02406	.02587	.354	-.0752	.0271
	.1	.3	-.07379 [†]	.03416	.033	-.1413	-.0062
	.2	.1	.02406	.02587	.354	-.0271	.0752
	.2	.3	-.04973	.03357	.141	-.1161	.0166
	.3	.1	.07379 [†]	.03416	.033	.0062	.1413
	.3	.2	.04973	.03357	.141	-.0166	.1161

Descriptive Statistics

	N	Mean	Std. Deviation
1	141	3.9929	.87421
2	141	4.0142	1.04188
3	141	4.4823	.50147
4	141	4.0213	1.05876
5	141	4.5390	.51433
6	141	4.4397	.73064
7	141	4.5390	.62699
8	141	4.3901	.80864
9	141	4.1064	.64034
1 0	141	4.2270	.79614
1 1	141	4.3333	.69351
1 2	141	3.9007	.95098
1 3	141	4.1277	.71565
1 4	141	3.7660	1.16274
1 5	141	4.3262	.88234
	141	4.2099	.38197
	141	4.3404	.34288
	141	4.0908	.39675
	141	4.2137	.22713
Valid N (listwise)	141		

ประวัตินักวิจัย

- 1. ชื่อ – นามสกุล** ดร.กฤตสุขชิน พลเสน
- 2. ตำแหน่ง** อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต และหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา
- 3. ประวัติการศึกษา**

ปริญญาเอก Ph.D. (Philosophy) University of Pune, India. 2554
ปริญญาโท M.A. (Philosophy) Kurukshetra University, India. 2548
ปริญญาตรี ศน.บ. (ปรัชญา) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2545
- 4. ประวัติการทำงาน**

อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต และหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา พ.ศ. 2554 – ปัจจุบัน
- 5. ผลงานการวิจัย**

ผู้ร่วมวิจัย บุญร่วม คำเมืองแสน, พระสุทธิสารเมธี, พระมหามหาวินทร์ ปุริสุตโตโม, **กฤตสุขชิน พลเสน**, สันติราษฎร์ พวงมะลิ. (2566). การศึกษาเนื้อหาและวิธีการสอนวิชาการเปรียบเทียบวิธีวิจัยระดับมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, วารสารบัณฑิตศาสตร์, 21(1), มกราคม, 278-292. (TCI tier 2)

หัวหน้าโครงการวิจัย กฤตสุขชิน พลเสน, สิริพร ครองชีพ, ประเวศ วัฒนาแก้ว. (2565). แนวทางการจัดการการบริจาคตานของประชาชนช่วงสถานการณ์โควิด 19 : ศึกษาเฉพาะ “ผู้ปันสุขในตำบลศาลายา”. วารสารบัณฑิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. 20(1), มกราคม, 275-286. (TCI2)

ผู้ร่วมวิจัย พระมหาบุญไทย ปุณณมโน (ด้วงวงศ์), พระสุทธิสารเมธี, บุญร่วม คำเมืองแสน, กฤตสุขชิน พลเสน. (2564). การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตภาคกลางปริมณฑล. วารสารพุทธมคค์. 6(2), กรกฎาคม, 140-152. (TCI2)

หัวหน้าโครงการวิจัย กฤตสุขชิน พลเสน, พระสุทธิสารเมธี, สิริพร ครองชีพ. (2564). การอยู่ร่วมกันในสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตามแนวพุทธปรัชญา. วารสารปรัชญาปริทรรศน์. 26(2), 34-43 กรกฎาคม, (TCI2)

ประวัตินักวิจัยร่วม

1. ชื่อ - นามสกุล ดร.สิริพร ครองชีพ
2. ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา
3. ประวัติการศึกษา
 - ปริญญาเอก ศน.ด. (พุทธศาสนาและปรัชญา) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2566
 - ปริญญาโท ศน.ม. (พุทธศาสนาและปรัชญา) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2559
 - ปริญญาตรี ศน.บ. (รัฐศาสตร์การปกครอง) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2557
4. ประวัติการทำงาน
 - อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา คณะศาสนาและปรัชญา
5. ผลงานการวิจัย
 - การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อการพัฒนาบทเรียนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ตามทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ของโรงเรียนวัดราชบุรุษบำรุง กรุงเทพมหานคร
 - แนวทางการจัดการการบริจาคตานของประชาชนช่วงสถานการณ์โควิด 19 : ศึกษาเฉพาะ “ตู้ปันสุขในตำบลศาลายา”
 - การสังเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตปกติวิถีใหม่
 - การอยู่ร่วมกันในสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา(COVID-19) ตามแนวพุทธปรัชญา
6. สถานที่ทำงานปัจจุบัน
 - คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

ประวัตินักวิจัยร่วม

1. ชื่อ - นามสกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุณี เวชประสิทธิ์
2. ตำแหน่ง รองคณบดี ฝ่ายกิจการนักศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์เกื้อการุณย์ มหาวิทยาลัย
นวมินทราชินราชนครินทร์
3. ประวัติการศึกษา
ปริญญาเอก ศน.ด. (พุทธศาสนาและปรัชญา) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2563
ปริญญาโท พย.ม. (พยาบาลศาสตร์) มหาวิทยาลัยมหิดล, 2540
ปริญญาตรี ประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์ (เทียบเท่าปริญญาตรี) วิทยาลัยพยาบาลเกื้อ
การุณย์, 2531
4. ผลงานวิชาการ
พรหมวิหารธรรม: หลักธรรมในการดูแลผู้ป่วยแบบประคับประคอง, สุณี เวชประสิทธิ์, ดวง
กมล สุขทองสา, แฉ่งน้อย สมเจริญ, วารสารบัณฑิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย,
2567). 154-163.
การประเมินอาการที่ก่อให้เกิดความทุกข์ทรมานในผู้ป่วยที่ได้รับการดูแลแบบ
ประคับประคอง, บุญทิวา สุวิทย์, สุณี เวชประสิทธิ์, เบญญาภา มุกสิริทิพานัน (วารสารพยาบาล
สงขลานครินทร์, 2558). 153-163.
5. ตำรา/หนังสือ
สุณี พนาสกุลการ(เวชประสิทธิ์). (2558). ปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐาน 2 Fundamentals of
Nursing Practice II บทที่ 9 เรื่องการทำแผล (หน้า 121 - 136)
สุณี พนาสกุลการ(เวชประสิทธิ์). (2557). การพยาบาลพื้นฐาน เล่ม 2 Fundamental of
Nursing II บทที่ 7 เรื่องบทบาทพยาบาลในการดูแลผู้ป่วยที่มีบาดแผล (หน้า 147 - 170)

ประวัตินักวิจัยร่วม

1. ชื่อ - ฉายา - นามสกุล พระมหาวสันต์ วสันโต (พลเสน)
2. ประวัติการศึกษา
 - เปรียญธรรม 7 ประโยค สำนักเรียนวัดปากน้ำ พ.ศ. 2552
 - มัธยมศึกษาตอนปลาย กศน.วัดนาคปรก พ.ศ. 2549
 - ปริญญาตรี วิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 2554
 - ปริญญาโท ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี, 2560
3. ผลงานบทความวิชาการ
 - พระมหาวสันต์ วสันโต (พลเสน), กฤตสุขิน พลเสน, สิริพร ครองชีพ. (2567). ปรัชญาตะวันออก : จริยศาสตร์ของศาสนาเซน. วารสารบัณฑิตศาสตร์, 22(2), กรกฎาคม – ธันวาคม, 100-108. (TCI2)
 - พระมหาวสันต์ วสันโต (พลเสน). (2568). กระบวนทัศน์ความคิดของเด็กไทยเกี่ยวกับพระสงฆ์ในปัจจุบัน. วารสารมนุษยวิชาการ, 2(1), มกราคม – มีนาคม, 12-22.
 - พระมหานิติ ธิธรรมโม (พรมขาว), พระมหาวสันต์ วสันโต (พลเสน), ไพสิน ป้องภา, กฤตสุขิน พลเสน. (2568). ทฤษฎีความรู้ของนักปรัชญาตะวันออก. วารสารเสียงธรรมจากมหายาน, 11(3), พฤษภาคม – มิถุนายน, 342-352. (TCI2)